

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

วไลยอลงกรณ์
ในพระบรมราชูปถัมภ์

ISSN 2730-1516 (Online) : ISSN 2408-1205 (Print)

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม - มิถุนายน 2565)

Volume 17 Number 1 (January - June 2022)

อันเนื่องมาจากปกหน้า

พระฉายาสาติลักษณ์ สมเด็จพระราชปิตุจฉา เจ้าฟ้าวไลยอลงกรณ์ กรมหลวงเพชรบุรีราชสิรินธร ต้นฉบับจากพระฉายาลักษณ์ ทรงฉายเมื่อปี พ.ศ. ๒๔๖๒ ผู้ครอบครองโดย หม่อมหลวงภูมิใจ ชุมพล กองบรรณาธิการจึงเชิญพระฉายาลักษณ์องค์ดังกล่าวมาเป็นต้นแบบในการจัดทำหน้าปกวารสาร ประจำฉบับนี้ โดยการลงสีใหม่อนุรักษ์ไว้ตามแบบพระราชนิยมส่วนพระองค์ในการเลือกสีฉลองพระองค์สมัยนั้น ๆ

วารสาร

มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences
Valaya Alongkorn

ปีที่ 17 ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน 2565

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

ISSN	2730-1516 (Online) 2408-1205 (Print)	
เจ้าของ โดย	คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี	
ที่ปรึกษา	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุพจน์ ทรายแก้ว ผู้ช่วยศาสตราจารย์เอก ศรีเชลียง	รองศาสตราจารย์ศศิพันธ์ เศรษฐวัฒนบดี
บรรณาธิการ	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ภิกษุศักดิ์ กัลยาณมิตร	
กองบรรณาธิการ	ศาสตราจารย์ ดร.สมภาร พรหมทา ศาสตราจารย์ ดร.ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์ ศาสตราจารย์ ดร.สมจิตต์ สุพรรณทัศน์ ศาสตราจารย์ ดร.บุญทัน ดอกไธสง ศาสตราจารย์ ดร.จันทน์ อติวัฒน์สิทธิ์ ศาสตราจารย์ ดร.นราพงษ์ จรัสศรี รองศาสตราจารย์ ดร.ทองหล่อ วงศ์อินทร์ รองศาสตราจารย์อรรถพร ฤทธิเกิด รองศาสตราจารย์ ดร.ชนะศึก นิชาพันธ์ รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา มิ่งฉาย อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ (นิด้า) มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยปทุมธานี สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้า เจ้าคุณทหารลาดกระบัง มหาวิทยาลัยสวนดุสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์ มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
กองจัดทำวารสาร และเผยแพร่	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชนินทร์ สอนภักดิ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศิริ นาควัชร อาจารย์ ดร.ดาวราย ถิ่นสายหัว อาจารย์สุคนธา พุสุวรรณ อาจารย์ศิวพันธ์ นิลพานิชย์ อาจารย์วสันต์ อธิมิชัย อาจารย์มนตรี ชินสมบูรณ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กัมลาศ เยวะนิจ อาจารย์ ดร.ฤทัยทิพย์ จันทร์สระแก้ว อาจารย์ ดร.มกริน วิโรจน์ชูฉัตร อาจารย์ศุภวิชญ์ พ่วงสุวรรณ อาจารย์สุพรรณิ เรืองสงค์ อาจารย์ฤทัย สำเนียงเสนาะ อาจารย์ณัฐพล สิทธิพรหมณ์
ผู้ช่วยบรรณาธิการ	อาจารย์ ดร.มนฤดี ช่างฉำ นายกฤตนันท์ ในจิต	นางสาวศิริลักษณ์ ประเจียด
สำนักงาน	กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อาคาร 8 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ปณจ.ประตูน้ำพระอินทร์ จังหวัดปทุมธานี 13180 โทร 0 2529 3914 ต่อ 12 E-mail: huso_published@vru.ac.th	
พิสูจน์อักษร	ผู้ช่วยศาสตราจารย์พรศิริ นาควัชร นายกฤตนันท์ ในจิต	อาจารย์วสันต์ อธิมิชัย อาจารย์ศิวพันธ์ นิลพานิชย์
จำนวนพิมพ์	100 เล่ม	
พิมพ์ที่	ศูนย์เรียนรู้การผลิตและจัดการธุรกิจสิ่งพิมพ์ดิจิทัล มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ปณจ. ประตูน้ำพระอินทร์ จังหวัดปทุมธานี 13180 โทร 0 2529 0674	

ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาบทความ

รองศาสตราจารย์ ดร.มานิกา วิเศษสาร

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

รองศาสตราจารย์ ดร.โชติ บดีรัฐ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

รองศาสตราจารย์ ดร.เอมอร แสนภูวา

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

รองศาสตราจารย์ ดร.เจษฎา มิ่งฉาย

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุภัทร ชูประดิษฐ์

มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิเชียร ปรีชาธรรมวงศ์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ วงศ์กิจรุ่งโรจน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมลวรรณ วรรณธำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศรัณย์พัชร ศรีเพ็ญ

ผู้ทรงคุณวุฒิพิเศษ (นักวิชาการอิสระ)

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิษณุ แก้วตะพาน

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.รัฐสภา แก่นแก้ว

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สอาด บรรเจิดฤทธิ์

มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดรณศักดิ์ ตติยะลาภะ

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สมทรง บรรจงธิดาทนต

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วิภาพร ตัณฑสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

อาจารย์ ดร.ดวงกมล ทองอยู่

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

อาจารย์ ดร.สามารถ จันทรสุรีย์

มหาวิทยาลัยชีวิต

อาจารย์ ดร.ณัชชามน เปรมปลื้ม

มหาวิทยาลัยรามคำแหง

อาจารย์ ดร.สุชาดา สกลกิจรุ่งโรจน์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

อาจารย์ ดร.เจด็จ คชฤทธิ์

มหาวิทยาลัยเฉลิมกาญจนา

อาจารย์ ดร.สัญญา เคนาภูมิ

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม

อาจารย์ ดร.แสงดาว วัฒนาสกุลเกียรติ

มหาวิทยาลัยนเรศวร

อาจารย์ ดร.วิมลศิริ สีหะวงษ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ

อาจารย์ ดร.ประเวช ชุ่มเกษกุลกิจ

สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

ดร.ศิริวรรณ มนอัคระผดุง

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา

กองบรรณาธิการทรงไว้ซึ่งสิทธิในการพิจารณาและตัดสินใจตอบรับตีพิมพ์ลงในวารสาร ทศนะและความเห็นดังปรากฏในบทความต่าง ๆ ภายในวารสารฉบับนี้ เป็นของผู้เขียนแต่ละท่าน กองบรรณาธิการ ไม่มีส่วนรับผิดชอบใด ๆ ผู้ประสงคจะนำบทความหรือสิ่งอื่นใดที่ปรากฏในวารสารฉบับนี้ จักต้องได้รับอนุญาตจากกองบรรณาธิการ และผู้เขียนบทความนั้น ๆ

บทบรรณาธิการ

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ (Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn) จัดทำขึ้นเพื่อเป็นสื่อกลางในการร่วมเผยแพร่ผลงานบทความวิจัย และบทความวิชาการ ทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อีกทั้งเพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ หรือสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบัน โดยการดำเนินงานด้านการจัดทำวารสารรับผิดชอบโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยมีกำหนดการออกเผยแพร่ปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) กำหนดระหว่างเดือนมกราคม - มิถุนายน และกำหนดระหว่างเดือนกรกฎาคม - ธันวาคม ปัจจุบันวารสารได้รับการประเมินรับรองคุณภาพ ซึ่งในปี 2565 นี้ ถือเป็นความสำเร็จของวารสาร ในโอกาสที่ศูนย์อ้างอิงวารสารไทย หรือ (TCI) ให้การรับรองคุณภาพจากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย ให้อยู่ในกลุ่มวารสารที่ 2 (TCI journal classification Tier 2) ทั้งนี้ตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม พ.ศ. 2565 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2567

ในความสำเร็จข้างต้น กองบรรณาธิการได้ตระหนักถึงคุณภาพของบทความวิจัย และบทความวิชาการ ที่เสนอขอตีพิมพ์ในวารสารฉบับนี้ ซึ่งจะต้องไม่เคยหรือได้อยู่ในระหว่างขอเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารฉบับอื่นมาก่อน ซึ่งบทความวิจัยและบทความวิชาการดังกล่าวจะต้องได้รับการอ่านและประเมินคุณภาพพร้อมได้รับความเห็นชอบให้ตีพิมพ์เผยแพร่จากผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer Review) ในสาขาวิชา/ศาสตร์ นั้น ๆ ของวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ อย่างน้อย 3 ท่าน ก่อนตอบรับการตีพิมพ์ บทความใด ๆ ที่ได้รับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ถือเป็นกรรมสิทธิ์ของคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ห้ามนำข้อความทั้งหมดหรือบางส่วนไปพิมพ์ซ้ำ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากมหาวิทยาลัย เป็นลายลักษณ์อักษร หรือมีการอ้างอิงอย่างถูกต้องชัดเจน โดยเนื้อหาต้นฉบับที่ปรากฏในวารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ฯ เป็นความรับผิดชอบของผู้นิพนธ์บทความวิจัยและบทความวิชาการเอง ทั้งนี้ไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ท้ายนี้ขอขอบพระคุณกองบรรณาธิการทุกท่าน ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิ และคณะกรรมการจัดทำวารสาร ที่ให้การสนับสนุนและปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างดียิ่ง อีกทั้งหวังเป็นอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้รับประโยชน์จากวารสารฉบับนี้ และสามารถนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์สามารถต่อยอดในเชิงวิชาการ และความก้าวหน้าทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กิตติ์ กัลยาณมิตร

บรรณาธิการ

สารบัญ

บทบรรณาธิการ	ก
สารบัญ	ข - ค
บทความวิจัย	
1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ธุรกิจเกษตร 4.0 ด้วยความสามารถทางนวัตกรรม ศิริพงษ์ ฐานมั่น	1 - 14
2. ประวัติศาสตร์และภูมิหลังของชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย ธนโชติ ประหยัดทรัพย์ และอับดุลรอหนิง สือแต	15 - 28
3. การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี ภาควดี น่วมพิทักษ์ และรัฐชาติ ทศนัย	29 - 38
4. การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส โคโรนา 2019 (COVID-19): กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ภาณุพงศ์ ธงศรี	39 - 48
5. การศึกษา การจัดการความรู้เพื่อการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมอญ กรณีศึกษา : ประเพณีรำพาข้าวสาร ชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี อลงกรณ์ จินสกุล และไททัศน์ มาลา	49 - 58
6. ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชนแห่งหนึ่งในตำบลห้วยโจด อำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว อรยา จันทมาลา และไททัศน์ มาลา	59 - 68
7. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันโควิด-19 ของครูประถมศึกษาในเมืองอ่าวเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (ฉบับภาษาอังกฤษ) ซูล่า ไบ ประศักดิ์ สันติภาพ อริศรา เล็กสรรเสริฐ ปานจิตร หลงประดิษฐ์ และเทียน ทองแก้ว	69 - 80

สารบัญ (ต่อ)

บทความวิชาการ

8. การปฐมนิเทศพนักงานเพื่อสร้างประโยชน์ต่อองค์กรการทำงาน
(ฉบับภาษาอังกฤษ) 81 - 90
เอกสิทธิ์ สนามทอง ทศพร มะหะหมัด วัฒนสม เมธสุวรรณ และเชณีย์ บุตรคำ
9. กฎหมายและจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย:
บทบาทและความท้าทายของพยาบาล 91 - 100
ศุภตานนท์ ขอบประดิษฐ์
10. บทวิเคราะห์ผลกระทบของการระบาดของไวรัสโควิด-19 119 - 130
ที่มีต่อธุรกิจสายการบินและแนวโน้มธุรกิจสายการบินในอนาคตหลังการระบาด
(ฉบับภาษาอังกฤษ)
สิรินดา คลี่สุนทร

หลักเกณฑ์การส่งบทความ

ใบสมัคร

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนองค์กรสู่ธุรกิจเกษตร 4.0 ด้วยความสามารถทางนวัตกรรม

FACTORS INFLUENCING THE ORGANIZATION'S DRIVE TOWARDS AGRIBUSINESS 4.0 WITH INNOVATIVE CAPABILITIES

ศิริพงษ์ ฐานมัน*
Siriphong Thanman*

* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Faculty of Management Sciences of Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal Patronage
E-mail: siriphong@vru.ac.th

Received : February 15, 2022

Revised : June 13, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาธุรกิจการเกษตรเพื่อเข้าสู่องค์การธุรกิจเกษตร 4.0 และศึกษาความสามารถทางนวัตกรรม ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนองค์การธุรกิจการเกษตร 4.0 กระบวนการวิจัยใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลจากการทบทวนวรรณกรรม งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง บทความ ฐานข้อมูลออนไลน์ ในช่วงปี ค.ศ. 2000-2021 เพื่อสังเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนองค์การด้วยความสามารถทางนวัตกรรมตามทฤษฎีนวัตกรรมห่วงโซ่ความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ มีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนองค์การเพื่อเข้าสู่องค์การธุรกิจเกษตร 4.0 โดยที่ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตรมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่าย ความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อการขับเคลื่อนองค์การธุรกิจการเกษตร 4.0 ได้แก่ กลยุทธ์ในด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และการตลาด ผลการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาภาคธุรกิจเกษตรและเครือข่ายของผู้ประกอบการและนักวิชาการหรือผู้เกี่ยวข้องกับการกำหนดนโยบายการพัฒนาด้านการเกษตรในปัจจุบันและอนาคต

คำสำคัญ

ธุรกิจเกษตร 4.0 ความสามารถทางนวัตกรรม เครือข่ายผู้ประกอบการ

ABSTRACT

The objectives of this research are to study factors influencing the development of agricultural businesses to enter Agribusiness 4.0 and to study innovative capabilities affecting the drive towards the Agribusiness 4.0 organization. The research methodology includes collecting data from literature reviews, related research, articles, and online databases during 2000 – 2021 to synthesize the factors that influence the chain-link theories of innovation. The result found factors that impact the organizations that enter Agribusiness 4.0. These were agricultural entrepreneurship, innovation and modern technology, and entrepreneurial network focus. The factors focusing on agricultural entrepreneurship have a direct effect on the factors focusing on innovation and modern agricultural technology and entrepreneurial network focus. The innovative capabilities that drive Agribusiness 4.0 include products, services, processes, and marketing strategies. This research result will be advantageous to the agricultural sector's businesses, entrepreneurs, academics, and people involved in the policy formation of agricultural development at present and in the future.

KEYWORDS

Agribusiness 4.0; Innovative Capabilities; Entrepreneurial Network

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกษตรกรรมเป็นอาชีพที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม บทบาทสำคัญของประเทศไทยกับการเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรและอาหารที่มีคุณภาพได้รับมาตรฐานสากล เป็นเรื่องที่มีความท้าทายความสามารถของผู้นำองค์กรของประเทศไทย การยกระดับเกษตรกรไทยเพื่อรองรับการเป็นเกษตรยุค 4.0 เป็นหนึ่งในนโยบายของรัฐบาลที่ดำเนินการมาตลอดในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เพื่อให้เกษตรกรก้าวข้ามความยากจนและเพื่อเป็นการยกระดับเศรษฐกิจฐานราก (ผู้จัดการออนไลน์, 11 ตุลาคม 2564) สิ่งหนึ่งที่ต้องทำโดยเร่งด่วน คือ การขับเคลื่อนงานด้านเกษตรอัจฉริยะที่มุ่งหวังยกระดับคุณภาพชีวิตของเกษตรกรให้ดีขึ้น ด้วยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนกระบวนการผลิตสินค้าเกษตร ปรับรูปแบบการเกษตรในปัจจุบันให้มุ่งสู่เกษตร 4.0 โดยการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาสู่การเกษตรอัจฉริยะแห่งอนาคต มีเป้าหมายสำคัญที่มุ่งเน้นให้เกิดการทำเกษตรแบบทำน้อยได้มาก ใช้ทรัพยากรในการผลิตให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด และภาคการเกษตรกับแนวทางเกษตรยุคใหม่มีความก้าวหน้าของโลกดิจิทัลทำให้ผู้ที่ประกอบอาชีพเกษตรกร ก้าวเข้าสู่การเป็น smart farmer หรือเกษตรกรอัจฉริยะ ด้วยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยให้ชีวิตแบบ เกษตร 4.0 ง่ายขึ้น และผันตัวจากการเป็นผู้ผลิตมาเป็นผู้ผลิตพร้อมทั้งแปรรูปและจัดจำหน่ายกลายเป็นนักธุรกิจเต็มตัว สำหรับองค์การภาคการธุรกิจเกษตรที่ยังไม่เห็นความสำคัญของการเรียนรู้สู่การเปลี่ยนแปลงที่มีอย่างรวดเร็ว องค์การอาจจะประสบกับสถานะเสื่อมถอยได้ หากมองในระดับองค์กรพบว่าต้องมีการสร้างนวัตกรรมเพื่อทำให้องค์กรอยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (Johnson, Meyer, Berkowitz, Ethington & Miller, 1997) นวัตกรรมเสมือนเป็นปัจจัยหลักที่ทำให้้องค์กรประสบความสำเร็จ นวัตกรรมในระดับองค์กรทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานขององค์กร และเป็นองค์ประกอบหนึ่งในความสำเร็จขององค์กรในอุตสาหกรรม (Hult, Hurley & Knight, 2004) จึงเป็นไปได้ที่จะพบอุตสาหกรรมที่ไม่มีความจำเป็นต้องสร้างนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง ในยุคของการเปลี่ยนแปลงของโลกที่มีอย่างรวดเร็ว การขับเคลื่อนของภาครัฐได้ให้ความสำคัญกับการเกษตร มีนโยบายเกี่ยวกับการพัฒนาและยกระดับการเกษตร โดยมุ่งขับเคลื่อนนโยบายเสริมสร้างฐานความรู้และพัฒนาเกษตรกรให้มีแนวคิด

การเป็นผู้ประกอบการเกษตรยุค 4.0 ด้วยการสนับสนุนการลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มคุณภาพการผลิตโดยใช้ระบบการตลาดนำการผลิต รวมถึงการเพิ่มช่องทางในการขายให้กับผู้ผลิตสินค้าเกษตรในรูปแบบทั่วไป และการทำตลาดแบบออนไลน์ ที่มีความสำคัญมากในยุคดิจิทัล (ศักดิ์ชัย อุณจิตติกุล, 2563) แนวคิดเกษตร 4.0 มีความสัมพันธ์กับระบบเศรษฐกิจที่เน้นการผลิตโดยใช้แรงงาน เครื่องจักร และทรัพยากรมาผลิตบนฐานความรู้และเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรมเพื่อพัฒนาต่อยอดเศรษฐกิจไทยไปสู่ “เศรษฐกิจที่เน้นคุณค่าและเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม” โดยการปรับเปลี่ยนโครงสร้างการผลิต เน้นการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าและบริการ ผู้ประกอบการธุรกิจการเกษตรต้องมี “การใช้ความคิดสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรม” ออกมาอย่างสม่ำเสมอเพื่อความอยู่รอด จะพบว่ามีพื้นฐานมาจากทักษะของการทำงาน ซึ่งองค์ประกอบ 4 อย่าง คือ ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ที่ เป็นความรู้ทางเทคนิค กระบวนการ และความฉลาดรอบรู้ ทักษะการคิด (Creative Thinking Skills) เป็นสิ่งที่บอกความยืดหยุ่นและจินตนาการที่คนมีต่อการจัดการปัญหาต่าง ๆ ทักษะความรับผิดชอบต่อสังคม (Social Responsibility) และความเป็นเครือข่าย (Network) (ธร สุนทรายุทธ, 2553)

ทั้งนี้จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบว่าการสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นความสามารถโดยรวมขององค์กรในการสร้างสินค้าใหม่ต่ออุตสาหกรรม หรือการเปิดตลาดใหม่ (Wang & Ahmed, 2004) ทั้งนี้การยกระดับนวัตกรรมจะช่วยให้องค์กรมีศักยภาพการคิดค้นสิ่งใหม่ๆ เพื่อตอบสนองความท้าทายของสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว ตอบสนอง สถานการณ์ได้ดีกว่าองค์กรที่ไม่มีนวัตกรรม และนำไปสู่ความสามารถในการแข่งขันทางธุรกิจอย่างยั่งยืน (Love & Roper, 2015) การเสริมศักยภาพขององค์กร องค์กรจำเป็นต้องมีความสามารถทางนวัตกรรมตลอดเวลาเนื่องจากความสามารถทางนวัตกรรมมีความสำคัญทำให้้องค์กรสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันจากการมีผลการดำเนินงานที่สูงขึ้น (Henard & Szymanski, 2001) และความสามารถทางนวัตกรรมเป็นหนึ่งในแนวทางเชิงกลยุทธ์ที่สำคัญสำหรับบริษัทที่จะบรรลุความสำเร็จระยะยาว (Noble, Sinha & Kumar, 2002)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยนำการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตรด้วยความสามารถทางนวัตกรรม และผลความสามารถทางนวัตกรรม ผลการวิจัยนี้จะประโยชน์ต่อนักวิชาการเพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับการวิจัยในอนาคต และเป็นข้อมูลในการวางกลยุทธ์ภาคธุรกิจการเกษตรเพื่อพัฒนาเครือข่ายของผู้ประกอบการยุคใหม่ที่ใช้ความสามารถทางนวัตกรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ กับความสามารถทางนวัตกรรม
2. เพื่อศึกษาความสามารถทางนวัตกรรม ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร 4.0

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีนวัตกรรมห่วงโซ่ความสัมพันธ์ (The chain link theories of innovation) (Mowery, D.C. and Rosenberg N.1978) แนวคิดทฤษฎีนี้อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของตลาดและความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรมซึ่งเกิดจากการผลักดันจากการตลาด ซึ่งมีกลไกซับซ้อนตั้งแต่การออกแบบทางวิศวกรรม การผลิต การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดซื้อวัตถุดิบ ความสามารถทางนวัตกรรมองค์กรนั้นแสดงให้เห็นถึงทัศนคติที่มีต่อการพัฒนา หรือการยอมรับในสำคัญของการพัฒนานวัตกรรม นำไปสู่การเปิดรับความคิดใหม่เพื่อการนำมาใช้ประโยชน์ต่อการยกระดับศักยภาพการแข่งขันอย่างยั่งยืนขององค์กร ทั้งยังสะท้อนให้เห็นถึงบรรยากาศขององค์กรที่สนับสนุนการทำให้เกิดแนวคิดในการพัฒนาอย่างต่อเนื่องขององค์กร (Hurley, Hult, & Knight, 2005) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่จะทำให้้องค์กรสามารถอยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนไปสู่องค์กรธุรกิจเกษตร 4.0

คำว่า “นวัตกรรม” หรือ “นวกรรม” มาจากภาษาอังกฤษว่า “Innovation” โดยคำว่านวัตกรรมมีรูปแบบเดิมมาจากภาษาบาลี คือ นว + อตต + กรรม กล่าวคือ นว แปลว่า ใหม่ อตต แปลว่า ตัวเอง ส่วนกรรม แปลว่า การกระทำ เมื่อรวมกันเป็นคำว่า “นวัตกรรม” จึงแปลตามรากศัพท์เดิมว่า “การกระทำที่ใหม่ของตนเอง หรือการกระทำของตนเองที่ใหม่” (ปริดา ยังสุขสภาพร, 2551) ซึ่งมีผู้ให้คำนิยามและความหมายของนวัตกรรมไว้หลากหลาย ดังปรากฏในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความหมายนวัตกรรม

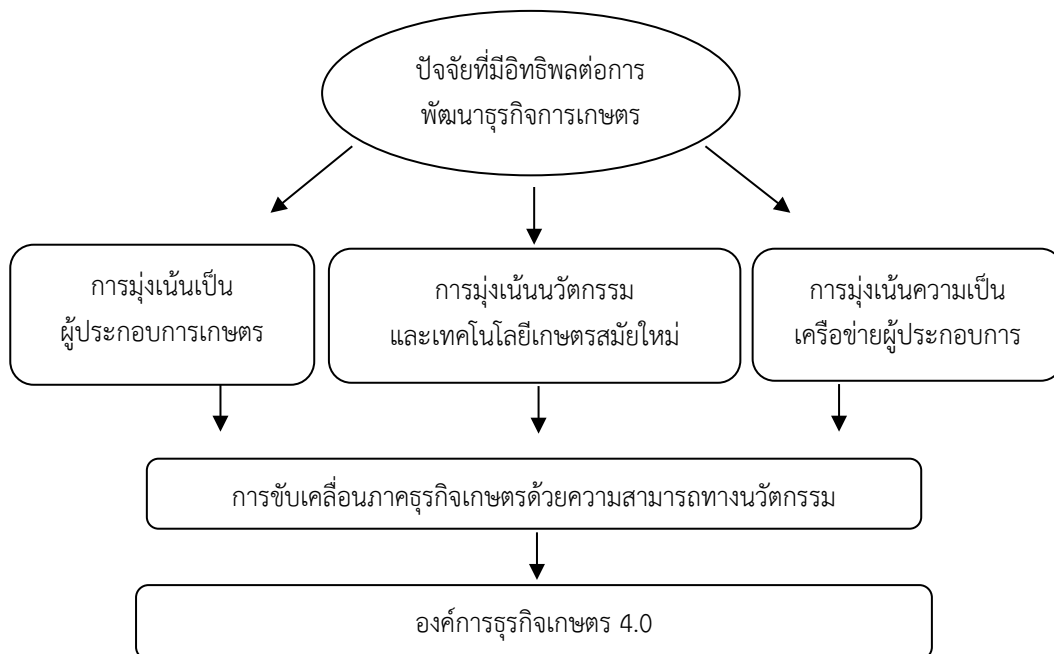
นักวิชาการ	ความหมายนวัตกรรม
Joseph Schumpeter, 1934	องค์ประกอบใหม่ (New combinations) ซึ่งหมายถึงองค์ประกอบ 5 ประการ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ใหม่ หรือคุณสมบัติใหม่ของผลิตภัณฑ์เดิมก็ได้ กระบวนการผลิตใหม่ที่เสนอเข้าสู่อุตสาหกรรม การเปิดตลาดใหม่ การเปลี่ยนแปลงองค์การใหม่ การพัฒนาแหล่งวัตถุดิบ หรือปัจจัยนำเข้าใหม่
Drucker, 1985	เครื่องมือที่สำคัญสำหรับการประกอบการในการแสวงหาผลประโยชน์และโอกาสจากการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ เพื่อสร้างธุรกิจและบริการที่แตกต่างจากคู่แข่ง นวัตกรรมเป็นความสามารถที่ถูกแสดงออกมาในรูปแบบของการฝึกฝนศักยภาพในการเรียนรู้ และการนำไปปฏิบัติได้จริง
Thomas Hughes, 1987	นวัตกรรมเป็นการนำวิธีการใหม่ ๆ มาปฏิบัติหลังจากได้ผ่านการทดลองหรือได้รับการพัฒนามาเป็นขั้น ๆ แล้ว โดยมีขั้นตอนตามลำดับ คือการคิดค้น การพัฒนา และนำไปปฏิบัติจริง ซึ่งมีความแตกต่างจากการปฏิบัติเดิมที่เคยปฏิบัติมา
Hurley & Hult, 1998	นวัตกรรมเป็นการเปิดใจรับความคิดใหม่
Roger, 1995	ความการกระทำหรือวัตถุใหม่ ๆ ซึ่งถูกรับรู้ว่าเป็นสิ่งใหม่ ๆ ด้วยตัวบุคคลแต่ละคน หรือหน่วยอื่น ๆ ของการยอมรับในสังคมการพิจารณาว่าสิ่งหนึ่งสิ่งใดเป็นนวัตกรรมนั้นขึ้นอยู่กับความรู้ของแต่ละบุคคลหรือกลุ่มบุคคลว่าเป็นสิ่งใหม่
Berthon, Hulbert, & Pitt, 1999	มุ่งเน้นด้านนวัตกรรมจะมีการทุ่มเททรัพยากรเพื่อสร้างสินค้าที่เหนือกว่า

ทีมา ศิริพงษ์ ฐานมัน

ความหมายของนวัตกรรมที่กล่าวมา จะเห็นได้ว่านวัตกรรมมีประเด็นความสำคัญ เพราะนวัตกรรม (Innovation) เป็นเรื่องที่ได้รับการสนใจมานาน ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันมีความสัมพันธ์เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรมของมนุษย์จนแยกกันไม่ออก ในปัจจุบันเป็นที่ยอมรับกันว่านวัตกรรมมีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน นวัตกรรมยังมีความสัมพันธ์กับความคิดสร้างสรรค์ (Creativity) และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ส่งผลต่อโครงสร้างอุตสาหกรรมการผลิตและการบริการ ตลอดจนโครงการทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปตามเทคโนโลยีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นจากนวัตกรรมใหม่ ๆ (นพดล เหลืองภิรมย์, 2555) และองค์การมีศักยภาพในการแข่งขัน และได้มองนวัตกรรมในความหมายที่กว้าง โดยรวมเอาเทคโนโลยีใหม่และแนวทางในการทำสิ่งต่าง ๆ เข้าไว้ด้วยกัน (Porter, 1990)

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สามารถสรุปความหมายของนวัตกรรม คือสิ่งที่เกิดขึ้นมาจากกระบวนการคิด การวิจัย การค้นหา การออกแบบ ผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีคุณค่า สามารถตอบสนองความสุข ความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการศึกษา

1. ประชากรและสิ่งตัวอย่าง

ผู้วิจัยกำหนดประชากรและสิ่งตัวอย่างที่นำมาศึกษา รวมทั้งวิธีการ หรือเทคนิคที่ใช้ในการสุ่มกลุ่มตัวอย่างซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 ขอบเขตเนื้อหา คือการประเมินด้านคุณภาพงานวิจัย โดยศึกษาองค์ความรู้นวัตกรรมและการตลาด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การตามแนวทางนวัตกรรม จำนวนทั้งสิ้น 3 ปัจจัย คือปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร (Focus on agricultural entrepreneurship) ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ (Focus on innovation and modern technology) ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Networking focus)

1.2 กลุ่มเป้าหมาย คือผลงานวิจัยและองค์ความรู้ด้านนวัตกรรมที่มีความสัมพันธ์การขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร 4.0

2. เครื่องมือในการวิจัยและการพัฒนาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบบันทึกและสรุปข้อมูลเพื่อการสังเคราะห์งานวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ทฤษฎีทฤษฎีนวัตกรรมห่วงโซ่ความสัมพันธ์ (The chain link theories of innovation) เป็นกรอบศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลทบทวนวรรณกรรม งานวิจัย หรือบทความทางวิชาการ (Literature Review) และการวิเคราะห์เอกสาร (Document Analysis) และนำเสนอรายงานแบบพรรณนาเชิงวิเคราะห์ (Analytical Description) โดยการนำข้อมูลจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) คือสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ (สนช.) สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร และสำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร

3. การเก็บข้อมูล

เพื่อให้สามารถตอบคำถามในการวิจัยได้ครบถ้วน ผู้วิจัยจึงได้ออกแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ทฤษฎีที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม เพื่อให้ได้ข้อค้นพบและประเด็นที่สำคัญในการศึกษาปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการขับเคลื่อนธุรกิจการเกษตรที่เกิดขึ้นจากภายในองค์กร ควบคู่กับเครือข่าย

ภายนอกองค์การ สืบค้นรายงานวิจัยที่สัมพันธ์กับการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร และนโยบายการพัฒนาการเกษตรของภาครัฐ โดยการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ คืองานวิจัย และการสืบค้นข้อมูลผ่านอินเทอร์เน็ตโดยการใช้ฐานข้อมูลออนไลน์ ได้แก่ Science Direct, Scopus, Google Scholar และ Business Source Complete โดยคำสำคัญ (Key Words) ที่ใช้ในการสืบค้นมีจำนวนทั้งสิ้น 3 คำ คือ ความสามารถทางนวัตกรรม เครือข่ายสังคม และธุรกิจเกษตร 4.0 ในชื่อเรื่องของงานวิจัย (Title) และผู้วิจัยศึกษา และวิเคราะห์ข้อมูลในมิติที่มีการผลักดันให้เกิดนวัตกรรมเพื่อธุรกิจการเกษตร 4.0

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากรวบรวมข้อมูลบทความวรรณกรรม หรือบทความทางวิชาการ (Literature Review) และผู้วิจัยศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่มีความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร (Factors Driven agribusiness organization) หลังจากนั้นศึกษามิติการผลักดันให้เกิดนวัตกรรม รวมถึงงานวิจัยจากต่างประเทศซึ่งมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมการ เพื่อหาข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์ สำหรับปัจจัยร่วมกันในการขับเคลื่อนภาคธุรกิจการเกษตรด้วยความสามารถด้านนวัตกรรม

ผลการศึกษา

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ กับความสามารถทางนวัตกรรม และการศึกษาความสามารถทางนวัตกรรม ที่มีผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร 4.0 โดยผลจากการศึกษา มีดังนี้

1. การมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการ

(Focus on agricultural entrepreneurship)

การเจริญเติบโตของธุรกิจจะส่งผลกระทบต่อความมั่งคั่งของธุรกิจโดยเฉพาะธุรกิจการเกษตร และการพัฒนาภูมิภาค พัฒนาพื้นที่ และเตรียมความพร้อมในการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีความสำคัญ (Acs & Armington, 2006) ความสำคัญของคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการและความสามารถของผู้ประกอบการ และการกล่าวถึงของ Frese (2000) คุณลักษณะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Characteristics) หมายถึงลักษณะส่วนบุคคลที่นำมาใช้ในการดำเนินธุรกิจ จะส่งเสริมสนับสนุนให้บุคคลนั้นเกิดความสำเร็จในการประกอบการประเมินได้จากคุณลักษณะต่าง ๆ ผู้ที่ให้ความสนใจศึกษาคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ คือ 1. ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy Orientation) หมายถึงความสามารถที่จะนำตนเองไปสู่โอกาสและสามารถทำงานได้ด้วยตัวเอง ตัดสินใจได้ในสถานการณ์ที่บีบบังคับ 2. ความมีนวัตกรรม (Innovativeness Orientation) หมายถึงมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งแปลกใหม่อยู่เสมอ พัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ให้เข้าแบบดั้งเดิม การบริการและนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินธุรกิจ Kyndt & Baert (2015) ได้ศึกษาเรื่อง ความสามารถของผู้ประกอบการ การประเมินและคาดการณ์สำหรับผู้ประกอบการพบว่า ผู้ประกอบการที่มีความสามารถเป็นศูนย์กลางในการประสบความสำเร็จขององค์กรขนาดเล็กและกลางคุณภาพการวัดทางจิตวิทยาไม่แปรเปลี่ยน การจัดอันดับขีดความสามารถของผู้ประกอบการที่ต้องการได้อย่างต่อเนื่อง และอย่างมีนัยสำคัญต่ำกว่าของผู้ประกอบการที่เพิ่งเริ่มต้นทำธุรกิจ และจากการศึกษาของ Dess, Lumpkin และ Taylor (2005) ได้นำเสนอปัจจัยของการเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับรูปแบบการตัดสินใจ และการปฏิบัติของธุรกิจ ได้แก่ ความเป็นอิสระในการบริหารงาน การสร้างนวัตกรรม การทำงานเชิงรุก ความสามารถในการแข่งขัน และการเผชิญกับความเสี่ยง โดย 5 ปัจจัย ดังกล่าวสามารถใช้ในการดำเนินงานร่วมกันเพื่อที่จะพัฒนาความสามารถในการดำเนินงานของธุรกิจ อันจะเป็นโอกาสที่ดีทางการตลาด ซึ่งความหมายของแต่ละปัจจัย มีดังนี้ 1. ความเป็นอิสระในการบริหารงาน (Autonomy) หมายถึง ความเป็นอิสระในการทำงานของบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเพื่อมุ่งหวังให้ธุรกิจบรรลุผลสำเร็จในเป้าหมาย และวิสัยทัศน์ขององค์การ 2. การสร้างนวัตกรรม (Innovativeness) หมายถึง ความพยายามที่จะนำเสนอสิ่งใหม่ ๆ ที่ได้จากการทดลอง หรือ

จากประสบการณ์ และการมีกระบวนการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อการพัฒนาสินค้าและบริการใหม่ ๆ 3. การทำงานเชิงรุก (Proactiveness) หมายถึง ลักษณะของการมองไปข้างหน้าเพื่อแสวงหาความเป็นผู้นำในตลาดเป็นการมองการณ์ไกลเพื่อแสวงหาโอกาส และความต้องการในอนาคต 4. ความสามารถในการแข่งขัน (Competitive aggressiveness) หมายถึง ความพยายามในการแข่งขันกับคู่แข่งใน ธุรกิจมีลักษณะที่ขบขันต่อสู้หรือมีการตอบสนองต่อการแข่งขันที่รุนแรงเพื่อพัฒนาตำแหน่งของธุรกิจ หรือจัดอุปสรรคคู่แข่งในตลาด 5. การเผชิญกับความเสี่ยง (Risk taking) หมายถึง การตัดสินใจ และการปฏิบัติภายใต้สถานการณ์ที่มีความไม่แน่นอน หรืออาจต้องเผชิญกับความเสี่ยงต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้น และปัจจุบันนี้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องสร้างความเป็นเครือข่ายและเชื่อมโยงเครือข่ายกับวัฒนธรรมองค์การเพื่อต่อยอดศักยภาพและความสามารถในการสร้างนวัตกรรม อันจะแสดงให้เห็นถึงกลไกที่แตกต่างกันระหว่างธุรกิจที่ดำเนินอยู่แล้วที่ต้องการนำเสนอนวัตกรรมเพื่อการขยายตัวของยอดขาย กับธุรกิจประเภทสตาร์ทอัพ ที่ต้องการนำเสนอนวัตกรรมเพื่อความเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจ ทั้งนี้ผู้ประกอบการเกษตรรุ่นใหม่ ยังต้องศึกษาเกี่ยวกับแผนธุรกิจแนวใหม่คือรูปแบบของ BMC : Business Model Canvas ที่ช่วยทำให้เห็นคุณค่าของธุรกิจในลำดับ แรก ๆ พัฒนาต่อยอดเตรียมความพร้อมในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และก้าวสู่การเป็นผู้ประกอบการธุรกิจเกษตร 4.0

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์ความสามารถทางนวัตกรรม (Henard & Szymanski, 2001) และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการมีผลกระทบต่อยุทธศาสตร์การมุ่งเน้นความเป็นเครือข่าย Lengrand and Chatie (1999) และ Siguaw et al. (2006) ได้การมุ่งเน้นนวัตกรรมขององค์กร โดยเสนอว่าองค์การภาคธุรกิจเกษตรควรให้ความสนใจกับสมรรถนะองค์กร

2. การมุ่งเน้นความเป็นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ (Focus on innovation and modern technology)

การขับเคลื่อนที่สำคัญของภาคธุรกิจการเกษตรสมัยใหม่ โดยการศึกษาจะมุ่งเน้นให้ความสำคัญกับนวัตกรรม โดย Marion David (2006) ได้แบ่งประเภทของ นวัตกรรมออกเป็นนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจากความต้องการของตลาด (Market-based Innovations) และนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี (Technology-based Innovations) โดยนวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจากการต้องการของตลาดนั้น เป็นตัวแทนของสินค้าที่แสดงให้เห็นถึงการถอยห่างออกมาจากตลาดที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน นอกจากนี้นวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้นจากความต้องการของตลาดประกอบด้วย เทคโนโลยีใหม่ต่าง ๆ กันซึ่งตอบสนองค่านิยมของลูกค้าในตลาดใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นนวัตกรรมที่สร้างสรรค์จากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จะมีส่วนสัมพันธ์กับแนวคิดการทำเกษตรอัจฉริยะ (Smart Farming) หรือการเกษตรแม่นยำสูง (Precision Farming) เป็นการทำการเกษตรที่มีกระบวนการตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพพื้นที่มุ่งเน้นการเพิ่มประสิทธิภาพ และเพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ (Productivity) โดยใช้เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลการเกษตรอัจฉริยะ ควบคุมกระบวนการ ในการผลิตทุกขั้นตอน (กระทรวงเกษตรและสหกรณ์, 2562) ซึ่งความสำเร็จที่ได้รับการยอมรับนั้นมาจากความสามารถทางนวัตกรรม ตามที่ Akman and Yilmaz (2008) กล่าวคือความสามารถทางนวัตกรรมองค์กรเป็นกลยุทธ์ที่จำเป็นต้องมีเพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขัน ในขณะที่ Guan and Ma (2003) กล่าวว่าความสามารถทางนวัตกรรมองค์กรเป็นความสามารถในการคิดค้น พัฒนา ปรับปรุง ซึ่งจะช่วยสร้างความแตกต่างและมูลค่าเพิ่มในเชิงเศรษฐกิจ ดังตัวอย่าง การทำฟาร์มธุรกิจการเกษตร ที่ได้อาศัยความก้าวหน้าด้านดิจิทัลเทคโนโลยี ส่งข้อมูลขนาดใหญ่ทั้งในและนอกฟาร์ม เข้ามาประมวลผล/วิเคราะห์เพื่อพยากรณ์และแก้ปัญหาล่วงหน้าให้เกษตรกร เช่น การพัฒนาเครื่องมือและจักรกลการเกษตรอัตโนมัติ หรือการสร้างโปรแกรมที่ช่วยเกษตรกรตัดสินใจด้านการผลิต การใส่ปุ๋ยและใช้น้ำอย่างมีประสิทธิภาพ แก้ปัญหาโรคระบาด และการเปลี่ยนแปลงของภูมิอากาศ (สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร, 2564) อันจะกล่าวได้ว่าความสามารถทางนวัตกรรมองค์กรเป็นความสามารถในการคิดค้นพัฒนาปรับปรุง ซึ่งจะช่วยสร้างความแตกต่างและมูลค่าเพิ่มในเชิงเศรษฐกิจ ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในปัจจุบันไปสู่ “เศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม หรือก้าวไกล โดยอาศัยนวัตกรรมทางการเกษตรใหม่ ๆ ที่มีการเชื่อมโยงและใช้จากข้อมูลนวัตกรรม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ผ่านการขับเคลื่อนแบบ

บูรณาการเพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบเชื่อมโยงกัน แสดงให้เห็นได้ดังภาพที่ 1 ซึ่งมีการเชื่อมโยงกันใน 3 มิติ ที่มีความสำคัญต่อการขับเคลื่อนภาคธุรกิจเกษตรสู่เกษตร 4.0

ลำดับ	รายละเอียดของการเปลี่ยนแปลง
มิติที่ 1	การเปลี่ยนแปลงจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี และนวัตกรรม
มิติที่ 2	การเปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้า “นวัตกรรม”
มิติที่ 3	การเปลี่ยนจากการเน้นภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการ

ภาพที่ 1 การขับเคลื่อนภาคธุรกิจเกษตรสู่เกษตร 4.0
ที่มา (ประสาท เทศวพิทักษ์, 2556)

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ มีผลกระทบต่อปัจจัยความสามารถทางนวัตกรรม (Capacity to Innovate) (Burns and Stalker, 1977) และซึ่งการสร้างสรรค์นวัตกรรมมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือการเปิดรับนวัตกรรม (Openness to Innovation) (Zaltman et al, 1973)

3. การมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Networking focus)

Hult et al, (2004) แม้ว่านวัตกรรมมีรูปแบบที่หลากหลายนวัตกรรมมีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การในด้านการตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก หรือ การเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อม และ ในการศึกษาของ Sigauw et al. (2006) ได้มุ่งเน้นนวัตกรรมขององค์การ โดยเสนอว่าองค์การควรให้ความสนใจกับสมรรถนะองค์การใน 5 ด้านที่นำไปสู่ผลลัพธ์ด้านนวัตกรรมและผลการดำเนินงานขององค์การ คือการจัดสรรทรัพยากรในองค์การ การให้ความสำคัญกับเทคโนโลยี การให้ความสำคัญกับพนักงาน การให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงาน การให้ความสำคัญกับตลาด ดังนั้นความเป็นนวัตกรรมจะถูกจำกัดเวลาและสถานที่ และมีจุดเริ่มต้นที่ความพยายามในการแก้ปัญหาองค์การจะต้องอาศัยพื้นฐานเกี่ยวกับความคิดสร้างสรรค์ โดยเป็นรูปแบบของนวัตกรรมที่มีกระบวนการสร้างสรรค์ คิดค้น พัฒนาสามารถนำไปปฏิบัติจริง และมีการเผยแพร่ออกสู่ชุมชนในลักษณะเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ไม่เคยมีมาก่อน หรือของเก่าที่มีอยู่แต่เดิมแต่ได้รับการปรับปรุงเสริมแต่ง พัฒนาขึ้นใหม่ทำให้มีมูลค่าทางเศรษฐกิจ สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ (กิริติ ยศยิ่งยง, 2552) และ Winter (2003) ได้กล่าวว่าความสำเร็จและการอยู่รอดขององค์การ องค์การต้องสร้างความสามารถในการสร้างสรรค์นวัตกรรมเพิ่มขึ้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดทรัพยากรที่มีลักษณะเฉพาะได้รวดเร็วกว่าคู่แข่ง ซึ่งความสามารถดังกล่าวเกิดขึ้น โดยมีการระบุไว้ คือ ปรัชญาด้านการเรียนรู้ (Learning Philosophy) ที่ทำให้องค์การมีการเรียนรู้อย่างกว้างขวางและหลากหลายเพื่อเพิ่มโอกาสในการสร้างทักษะของพนักงานในการกระทำที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้เพิ่มขึ้น และพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความต้องการของตลาดและความรู้ในการสร้างสรรค์นวัตกรรม และ (Mowery, D.C. and Rosenberg N. 1978) กล่าวว่าถึงแนวการตลาดห่วงโซ่ความสัมพันธ์ระหว่างนวัตกรรมและความต้องการของตลาดนั้น มีกลไกสลับซับซ้อนครอบคลุม ตั้งแต่การออกแบบทางวิศวกรรม การผลิต การพัฒนาเทคโนโลยี การจัดซื้อวัตถุดิบ การขาย ตลอดจนไปถึงการส่งมอบลูกค้า และการบริการการส่งผ่านข้อมูลความต้องการของตลาด จากลูกค้าผ่านผู้ผลิตไปสู่ผู้ส่งมอบวัตถุดิบ ในสายห่วงโซ่ความสัมพันธ์ เป็นความสัมพันธ์ที่ละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อนข้อมูลนี้เรียกว่า “ข้อมูลทางนวัตกรรม” โดยความเชื่อมโยงเหล่านี้ มีตั้งแต่ความ

เชื่อมโยงเทคนิคหรือเทคโนโลยีความเชื่อมโยงทางการตลาด และเครือข่ายข้อมูลทางนวัตกรรม ส่วนแนวทางเครือข่ายสังคม Lengrand and Chatie (1999) เสนอแนวทางในการส่งเสริมให้เกิดการขยายตัวของเทคโนโลยีในด้านต่าง ๆ ไปสู่สังคมทางวิทยาศาสตร์ และนักวิจัย ทฤษฎีนวัตกรรมในแนวทางเครือข่ายทางสังคมเน้นความสำคัญของการสร้างเครือข่ายมากกว่าที่จะเน้นความสำคัญของเทคโนโลยี และเน้นสิ่งที่มีลักษณะจับต้องไม่ได้มากกว่าสิ่งที่จับต้องได้ การให้ความสำคัญกับความเชื่อมโยงอื่น ๆ ที่มีความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงาน อย่างเช่นการสร้างบรรยากาศเพื่อความไว้วางใจ และสร้างนวัตกรรม ข้อมูลจากภายนอก ควรจะมีระบบเครือข่ายที่เชื่อมโยงกับแหล่งข้อมูลแนวคิดจากภายนอก เพื่อสนับสนุนการผลักดันนวัตกรรม และเมื่อกล่าวถึงธุรกิจภาคการเกษตร ความร่วมมือกันเพื่อให้เกิดนวัตกรรมนั้นมาจาก ระบบการวิจัยใหม่ ซึ่งงานวิจัยนั้นต้องตอบสนองความต้องการของตลาด (นิพนธ์ พัวพงศกร, 2562) และโจทย์งานวิจัยใหม่ ๆ ต้องตอบสนองความต้องการชุมชนและตลาดด้วย โดยมีคณะกรรมการเกษตรและอาหารแห่งชาติที่ประกอบด้วยผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 4 ฝ่าย คือ รัฐ ภาคเอกชน นักวิชาการ และเกษตรกร ซึ่งจะเป็นผู้กำหนดทิศทางการวิจัยและประเมินผล มีการปฏิรูประบบแรงจูงใจนักวิจัย และจัดสรรงบประมาณวิจัยที่ถูกจัดอยู่ในลำดับสำคัญของประเทศ

ผลการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยการมุ่งความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการมีผลกระทบต่อการปัจจัยความสามารถทางนวัตกรรม (Henard & Szymanski, 2001)

4. ความสามารถทางนวัตกรรม (Innovative ability)

Hult et al. (2003) กล่าวถึงความสามารถทางนวัตกรรมเป็นมิติหนึ่ง ที่ใช้อธิบายบรรยากาศองค์การ หรือ วัฒนธรรมองค์การ โดยความสามารถทางนวัตกรรมจะถูกมองว่าเป็นกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และการตลาดเพื่อการแข่งขันขององค์การ (North & Smallbone, 2000) ในขณะที่ Matsuo (2006) กล่าวว่าความสามารถทางนวัตกรรมเป็นแนวโน้มขององค์การที่สนับสนุนนวัตกรรม ความสามารถทางนวัตกรรม คือลักษณะทัศนคติหรือนิสัยชอบที่มีต่อการพัฒนาหรือการยอมรับนวัตกรรม ลำดับชั้นต่อมา Chesbrough (2003) การผสมผสานความร่วมมือกันของธุรกิจ (Business Co-creation Synergy) คือการทำให้เกิดพันธมิตรทางธุรกิจที่เป็นระบบคุณค่ารูปแบบใหม่ในการร่วมมือกันผลิตนวัตกรรมบริการ โดยสร้างสรรค์บริการใหม่ให้เกิดคุณค่าที่เหมาะสมกับเงื่อนไขในการดำเนินงานร่วมกันในห่วงโซ่มูลค่า ระหว่างผู้ให้บริการที่แตกต่างกัน เพื่อสร้างมูลค่าที่สูงขึ้นให้แก่ทั้งสองฝ่ายในการให้บริการแก่ลูกค้า ในความคิดเห็นของผู้เขียน ความสามารถทางนวัตกรรมที่ดีในการนำนวัตกรรมใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการเกษตร เนื่องจากคนในปัจจุบันให้ความสำคัญเรื่องสุขภาพและความปลอดภัยเป็นหลัก ต้องการบริโภคอาหารที่ปลอดภัยและมี

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่า ปัจจัยความสามารถทางนวัตกรรมมีผลกระทบต่อการขับเคลื่อนภาคธุรกิจการเกษตร ให้ประสบความสำเร็จและเกิดการยอมรับในกลุ่มอุตสาหกรรม

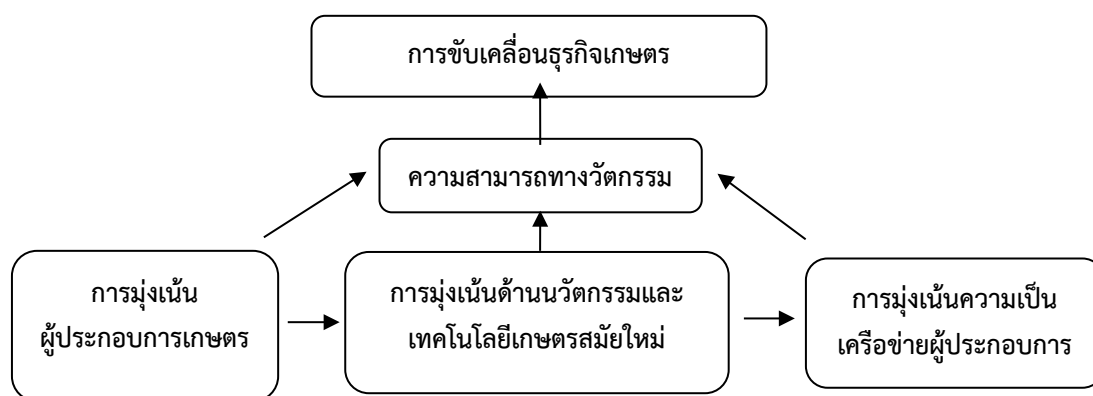
5. การขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร (Driven agribusiness organization)

Hult et al (2004) กล่าวว่านวัตกรรมมีรูปแบบที่หลากหลายแต่นวัตกรรมมีความหมายต่อการเปลี่ยนแปลงขององค์การในด้านการตอบสนองความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก หรือการเตรียมความพร้อมเพื่อรับมือจากอิทธิพลของสภาพแวดล้อม และการขับเคลื่อนอีกกลไกหนึ่ง Jay and Leonard (2001) เสนอแนะให้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องมีกิจกรรมด้านนวัตกรรม 5 ประการ คือ (1) การแนะนำสินค้า และผลิตภัณฑ์ตัวใหม่ (2) การแนะนำวิธีการใหม่ด้านการผลิต (3) การเปิดตลาดแห่งใหม่ (4) การเปิดแหล่งวัตถุดิบแหล่งใหม่ และ (5) การปรับโครงสร้างองค์กรอุตสาหกรรม การสร้างสรรค์นวัตกรรมต้องอาศัยกิจกรรมด้านนวัตกรรมเหล่านี้ และแนวคิดของ Kelly and Littleman (2005) คือทักษะของการเป็นนักเล่าเรื่อง (Storyteller) กล่าวคือ ทักษะการเป็นนักเล่าเรื่องมีความสำคัญต่อการบอกเล่าเรื่องราวให้กลุ่มเป้าหมาย ตลอดจนผู้เกี่ยวข้องคนอื่น ๆ ได้รับรู้ สร้างความน่าเชื่อถือต่อแนวคิดและ นวัตกรรมที่สร้างสรรค์ขึ้น ตลอดจนสามารถช่วยเปลี่ยนมุมมองของกลุ่มเป้าหมายซึ่งจะส่งผลต่อการแพร่กระจายของนวัตกรรม และความสอดคล้องกับการตลาดในทางหนึ่ง อาจจะกล่าวโดยสรุปได้ว่าการขับเคลื่อนภาคการเกษตรสมัยใหม่ที่อาศัยนวัตกรรม

(Innovation) ต้องสร้างความเข้มแข็งให้ระบบนวัตกรรม โดยการผสมความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และสถาบันการศึกษาเพื่อสร้างวัฒนธรรมของการสร้างนวัตกรรมและการออกแบบ (Design) รวมถึงการค้นหาช่องทางไปสู่การพาณิชย์ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย

การศึกษาพบว่า ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลใน การพัฒนาภาคธุรกิจการเกษตรในแนวทางนวัตกรรม อาทิ การสร้างสรรค์นวัตกรรมเป็นความสามารถโดยรวมขององค์กรในการสร้างสินค้าใหม่ต่ออุตสาหกรรม หรือการเปิดตลาดใหม่ (Wang and Ahmed, 2004) ทั้งนี้ นวัตกรรมองค์การมีความหมายสำคัญอย่างมากต่อการทำให้องค์การอยู่รอดในสภาพแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลง (Rogers and Shoemaker, 1971: Damanpour, 1991: Rogers, 1995) โดยผู้บริหารสามารถนำนวัตกรรมไปแก้ปัญหาขององค์การเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จขององค์การ (Hult et al, 2004) ทั้งนี้ (Frese, 2000) และ (Kyndt & Baert, 2015) อธิบายคุณลักษณะของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จไว้อย่างตรงกัน คือความสามารถในการสร้างหรือมีนวัตกรรม เพื่อการพัฒนาต่อยอดธุรกิจ และปัจจุบันนี้ผู้ประกอบการจำเป็นต้องสร้างความเป็นเครือข่ายและเชื่อมโยงเครือข่ายกับวัฒนธรรมองค์การเพื่อต่อยอดศักยภาพและความสามารถในการสร้างนวัตกรรม อันจะแสดงให้เห็นถึงกลไกที่แตกต่างกันระหว่างธุรกิจที่ดำเนินอยู่แล้วที่ต้องการนำเสนอนวัตกรรมเพื่อการขยายตัวของยอดขาย กับธุรกิจประเภทสตาร์ทอัพ ที่ต้องการนำเสนอนวัตกรรมเพื่อความเติบโตอย่างรวดเร็วของธุรกิจ ดังนั้นปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร จึงมีอิทธิพลทางตรงต่อปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่ ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ และอิทธิพลต่อการขับเคลื่อนธุรกิจการเกษตรต่อไปในอนาคต ซึ่งสามารถแสดงความสัมพันธ์ได้ดัง ภาพที่ 2

ภาพที่ 2 ปัจจัยนำความสามารถทางนวัตกรรมที่ผลกระทบต่อการพัฒนาธุรกิจการเกษตร

ที่มา: ผู้เขียน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาธุรกิจการเกษตร ได้แก่ ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเกษตรสมัยใหม่ ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตร และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่ายผู้ประกอบการ
2. ความสามารถทางนวัตกรรมที่มีผลต่อการขับเคลื่อนองค์กรธุรกิจการเกษตร 4.0 ได้แก่ กลยุทธ์ในด้านผลิตภัณฑ์ การบริการ กระบวนการ และการตลาด
3. รูปแบบองค์การธุรกิจการเกษตร 4.0 คือเป็นทั้งผู้ผลิต แปรรูปและจัดจำหน่าย ซึ่งองค์การจะประกอบด้วย ผู้ประกอบการที่มีความสามารถทางนวัตกรรม นวัตกรรมและเทคโนโลยี และเครือข่ายผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการปัจจัยนำการขับเคลื่อนภาคธุรกิจการเกษตรด้วยความสามารถทางนวัตกรรม โดยใช้การศึกษาที่ปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นผู้ประกอบการเกษตรสมัยใหม่ ปัจจัยการมุ่งเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีสมัยใหม่ และปัจจัยการมุ่งเน้นความเป็นเครือข่าย สามารถใช้เป็นแนวทางการวางกลยุทธ์ให้องค์กรได้ แต่ภาคการเกษตรมีความแตกต่างในปัจจุบันที่ ในยุคปัจจุบันมีความพร้อมในการดำเนินงานเกี่ยวกับการแทรกสอดนวัตกรรมจำเป็นต้องมีแนวทางที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงมีข้อเสนอแนะ 3 ด้าน ดังนี้ 1. การปรับทัศนคติให้กับผู้ประกอบการภาคธุรกิจการเกษตรสมัยใหม่ เข้าใจในบทบาทและความสำคัญของการเกษตรสมัยใหม่ 2. การเพิ่มพูนความรู้และทักษะการสื่อสารให้กับผู้ประกอบการสมัยใหม่ ในการติดต่อกับหน่วยงานภาครัฐและองค์กรเครือข่าย 3. การจัดตั้งหน่วยเคลื่อนที่การดำเนินงานนวัตกรรมในพื้นที่การเกษตรเพื่อการประสานงานช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาให้ผู้ประกอบการเกษตร ขณะเดียวกันก็อาจจะมีการเสริมในด้านทบทวนและตรวจสอบองค์ความรู้ของผู้ประกอบการการเกษตรสมัยใหม่

บรรณานุกรม

- กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. การสัมมนา เรื่อง เกษตรอัจฉริยะ ณ โรงแรมมิราเคิล แกรนด์ คอนเวนชัน วันที่ 24 เมษายน 2562. [ออนไลน์], 2562. เข้าถึงได้จาก: <https://www.moac.go.th/news-preview-411191791414> (2564, 5 เมษายน).
- กิริติ ยศยิ่งยง. (2552). องค์การแห่งนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประสาท เกศวพิทักษ์. (2561). การขับเคลื่อนการเกษตร สู่ไทยแลนด์ 4.0. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/columns/news-517036>
<https://www.thailandplus.tv/archives/3398> (2564, 25 ธันวาคม).
- ปรีดา ยังสุขสถาพร. (2551). วิถีแก่นแท้ขององค์กรแห่งนวัตกรรม. กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.
- ธร สุนทรายุทธ. (2553). การบริหารจัดการเชิงจิตวิทยา : หลักการ การประยุกต์ และกรณีศึกษา. กรุงเทพฯ: บริษัทเนติกุลการพิมพ์.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2564). วิจัยและนวัตกรรม เพื่อยกระดับเกษตรกรไทยสู่ยุคเกษตร 4.0 โดย วช. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://mgronline.com/smes/detail/9640000100458>. (2564, 11 ตุลาคม).
- นพดล เหลืองภิรมย์. (2555). การจัดการนวัตกรรม Innovation Management. กรุงเทพฯ: ดวงกมลพับลิชชิ่ง.

- นิพนธ์ พัวพงศกร. (2562). เทคโนโลยีสมัยใหม่กับอนาคต “การเกษตร” ไทย. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://tdri.or.th/2019/09/frobes-commentaries-sep-2019/>. (2564, 5 ธันวาคม).
- สำนักงานพัฒนาการวิจัยการเกษตร (2564). เกษตรยุคใหม่ ผันตัวสู่ธุรกิจเต็มรูปแบบ [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: https://www.arda.or.th/knowledge_detail.php?id=24. (2564, 5 ธันวาคม).
- ศักดิ์ชัย อุณจิตติกุล. (2563). ทิศทางผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ยกระดับสู่ ‘SMEs เกษตร 4.0’. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.prachachat.net/columns/news-517036> (2564, 14 ธันวาคม)
- Acs, Z J., & Armington, C. (2006). **Entrepreneurship, Geography and American Economic Growth**. New York: Cambridge University Press.
- Akman, G., & Yilmaz, C. (2008). Innovative capability, innovation strategy and market orientation: an empirical analysis in Turkish software industry. **International journal of innovation management**. 12(1), 69-111.
- Berthon, Pierre, Hulbert, James M., and Pitt, Leyland F. (1999). To Serve or create?: Strategic Orientations toward Customers and Innovation. **California Management Review**. 42, 1:37-58.
- Burns, Tom and Stalker, G. M. (1977). **The Management of Innovation**. (2nd ed). London Tavistock.
- Chesbrough, H.W. (2003). **Open Innovation**. “The New Imperative for Creating and Profiting from Technology.” Harvard Business School Press, Boston, MA.
- Damanpour, F. (1991). Organizational Innovation: a Meta-Analysis of Effects of Determinants and Moderators. **Academy of Management Journal**. 34(3), 555-590.
- Dess, Gregory G., Lumpkin G.T. and Taylor Marilyn L. (2005). **Strategic management: Creating competitive advantage**. (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.
- Drucker, P. F. (1985). **Innovation and Entrepreneurship**. New York: Harper and Row Publishers.
- Frese, Michael. (2000). **Success and Failure of Micro business Owners in Africa : A Psychological Approach**. United States of America: Greenwood Publishing Group.
- Guan, J., & Ma, N. (2003). Innovative capability and export performance of Chinese firms. **Technovation**. 23(9), 737-747.
- Henard, D. H. & Szymanski, D. M. (2001). Why some New Products Are More Successful than Others. **Journal of Marketing Research**. 38(3): 362-375.
- Hughes. T. (1987). The evolution of large technological system. In W Bijker (Ed.), **The social construction of technological systems: new directions in the sociology and history of technology**. Cambridge. UK: Cambridge University Press.
- Hult, G. T. M., Snow, C.C., & Kandemir, D. (2003). The role of entrepreneurship in building cultural competitiveness in different organizational types. **Journal of Management**. 29(3), 401- 426.
- Hult, G.T.M., Hurley, Robert F. & Knight, Gray A. (2004). Innovativeness: Its Antecedents and Impact on Business Performance. **Industrial Marketing Management**. 33(5): 429-438.
- Hurley, R. F. & Hult, G. T. (1998). Innovation, Market Orientation, and Organizational Learning: an Integration and Empirical Examination. **Journal of Marketing**. 62(3), 42-54.

- Hurley, R. F., Hult, T. M., & Knight G. A. (2005). Innovativeness and Capacity to Innovate in a Complexity of Firm-Level Relationships: A Response to Woodside 2004. **Industrial Marketing Management**. 34(3), 281-83.
- Janz, B. D., Wehterbe, J. C. Colquitt, J. A., & Noe, R. A. (1977). Knowledge worker Team effectiveness: The Role of autonomy interdependence, team development, and contextual support variables. **Personnel Psychology**. 50(4), 877-904.
- Jay, W. & Leonard, C. (2001). An Empirical Investigation into Entrepreneurship and Organizational Innovation-based Competitive Strategy. **Journal of Research in Marketing & Entrepreneurship**. 3(1), 51-70.
- Johnson, J. D., Meyer, M. E., Berkowitz, J. M., Ethington, C. T., & Miller, V. D. (1997). Testing two contrasting structural models of innovativeness in a contractual network. **Human Communication Research**. 24(2), 320-348.
- Kelley, T. A., & Littman, J. (2005). **The ten faces of innovation**. New York: Currency/Doubleday
- Kyndt, E., & Baert, H. (2015). Entrepreneurial competences: Assessment and predictive value for entrepreneurship. **Journal of Vocational Behavior**. 90, 13-25.
- Lengrand, L., & Chatrie, I. (1999). **An empirical study carried out in Europe and Canada**. Luxemburg: European Community.
- Love, J. H., & Roper, S. (2015). SME innovation, exporting and growth: A review of existing evidence. **International small business journal**. 33(1), 28-48.
- Marion, D. (2006). **The Antecedent and Consequences of a Strategic Orientation that Leads to Organizational Structure, Performance, and Competitive advantage in Manufacturing**. Management and Engineering of the University of Toledo.
- Matsuo, M. (2006). Customer orientation, conflict, and innovativeness in Japanese sales departments. **Journal of Business Research**. 59, 242-250.
- Morton. J. A. (1971). **Organization of innovation: a systems approach to technical management**. New York: McGraw-Hill.
- Mowery D. C. & Rosenberg, N. (1978). **The influence of market Demand upon Innovation: A Critical Review of some recent empirical studies**. Research policy 8 April.
- Noble, C. H., Sinha, R. K., & Kumar, A. (2002). Market orientation and alternative strategic orientation: Alongitudinal assessment of performance implications. **Journal of marketing**. 66 (October), 25-39.
- Nord, W. R., & Trucker, S. (1987). **Implementing routine and radical Innovations**. Lexington, MA: Lexington Books.
- North, D., & Smallbone, D. (2000). The innovativeness and growth of rural SMEs during the 1990s. **Regional Studies**. 34: 145-157.
- Porter, M. E. (1990). The Competitive Advantage of Nations. **Harvard Business Review**. 68: 73-93.
- Robbins, S. P. (1990). **Organization theory: Structure, design and applications**. New Jersey: Prentice-Hall.

- Rogers, E. M. & Shoemaker, F. E. (1971). **Communication of Innovations**. New York: Free Press.
- Rogers, E. M. (1983). **Diffusion of Innovations**. New York: Free Press.
- Rogers, E.M. (1995). **Diffusion of Innovation**. 4th ed. New York: Free Press.
- Schultz, M. (1994). **On Studying Organizational Culture: Diagnosis and Understanding**. Berlin: Water de Gruyter.
- Schumpeter, J.A. (1934). **The Theory of Economic Development**. Cambridge, England: Cambridge University Press.
- Siguaw, J. A., Simpson, P. M., & Enz, C. A. (2006). Conceptualizing Innovation Orientation: a Framework for Study and Integration of Innovation Research. **Journal of Product Innovation Management**. 23: 556-574.
- Wang, C.L., & Ahmed, P.K. (2004). The development and validation of the Organizational innovativeness construct using confirmatory factor analysis. **European Journal of Innovation Management**. 7(4), 303-313.
- Winter, S. (2003). Understanding Dynamic Capabilities. **Strategic Management Journal**. 24 (10): 991-995.
- Zaltman, G., Duncan, R., & Holbek, J. (1973). **Innovations and Organizations**. New York: Wiley.

ประวัติศาสตร์และภูมิหลังของชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อย

HISTORY AND BACKGROUND OF THE MUSLIM COMMUNITY OF KOH YAO NOI

ธนโชติ ประหยัตทรัพย์¹ และอับดุลรอญิง สื่อแต่²
Thanachot Prayatsub¹, and Abdulroning Sue Tae²

¹ คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla Universit
E-mail: Thanachot.khok@gmail.com
² คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์
Faculty of Islamic Sciences, Prince of Songkla Universit

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์เรื่องมุสลิมเกาะยวน้อย :
การผสมผสานทางวัฒนธรรมการปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ หลักสูตรหลักสูตรปรัชญาศิลปศาสตร์มหาบัณฑิต
คณะวิทยาการอิสลาม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

Received : February 1, 2022

Revised : June 5, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หัวข้อ มุสลิมเกาะยวน้อย : การผสมผสานทางวัฒนธรรมการปรับตัวและการธำรงอัตลักษณ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงความเป็นมาและภูมิหลังของมุสลิมเกาะยวน้อย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ค้นคว้าจากเอกสารและภาคสนามโดยใช้เทคนิค วิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมชาติพันธุ์วรรณาเป็นระยะเวลา 6 เดือน ใช้กระบวนการการเก็บข้อมูล 5 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม ต่อมาใช้การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) และวิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis)

ผลการวิจัย พบว่า เกาะยวน้อยเป็นชุมชนเก่าแก่ที่มีมานานกว่า 200-300 ปี มีความเกี่ยวข้องกับทางประวัติศาสตร์กับเมืองกลาง (จังหวัดภูเก็ต) และมีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ อีกทั้งประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาส่วนใหญ่ยังคงยึดอยู่กับตามวัตรปฏิบัติและการวินิจฉัยของอิสมาแอล โรมินทร์ หรือปะหลางแอ (1923-1986)

คำสำคัญ

เกาะยวน้อย ประวัติศาสตร์ ประเพณี พิธีกรรม

ABSTRACT

This thesis objective: Study the history and background of the Muslims of Koh Yao Noi This research is qualitative. Research papers and the field using techniques. The research method in ethnographic cultural anthropology for 6 months was based on five data collection processes. Documentary Research, Informal Interview, In-depth Interview, Participant Observation, and Focus Group, analytic induction was used and the analysis was done by typological analysis.

The results of the research revealed that Koh Yao Noi is an old community that existed for more than 200-300 years and is historically related to the city of Thalang. (Phuket) and ethnic diversity Moreover, most of the religious traditions and ceremonies are still based on the practices and judgments of Palaung Ae (1923-1986)

KEYWORDS

Koh Yao Noi; History; Customs; Rites

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

เกาะยวน้อยถือเป็นพื้นที่ที่ถูกกล่าวถึงในบันทึกต่าง ๆ มาอย่างยาวนาน โดยเป็นส่วนหนึ่งของจังซีลอน (Junkceylon) หรือเมืองกลางในอดีต และถือเป็นพื้นที่ที่กองทัพ หรือพลทหารทั้งสยาม พม่า และญี่ปุ่นใช้เป็นที่ตั้งทัพ นอกจากนี้จากการเข้ามาสำรวจของดร.เคนนิทพบว่า เกาะยวคือสถานที่ที่อุดมสมบูรณ์ไม่ต่างจากเมืองกลาง แต่เนื่องจากความยากลำบาก ด้วยปัจจัยต่าง ๆ ในยุคนั้น เช่น ไม่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลสยาม คนในพื้นที่เริ่มมีท่าทีต่อต้านชาวตะวันตก และยังคงมีกลุ่มโจรสลัดมลายูที่คอยปล้นสะดมเรือ โดยเฉพาะในบริเวณ เกาะยวที่มีโจรสลัดที่คอยปล้นเรือสินค้าอยู่เป็นประจำ ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า น่าจะเป็นโจรสลัด อยู่ยงตะเภา (Ujung tanah) เป็นโจรสลัดที่ใหญ่มากที่สุดที่มักจะเข้ามาปล้นเมืองท่าอื่น ๆ อย่างเช่นเมืองพัทลุง (สายสกุลสุลต่านสุลัยมาน, 2530 : 63) ส่งผลให้แผนการที่จะขุดแร่ดีบุกของกัปตันฟรานซิส โกล์บ์บนพื้นที่เกาะยว ล้มเหลว (Colonel G.E. Gerini, 1905)

ต่อมาหลังจากเสร็จสิ้นสงคราม มีชาติพันธุ์ต่าง ๆ เริ่มอพยพเข้าสู่เกาะยวน้อยโดยเฉพาะมุสลิม จากจังหวัดตรัง และกลุ่มมุสลิมจากเมืองกลาง จนกระทั่งเกาะยวน้อยกลายเป็นชุมชนขนาดใหญ่ และได้การฟื้นฟูอิสลามครั้งสำคัญในเกาะยวน้อย โดยเริ่มต้นด้วยครอบครัวของอิสมาแอล โรมินทร์ หรือรู้จักในชื่อ ปะหลางแอ ซึ่งมีชาวบ้านส่วนใหญ่ในพื้นที่ให้ข้อมูลกับผู้วิจัยว่า บรรพบุรุษของปะหลางแอได้อพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศไทย การฟื้นฟูอิสลามของปะหลางนอกจากจะยกระดับศีลธรรมของศาสนาอิสลามแล้วยังได้เปลี่ยนแปลงบรรทัดฐานทางสังคมทั้งในด้านประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา ซึ่งใช้ปอเนาะและสิ่งที่เรียกว่า กะรอมีต (Charismatic) ในการขับเคลื่อนแนวคิดของตนเอง จนได้รับความนิยมเป็นวงกว้างตั้งแต่จังหวัดสงขลา จนถึงจังหวัดระนอง (M.Joll, 2015)

ต่อเมื่อพลวัตทางสังคมเคลื่อนตัวไปพร้อม ๆ การรับรู้ของมุสลิมต่างพื้นที่ที่เปลี่ยนแปลงไปเกี่ยวกับประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนาในเกาะยวน้อยที่ค่อนข้างมีเอกลักษณ์และแตกต่างจากมติของสำนักจุฬาราชมนตรี เช่น การกำหนดวันสำคัญทางศาสนา และการผ่อนปรนละหมาดวันศุกร์ (Jumaah) เป็นต้น ซึ่งก่อให้เกิดความไม่เข้าใจและอาจนำไปสู่ความขัดแย้งที่รุนแรงภายในสังคมมุสลิม ผู้วิจัยจึงมองเห็นว่า การศึกษาถึงประวัติศาสตร์ ประเพณี และพิธีกรรมทางศาสนาของมุสลิมเกาะยวน้อยจะสามารถสร้างความเข้าใจภายในสังคมมุสลิม และสร้างความเป็นปึกแผ่นระหว่างชุมชนและสาธารณะได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

ศึกษาความเป็นมาและภูมิหลังของมุสลิมเกาะยาวน้อย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษางานวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ค้นคว้าจากเอกสารและภาคสนามโดยใช้เทคนิควิธีการวิจัยทางมานุษยวิทยาวัฒนธรรมชาติพันธุ์วรรณาเป็นระยะเวลา 6 เดือน และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบพรรณนาวิเคราะห์ มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยจะใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลภายใต้กระบวนการสำคัญใน 5 รูปแบบ ได้แก่ การศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่ม โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) การศึกษาเอกสาร เอกสารที่จะใช้ในการวิจัยนี้เป็นการมุ่งรวบรวมข้อมูลจากเอกสาร 2

ประเภท ได้แก่ เอกสารปฐมภูมิและเอกสารทุติยภูมิ

2) การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal or Unstructured Interview) ผู้วิจัยเลือกผู้ให้ข้อมูลแบบบังเอิญ (Accidental sampling) เพื่อชักถามข้อมูลแวดล้อมทั่วไป เช่น วิถีชีวิตการปฏิสัมพันธ์ และการมีส่วนร่วมในพิธีกรรม เป็นต้น รวมถึงสอบถามถึงรายชื่อของผู้อาวุโส ปรชาญชาวบ้าน และผู้นำทางศาสนา เพื่อเลือกเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3) การสัมภาษณ์แบบเชิงลึก ผู้วิจัยเลือกสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยมีผู้ให้ข้อมูลหลัก 3 คน ได้แก่ ผู้อาวุโสที่อยู่ในพื้นที่มาเกินกว่า 50 ปี, ปรชาญชาวบ้านและผู้นำทางศาสนา ซึ่งจะชักถามข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลัง ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น ความเชื่อดั้งเดิม และกระบวนการวินิจฉัยของท่านอิสมาแอล โรมินทร์

4) การสังเกตแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมหรือการสังเกตภาคสนาม หมายถึง การที่ผู้วิจัยในฐานะผู้สังเกตการณ์เข้าไปร่วมกิจกรรมหรือเข้าไปใช้ชีวิตร่วมในกลุ่มเป้าหมายที่ศึกษา ผู้วิจัยอาจแสดงตนเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือไม่แสดงตัวก็ได้ ผู้วิจัยไม่เพียงแต่รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มที่ศึกษาเท่านั้น หากแต่ยังเข้าร่วมกับกลุ่มหรือองค์กรที่ผู้วิจัยศึกษา ผู้วิจัยจะเข้าไปร่วมในกลุ่มที่ศึกษาเพื่อเข้าไปมีส่วนในการเรียนรู้ระดับต่างๆ เริ่มตั้งแต่การเข้าร่วมพิธีกรรมต่าง ๆ การตั้งประเด็นคำถาม การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลและการสังเกตพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายที่เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ด้วย การสังเกตการณ์แบบมีส่วนร่วมประกอบไปด้วยกระบวนการ 3 ขั้นตอน คือการสังเกต การชักถาม และการจดบันทึก นอกเหนือไปจากการเฝ้าดูแล้วผู้วิจัยอาจจะชักถามบางสิ่งบางอย่างที่ไม่เข้าใจได้จากการสังเกตเพื่อเพิ่มเติมข้อมูลบางอย่าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับความหมายหรือสัญลักษณ์ การชักถามถือว่าการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ หลังจากนั้นจึงทำการจดบันทึกข้อมูลโดยละเอียด

5) การสนทนากลุ่ม ผู้วิจัยได้ใช้การสนทนากลุ่มกับผู้อาวุโสที่มีอายุระหว่าง 50-60 ปี เพื่อข้อมูลเกี่ยวกับการเข้ามาตั้งถิ่นฐาน ภูมิหลังทางประวัติศาสตร์ ความเชื่อดั้งเดิม และการอ้างอัตลักษณ์ของมุสลิมเกาะยาวน้อย

นอกจากนี้แล้วผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการช่วยการสังเกตการณ์ภาคสนามอีกหลายอย่าง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีคุณภาพดี เช่น เครื่องบันทึกเสียง กล้องถ่ายภาพดิจิทัล เป็นต้น ซึ่งอุปกรณ์ดังกล่าวช่วยให้ผู้วิจัยสามารถสังเกตซ้ำได้ และได้เก็บรายละเอียดที่ผู้วิจัยอาจมองข้ามไปในตอนแรก อย่างไรก็ตามผู้วิจัยจะใช้เครื่องมือในการช่วยสังเกตการณ์ ก็ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากผู้ให้ข้อมูลหลักหรือผู้ให้สัมภาษณ์แล้วเท่านั้น

2. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ตามความมุ่งหมายของวิจัย โดยการนำเข้าข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร และข้อมูลภาคสนามที่ได้จากการสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ การสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกตแบบมีส่วนร่วม และการสนทนากลุ่มมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลแบบสร้างข้อสรุปดังต่อไปนี้ (สุภางค์ จันทวนิช. 2547: 131-137)

1) การวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) คือวิธีตีความสร้างข้อสรุป จากข้อมูลรูปธรรม หรือปรากฏการณ์ที่มองเห็น เช่น ลักษณะทางกายภาพ วิถีชีวิต และการประกอบพิธีกรรมต่าง ๆ เมื่อนักวิจัยได้เห็นรูปธรรม หรือเหตุการณ์หลาย ๆ เหตุการณ์ แล้วก็ลงมือสร้างข้อสรุป ถ้าข้อสรุปนั้นยังไม่ได้มีการตรวจสอบยืนยันก็ถือเป็นสมมติฐานชั่วคราว (Working Hypothesis) ถ้าหากได้รับการยืนยันแล้ว ก็ถือเป็นข้อสรุป

2) วิเคราะห์โดยการจำแนกชนิดข้อมูล (Typological Analysis) คือ การจำแนกข้อมูลเป็นชนิด ๆ (Typologies) ตามเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นต่อเนื่องกันไป โดยการดับทของอิสลาม แนวคิดและทฤษฎีเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ถึงที่มาและหลักการในพิธีกรรมทางศาสนาที่เกิดขึ้นในเกาะยาวน้อย

3. การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้ศึกษายินยนำเสนอผลวิเคราะห์ข้อมูล ตามความมุ่งหมายการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) พร้อมตารางและภาพประกอบ

ผลการศึกษา

1. ภูมิหลังมุสลิมเกาะยาวน้อย

พงศาวดารเมืองถลาง พ.ศ. 2506 (ค.ศ.1963) คือเอกสารที่เก่าแก่ที่สุดในผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องเล่มอื่น ๆ เช่น รายงานวิจัยหัวข้อ การศึกษาและอนุรักษ์ “เพลงดีเกีย” ในวัฒนธรรมชาวมุสลิม ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผลการวิจัยวิทยานิพนธ์หัวข้อ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา และผลการวิจัยวิทยานิพนธ์หัวข้อ การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา

ซึ่งผู้วิจัยพบว่า เอกสารของชาวต่างชาติ เช่น บันทึกของ Johannes II Van Keulen (ค.ศ. 1704-1755) บันทึกของ Thomas Forrest (ค.ศ.1784) และเอกสาร Historical Retrospect Of Junkceylon Island ที่ระบุถึงรายละเอียดของเกาะยาว โดยเฉพาะลักษณะทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของพื้นที่ เอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ได้เรียกเกาะยาวเป็นภาษามลายูว่า ปูเลา ปานญัง (Pulau Panjang) ปูเลา (Pulau) แปลว่า เกาะ และ ปานญัง (Panjang) แปลว่า ยาว ผู้วิจัยได้ตั้งข้อสังเกตว่า การที่เกาะยาวถูกเรียกว่า ปูเลา ปานญัง สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวตะวันตกและชาวมลายู และการที่พงศาวดารเมืองถลาง พ.ศ. 2506 (ค.ศ.1963) ที่ถูกประพันธ์ขึ้นมาในช่วงต้นของกรุงรัตนโกสินทร์ ปรากฏชื่อ เกาะยาวแทนที่ของ ปูเลาปานญังนั้น แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ทางการเมืองของสยาม และแสดงให้เห็นว่าเกาะยาว เป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญ

ปัจจุบันเกาะยาวน้อย เป็นตำบลหนึ่งในอำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ประกอบด้วย 7 ชุมชน ตั้งอยู่ทิศใต้ของจังหวัดพังงา ห่างจากตัวจังหวัดพังงา 43 กิโลเมตร และห่างจากกรุงเทพมหานครประมาณ 882 กิโลเมตร เกาะยาวน้อยมีพื้นที่รวมทั้งสิ้น 47.15 ตารางกิโลเมตร 28,456.97 ไร่ และในส่วนสภาพทางภูมิศาสตร์ของตำบลเกาะยาวตั้งอยู่ในพื้นที่ทะเลอันดามันด้านในอ่าวพังงา และอยู่ใกล้กับสามจังหวัดได้แก่ พังงา กระบี่ และภูเก็ต เกาะยาวน้อยถือเป็นเกาะขนาดใหญ่ในหมู่เกาะของจังหวัดพังงา โดยเป็นรองเพียงเกาะยาวใหญ่ที่ทางทิศใต้ของเกาะยาวน้อย โดยมีเพียงช่องแคบคั่นกลางระหว่างทั้งสองเกาะ (นรรัตน์ บุญกันภัย, 2548)

ส่วนในด้านลักษณะทางสมุทรศาสตร์ของเกาะยาวน้อยนั้น ขณะน้ำขึ้นกระแสน้ำจะพัดเข้าหาชายฝั่งในแนวทิศตะวันตกเฉียงใต้ และกระแสน้ำจะเปลี่ยนแนวทิศตะวันออกในขณะน้ำลง สำหรับการขึ้นและลงของน้ำทะเลน้อยอยู่วันละ 2 สองครั้งแบบน้ำคู่ (Semidiurnal Tide) โดยช่วงระหว่างเดือนพฤษภาคมจนถึงเดือนตุลาคม น้ำจะมากในตอนกลางวัน เรียกว่า น้ำหน้าฝน ส่วนกลางคืนน้ำจะน้อย แต่ในช่วงเดือนพฤศจิกายน

จนกระทั่งสิ้นเดือนเมษายน กลางวันน้ำจะน้อย ส่วนกลางคืนน้ำจะขึ้นมาก เรียกว่า ช่วงน้ำลอยกระทง ทำให้พิสัยน้ำขึ้นสูงกว่าปกติ หรือเรียกว่า ช่วงน้ำใหญ่ (Spring Tide) และในทุกเดือนเมื่อดวงจันทร์เคลื่อนไปอยู่ในตำแหน่งปักษ์แรกของเดือน (First Quarter) และปักษ์หลังของเดือน (Third Quarter) เนื่องจากการต้านกันของแรง เรียกว่าเกิดน้ำตาย หรือน้ำน้อย (Neap Tide) ซึ่งจะเกิดขึ้นทุก 14-15 วัน หรือประมาณสองสัปดาห์

สภาพภูมิอากาศของเกาะยวน้อยมีฝนตกในปริมาณปานกลางความชื้นเฉลี่ยต่ำสุด 72% และสูงสุด 85% ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยวัดได้อยู่ในช่วงประมาณ 2,309.5-2,069.8 มิลลิเมตรต่อปี ได้รับอิทธิพลจากมรสุมตะวันตกเฉียงใต้และลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ส่งผลให้มี 2 ฤดูกาล คือ ฤดูฝนและฤดูร้อน (วิชชุดา ให้เจริญ, 2544)

ในด้านประชากรข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครองปี พ.ศ. 2562 ส่วนท้องถื่นเทศบาลตำบลเกาะยวน้อยมีประชากร 827 คน ชาย 412 คน หญิง 415 คน และบ้าน 491 หลัง โดยตำบลเกาะยวน้อยมีประชากร 4,490 คน ชาย 2,303 คน หญิง 2,187 คน และบ้าน 2,028 หลัง โดยประชากรตำบลเกาะยวน้อยส่วนใหญ่ ร้อยละ 99 นับถือศาสนาอิสลาม ส่วนที่เหลือนับถือศาสนาพุทธซึ่งมาส่วนใหญ่จากกลุ่มข้าราชการ นักธุรกิจ และกลุ่มแรงงาน ทั้งนี้เมื่อผู้วิจัยได้สอบถามถึงกลุ่มประชากรแฝงในพื้นที่ตำบลเกาะยวน้อย ผู้ให้ข้อมูลกล่าวว่า “เกาะยวน้อย ถ้าขึ้นเขาก็จะพม่า ลงทะเลก็เจอลาว” ซึ่งหมายถึงว่ามีชาวพม่าเชื้อสายมอญมากริதியังอยู่บริเวณเนินเขาหมู่บ้านท่าเขา และมีชาวไทยภาคอีสานมารับจ้างเป็นกะลาสีในทะเล (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1, สัมภาษณ์, 23 พฤศจิกายน 2563)

ในการนี้ความเกี่ยวข้องกับเมืองกลาง (จังหวัดภูเก็ต) เกาะยวน้อยถือเป็นเกาะหนึ่งที่อยู่ในเขตปกครองของเมืองกลาง เดิมทีเรียกว่า ปูเลา ปานญัง (Pulau Panjang) เป็นภาษามลายู คำว่า ปูเลา (Pulau) แปลว่า เกาะ และ คำว่า ปานญัง (Panjang) แปลว่า ยาว โดยถูกเปลี่ยนมาเรียกว่า เกาะยวน้อย ในเอกสารพงศาวดารเมืองกลางที่เป็นหลักฐานในการแยกเขตการปกครองระหว่างเมืองกลางและเมืองภูเก็ต ซึ่งกำหนดเขตตั้งแต่เกาะยวน้อย เกาะลังขึ้นไปทางเหนือจนถึงแหลมปากพระเป็นเขตแดนเมืองกลางในอดีต

2. ลักษณะกลุ่มที่ตั้งถิ่นฐานในเกาะยวน้อย

กลุ่มแรกที่เข้ามาในพื้นที่เกาะยวน้อยสันนิษฐานว่าเป็นกลุ่มชาวเลเช่นเดียวกับเกาะกลางด้วยเหตุมีสุสานชาวเล โครงกระดูกมากมายอยู่ตามบริเวณถ้ำต่าง ๆ ซึ่งชาวบ้านให้ข้อมูลว่า เป็นวิถีของชาวเล หากใครเสียชีวิต หรือเป็นโรคร้าย หรือโรคติดต่อก็นำมาทิ้งไว้ในถ้ำ หรือเพิงถ้ำต่าง ๆ

ต่อมาได้มีกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง เช่น แขกมลายู แขกจากสตูลที่เข้ามาเก็บรังนก โดยมีแขกที่ชื่อ โต๊ะบียะ ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านแหลมยาง โดยในกลุ่มของแขกมาเล ในเกาะยวน้อยมีบุคคลสำคัญ คือ โต๊ะครูโกบ แอควี (พี่เขยปะหลางแอ) ซึ่งบิดาได้อพยพมาจากเกาะลังกาวิ (สนทนากลุ่ม, 29 มกราคม 2564)

อย่างไรก็ตามมี ชาวจีน ที่ได้เข้ามาตั้งถิ่นฐานบริเวณบ้านอันเป้า โดยประกอบอาชีพตัดไม้โกงกางมาเผาถ่านและนำไปขายยังจังหวัดใกล้เคียง จนกระทั่งเกิดโรคระบาด (ไข้ทรพิษ) ชาวจีนจึงล้มตายเป็นจำนวนมาก ในบริเวณดังกล่าว ซึ่งยังคงปรากฏหลุมฝังศพในปัจจุบัน รวมถึงไพร่พลทหารที่ถูกเกณฑ์มาจากจังหวัดตรังและจังหวัดสตูล เพื่อเข้าร่วมปกป้องเมืองกลางในสงครามเก้าทัพ โดยเมื่อสงครามสงบก็ไม่ได้เดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม ได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณเกาะยวน้อยที่เคยมาตั้งทัพ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวไม่ได้มีเพียงแค่มุสลิมเท่านั้นแต่ยังคงมีผู้นับถือศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน พิจารณาหลักฐานจากซากปรักหักพังคล้ายวัดที่บริเวณชุมชนบ้านท่าค่าย (วิชชุดา ให้เจริญ, 2546)

ทั้งนี้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่เกาะยวน้อยนั้น ต่างมุ่งไปถึงภูมิหลังของบรรพบุรุษมุสลิมเกาะยวน้อยที่มาจากจังหวัดตรังและจังหวัดสตูล แต่เนื่องจากคำบอกเล่าของชาวบ้าน ผู้วิจัยจึงได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับรายละเอียดภูมิหลังของมุสลิมที่อพยพมาจากอินเดียได้มากกว่า เพราะมองว่า เป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อบรรพบุรุษในสังคมเกาะยวน้อย ทั้งในด้านประเพณีและพิธีกรรมทางศาสนา ด้วยเหตุที่บรรพบุรุษของผู้ก่อตั้งสถาบันปอเนาะสันติสุขในเกาะยวน้อยนั้นอพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศไทย ผู้วิจัยจึงสันนิษฐานว่าเป็น

กลุ่มมุสลิมมัลปิล่า หรือชุมชนมุสลิมมัลปิล่า ชายฝั่งมาลาบาร์ ในรัฐเกรละ อยู่ทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย เนื่องจากมีรูปแบบการแต่งกายคล้ายคลึงกัน เครื่องครัดในสำนักคิศาฟีย์ และนิยมในแนวคิดของศุฟิเยนเดียวกัน

3. ความเชื่อและประเพณีของชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย

3.1 การนับญาติและคำที่ใช้เรียกญาติ

บทความของสามารถ สาเร็ม (2561) ได้เขียนถึงความเป็น คนแขก ที่มุสลิมภาคใต้ตอนบน ส่วนใหญ่ใช้นิยามความเป็นตนเอง เขาได้สรุปการนับญาติและการเรียกเครือญาติของมุสลิมภาคใต้ไว้สองรูปแบบ

1) ยึดพ่อแม่ 2) ยึดลำดับการเกิด ซึ่งในเกาะยาวน้อยนั้นนิยมในแบบที่สอง

คำเรียกโดยยึดตามลำดับการเกิด ด้วยสาเหตุที่ครอบครัวมุสลิมเป็นครอบครัวใหญ่มีลูกหลายคน จึงมีการเรียกที่ซับซ้อนเพื่อช่วยในการสร้างความเข้าใจเพิ่มขึ้น โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ลูกคนที่ 1 หลานทุกคนจะต้องเรียก วะ หรือหว่า

ลูกคนที่ 2 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า งะ

ลูกคนที่ 3 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า หลัง

ลูกคนที่ 4 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า หยัง

ลูกคนที่ 5 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า ดา

ลูกคนที่ 6 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า เต๊ะ

ลูกคนที่ 7 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า ตัม

ลูกคนที่ 8 หลานทุกคนจะต้องเรียกว่า นะ

กระทั่งคนสุดท้ายจะต้องเรียกว่า จู ซู ซู ทั้งนี้คำเรียกตามลำดับดังกล่าวบางครอบครัวจะเติม ปะ หรือ มะ เพื่อแบ่งบอกเพศของของญาติเหล่านั้น เช่น ปะหว่า มะสุ ปะหลัง และมีการเพิ่ม โต๊ะ ในกรณีที่เรียกพี่น้องของ ตายาย หรือปู่ย่า ด้วย เช่น โต๊ะงะ โต๊ะสุ ตลอดจนในชั้นทวดจะเรียก แหนะ แก่แหนะ หรือโต๊ะแหนะ ส่วนชื่อที่นำขนาดใหญ่ของเกาะยาวน้อยที่ชื่อ นาโต๊ะแนแนะ หมายถึง ที่นาบรรพบุรุษของเรา โต๊ะในที่นี้หมายถึง ปู่และตา ส่วนแนแนะ หมายถึงย่าและยาย

3.2 การจับมือ

การจับมือ หรือในภาษาอาหรับเรียกว่า อัลมุศอฟาหะฮฺ ถือเป็นประเพณีของชาวมุสลิม ที่ถือปฏิบัติกันมาอย่างช้านานและแพร่หลายในสังคมมุสลิม โดยนักวิชาการเห็นพ้องว่า การจับมือเพื่อการทักทายนั้น ถือเป็นสิ่งที่ควรกระทำ (สุนัต) ส่วนการจับมือหลังละหมาดเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้เช่นเดียวกัน (Nawawi, n.d. 3: 469)

การจับมือของมุสลิมเกาะยาวน้อยส่วนใหญ่จะใช้มือรวบไปที่นิ้วโป้งของอีกฝ่าย การกระทำดังกล่าวถือเป็นการให้เกียรติกับอีกฝ่าย โดยปรากฏที่มาแน่ชัดแต่มีผู้อาวุโสบางคนยืนยันว่า เป็นความเชื่อเกี่ยวกับนะบีเคาะฎิร ที่ว่าท่านยังคงมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน และเป็นผู้ดูแลชายฝั่งทะเล ลักษณะของท่านคือจะไม่มีกระดูกที่นิ้วโป้ง ดังนั้นเชื่อว่าหากพบชายใดที่ไม่มีกระดูกที่นิ้วโป้งเมื่อยามจับมือ ก็ต้องรีบให้ชายผู้นั้นขอพรให้ เพราะการขอพร (การดุอา) ของนะบีเคาะฎิร อัลลอฮ์จะทรงตอบรับคำวิงวอนอย่างแน่นอน

3.3 เพลงดีเกีย

ดีเกียร์ (Dhikr) หรือบทกวีดีเกียเป็นวัฒนธรรมที่ถือเป็นอัตลักษณ์ที่โดดเด่นของมุสลิมเกาะยาว ซึ่งการดีเกียร์ เป็นที่รู้จักในกลุ่มศุฟิยะว่า วีริด (Wird) เป็นการระลึกถึงพระเจ้าผ่านการกล่าวนามต่าง ๆ ของพระองค์ซ้ำ ๆ โดยส่วนใหญ่จะกล่าวเป็นภาษาอาหรับว่า ละอิลาฮะ อิลลัลลอฮฺ) บางครั้งก็กล่าวเพียง อัลลอฮฺ หรือในบางกลุ่มก็กล่าวเพียง ฮู (๕) อย่างเดียว ตลอดจนยังคงมีการขับร้องกวีพร้อมละเล่นดนตรีประกอบด้วยเช่นกัน (Abdir Rahmaan, 2009) แต่ทั้งนี้ดีเกียร์ในกลุ่มศุฟิยะรวมไปถึงการสดุดีต่อท่านศาสนทูตด้วยเช่นกัน (Ali Tenik, 2008)

จักรภพ สาสะกุล (Chakrapob Sasakul 2019 : 40) กล่าวว่า กลุ่มศุภียใช้การ ดิเกียร หรือ ชิเกร เพื่อนำไปสู่การใกล้ชิดต่ออัลลอฮ์

กลุ่มศุภีย มีคิตัว ผู้ศรัทธาสมควรที่จะรำลึกถึงพระเจ้าทุกอิริยาบถในชีวิตประจำวัน เพื่อเขา จะได้รับความเมตตาจากพระเจ้า และภายในกลุ่มศุภียของแต่ละพื้นที่หรือในแต่ละเกาะรีเกาะฮ์นั้นจะมี กระบวนการและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป อย่างเช่น เซมา หรือระบำหมุน เป็นวัตรปฏิบัติที่สืบทอดมาจากญา ลาลุดดีน อรรูมี ในยุคของจักรวรรดิเซลจุค ก็ถือว่าเป็น ดิเกียร อีกวิธีหนึ่งเช่นกัน (วนิดา ขำเขียว, 2015) หรือในภาค กลางของประเทศไทยที่เรียกว่า อุละห์นบี เป็นพิธีกรรมที่ถูกจัดขึ้นในวันธรรมเมาลิตโดยมูฮัมหมัดอาลี ชุกรีย หรือ ที่รู้จักในชื่อ โต๊ะกีแะฮ์ (d.1932) เป็นศุภียที่ถือเกาะรีเกาะฮ์อติริยะฮ์ (จักรภพ กลิ่นแก้ว, 2563)

ส่วนในชุมชนมุสลิมเกาะยาวน้อย ก็นิยมขับร้องดิเกียร ด้วยเช่นกัน แต่เรียกว่า ดิเกีย ตาม สำเนียงท้องถิ่นของเกาะยาว โดยเปลี่ยนแปลงเนื้อกวีให้เข้ากับภาษาท้องถิ่นของตน ซึ่งจะใช้ในพิธีกรรมต่าง ๆ เช่น การทำบุญ การแต่งงาน หรือกระทั่งการสอน เป็นต้น ตัวอย่างเช่น

“เราปฏิบัติตกแต่งที่นอน มึงอย่านอนแลให้สูงกว่าผ้า
หมอนที่หนุนหัวแลให้เทียมหัวบ่า”

ทยา เตชะเสน (2558) กล่าวว่า ไม่พบหลักฐานว่านำเข้ามาใช้ร้องในเกาะยาวเมื่อไหร่ โดยโต๊ะอิหม่ามเซมผู้เชี่ยวชาญการขับกวีบทดิเกียได้ศึกษาการร้องเพลงดิเกียจากปะหลางแอ ซึ่งดิเกียในเกาะยาว น้อยมีมีอยู่หลายบท ผู้วิจัยจึงนำบทที่ถูกใช้ในพิธีแต่งงานมานำเสนอไว้ดังนี้

1) บทที่ใช้ขณะพาบ่าว พาบ่าว คือขั้นตอนการแต่งงานของชาวมุสลิมบนเกาะยาวน้อย ที่หมายถึง การเดินเข้าสู่ตัวบ้านของเจ้าสาว โดยการตั้งขบวนเฉกเช่นเดียวกับขบวนขันหมาก ในขบวนจะมีคณะ ผู้ขับร้องดิเกียล้อมรอบเจ้าบ่าว

2) บทที่ใช้สอนหญิง ใช้ในช่วงที่เจ้าบ่าวและเจ้าสาวได้พบกันแล้ว จะเน้นการปรณินัติของ ภรรยา เมื่อได้แต่งงานกันในช่วงเวลาแรกนั้นให้ปรณินัติกันและให้เหมาะสมอันควรให้กับพ่อตาและแม่ยาย ตัวอย่างเช่น

3) บทดาญัย (ดัจญาล) เป็นบทที่ใช้ในการตักเตือนเกี่ยวกับเหตุการณ์ก่อนวันสิ้นโลก ซึ่งจะมีเหตุการณ์ที่สำคัญมากมายโดยเฉพาะการปรากฏตัวของ ดัจญาล

4) บทสรรเสริญอัลลอฮ์ กล่าวถึงความยิ่งใหญ่ของอัลลอฮ์ มักใช้ร้องเพื่อจุดประสงค์ให้คู่บ่าวสาวปฏิบัติตามพระบัญชาจากอัลลอฮ์

5) บทสอนคู่บ่าวสาว เป็นการร้องในระหว่างที่เดินเข้าสู่ห้องเจ้าสาว ซึ่งเป็นช่วงเวลาเจ้าบ่าว เข้าไปปรับตัวเจ้าสาวออกจากห้อง แต่ในระหว่างนั้น เจ้าบ่าวและเจ้าสาว ยังคงนั่งฟังการร้องเพลงดิเกีย สอนการใช้ชีวิต การกล่าวถึงการดูแลกันละกัน การเอาใจสามี และใช้ร้องในขั้นตอนต่อจากการทำพิธีนิกะห์เสร็จเรียบร้อยแล้ว

6) บทคำสอนอัลลอฮ์และสรรเสริญศาสนทูตมูฮัมหมัด

3.4 บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ (บ่อน้ำจิต)

บ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์เป็นบ่อน้ำจิตที่พบอยู่ในป่าชายเลนทางด้านตะวันตกของเกาะยาวน้อย ลักษณะ เป็นบ่อน้ำผุดจำนวน 3 บ่อ เส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ 50 เซนติเมตร จะพบว่ามีน้ำจิตผุดออกมาในขณะที่น้ำทะเล ลดลง เกิดจากชั้นน้ำบาดาลตัดกับลักษณะภูมิประเทศ ทำให้เกิดตาน้ำหรือน้ำผุดขึ้นมาที่จุดตัด

ที่ตั้ง บ่อที่ 1 อยู่บริเวณพิกัด 0456238E/0901570N

บ่อที่ 2 อยู่บริเวณพิกัด 0456236E/0901570N

และบ่อที่ 3 อยู่บริเวณพิกัด 0456238E/0901572N อยู่ในเขตหมู่ 7 บ้านอันเป้า อำเภอ เกาะยาว จังหวัดพังงา (นรินทร์ บุญกันภัย, 2548: 41-42)

เดิมทีเป็นบ่อน้ำที่ชาวเกาะยวน้อยใช้ดื่มกันในเวลาที่ไปเก็บหอยในทะเล โดยได้ใช้มือโกยทรายให้เป็นบ่อแล้วนำไปไม้มาทำเป็นกรวยเพื่อตักดื่ม ต่อมาบ่อน้ำจืดดังกล่าวกลายเป็นบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ เนื่องจากมีเรื่องเล่าว่าคนอาวโสคนหนึ่งในหมู่บ้านปวดเมื่อยไม่สบาย และได้ฝันเห็นว่ามีผู้อาวุโสหลายคนยืนอ่านคัมภีร์อัลกุรอานอยู่รอบบ่อน้ำ จากนั้นก็กล่าวว่า ให้เอาน้ำที่บ่อมาดื่ม เป็นยารักษาอาการปวดเมื่อย เมื่อตื่นขึ้นมาก็ได้บอกลูกหลานให้ไปตักมาดื่มกิน อาการปวดเมื่อยจึงทุเลาลง และหายไปในที่สุด

ต่อมาหลังจากนั้นได้มีชาวเกาะปันหยีที่เป็นโรคอัมพาตได้ใช้น้ำจากบ่อดังกล่าวอาบทุกเช้าประมาณ 5 วัน จากนั้นอาการก็หายกลับมาเป็นปกติ และยังมีข้าราชการบ้านาญอีกคนหนึ่งที่บ้านปวดหลังเป็นประจำ ได้นำน้ำจากบ่อน้ำจืดมาดื่มทุกวันจนกระทั่งอาการปวดหาย จนกระทั่งกลายเป็นเชื่อประจำท้องถิ่นไปในที่สุด (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, สัมภาษณ์, 21 ตุลาคม 2563)

3.5 การผูกหัวเรือ

ชาวเกาะซึ่งมีชีวิตผูกพันอยู่กับน้ำและทะเลตั้งแต่เกิดจนตาย ดังนั้น ความเชื่อพื้นฐานย่อมผูกติดอยู่กับวิญญาณที่ถูกเรียกว่า ชิน (ความเชื่อในอิสลามเรียกว่า ญิน) มีรูปร่างเป็นดวงไฟ มีสีต่าง ๆ เช่น เขียว ขาว แดง และเหลือง เป็นต้น ซึ่งในช่วงก่อนการฟื้นฟูอิสลามชาวบ้านมักจะขอความคุ้มครองจากเจ้าเกาะ ด้วยการทำพิธีลอยเรือ แต่หลังจากการฟื้นฟูอิสลามชาวบ้านส่วนใหญ่เปลี่ยนมาเป็นการละหมาดเพื่อขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์ และยังคงมีความเชื่อเกี่ยวกับวิญญาณที่สิงสถิตอยู่บริเวณหัวเรือ ซึ่งชาวบ้านในเกาะยวน้อยบางส่วนเชื่อว่ามิได้อยู่จริง โดยสังเกตจากการห้ามนั่งบริเวณหัวเรือ หรือยังคงมีการผูกหัวเรืออยู่ในปัจจุบัน การผูกหัวเรือนั้นจะต้องเป็นผ้าด้ายสีต่าง ๆ และต้องมีจำนวนคู่เสมอ สมัยก่อนจะเป็นศาลาปลูกเสกต่าง ๆ แต่ในปัจจุบันเป็นดอคา หรือ โองการจากอัลกุรอาน

การฟื้นฟูอิสลามยุคสมัยแรกในประเทศไทยที่ได้รับความนิยม มักจะมาจากการตอรองและการผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่ สามารถสะท้อนออกมาในรูปแบบของความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา เช่น คติชาวบ้านในเรื่องเล่าปรัมปราประจำถิ่น (Mythical legend) การทำบุญ การรักษาผู้ป่วย หรือพิธีกรรมการผูกหัวเรือ เป็นต้น ซึ่งในชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อยก็ตอรองและการผสมผสานกับวัฒนธรรมดั้งเดิมของพื้นที่ด้วยเช่นเดียวกัน

4. พิธีกรรมทางศาสนาอิสลามที่เป็นผลสืบเนื่องมาจากการวินิจฉัยของท่านอิสมาแอล โรมินทร์

ท่านอิสมาแอล โรมินทร์ ชาวบ้านในพื้นที่นิยมเรียกว่า ปะหลางแอ ซึ่งคำว่า ปะหลาง เป็นภาษาท้องถิ่นของภาคใต้ตอนบน หมายถึง ลุง (พี่ชายของพ่อ) แต่การที่ชาวบ้านนำมาใช้เรียก ผู้รู้ เป็นเสมือนการสร้าง ความใกล้ชิดและเป็นการยกย่องผู้รู้ตามประเพณีของมุสลิมในภาคใต้ของประเทศไทย เช่นเดียวกับการใช้คำว่า บา บอ (พ่อ) โต๊ะเยาะ (พ่อ) มามา (แม่) หรือแบ (พี่ชาย) เรียกผู้รู้ หรือครูสอนศาสนา ค.ศ. 1933 ปะหลางแอได้เดินทางไปศึกษาต่อกับ อับดุลลอฮ์ ฎอฮิร (Haji Adullah Tahir d.1961) ในหมู่บ้านบุญต ปายง (Bunut Payong) ขานเมืองโกตาบารู รัฐกลันตัน ประเทศมาเลเซีย ซึ่งในปีที่ท่านเดินทางไปเป็นปีเดียวกับที่ Muhammad Yusuf bin Ahmad (d.1933) หรือ โต๊ะกือนาลีเสียชีวิต โดยอับดุลลอฮ์ ฎอฮิรนั้นเป็นลูกศิษย์คนสำคัญของโต๊ะกือนาลี ในขณะที่กำลังศึกษาปะหลางแอมีความเชี่ยวชาญในด้านวิชาศาสนบัญญัติ (Fiqh) ของสำนักคิดชาฟีอี หลักไวยากรณ์ ภาษาอาหรับ (Nahw and Sarf) และวิชารหัสยานี (Tasawwuf) เป็นอย่างมาก

ต่อมาในปีค.ศ. 1950 โดยอิสมาแอล โรมินทร์ หรือ “ปะหลางแอ” (d.1986) สำเร็จการศึกษา ซึ่งนอกจากเชี่ยวชาญในสำนักคิดชาฟีอีแล้ว ยังรับแนวคิดศูฟียะอะห์มาดียะฮฺ-บะดะวียะฮฺ (Ahmadiyah-Badawiyah) มาจากประเทศมาเลเซียด้วยเช่นเดียวกัน ปะหลางแอมองเห็นถึงสภาพปัญหาการศึกษาเกี่ยวกับศาสนาของชาวบ้านในพื้นที่ที่นำไปสู่ไม่เข้าใจเกี่ยวกับหลักศาสนาอิสลาม เนื่องจากความยากลำบากในการเดินทางออกไปศึกษาศาสนาในพื้นที่ จึงได้ร่วมมือกับพี่เขยอย่าง “โต๊ะครูโกบ” เปิดสถานศึกษาศาสนาที่เรียกว่า “ปอนะเนาะสันติสุข” ขึ้นในชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อย โดยสอนตำราที่เป็นของนักวิชาการสำนักคิดชาฟีอีเพียงอย่างเดียว

ท่านอิสมาแอล โรมินทร์ รับเสด็จ พระบาทสมเด็จพระบรมชนกาธิเบศร มหาภูมิพลอดุลยเดชมหาราช บรมนาถบพิตร (ที่มา <https://news.muslimthaipost.com/news/29933>)

4.1 ละหมาด 40 วัน และละหมาด 40 เวลา

ก่อนจะเข้าสู่เดือนรอมฎอนชาวบ้านในเกาะยวน้อยมักจะรวมตัวกันเพื่อกำหนดละหมาด 40 ซึ่งคำว่าละหมาด 40 นั้นมีสองประเภท คือ ละหมาดฟรฎูให้ครบ 40 วัน และอีกประเภทหนึ่งสำหรับคนมีเวลาน้อยคือละหมาดฟรฎูทั้ง 5 เวลา รวมให้ถึง 40 เวลา โดยเงื่อนไขที่สำคัญคือทุก ๆ เวลานั้นจะต้องยืนดักปัสสาวะเวลาเดียวกับอิหม่าม (ผู้นำละหมาด) และต้องทำในรูปแบบญามาอะฮ์ (กลุ่ม) หากพลาดหรือไม่ทันก็จะต้องเริ่มนับใหม่ ผู้วิจัยมองว่ามีฐานมาจากตัวบทอัลหะดีษที่รายงานโดยอานัส อิบน์มอลิก ท่านศาสนทูต ﷺ ได้กล่าวว่า

“บุคคลใดที่ละหมาด (ฟรฎู) ในรูปแบบญามาอะฮ์ (รวม) ที่ทันดักปัสแรก (ดักปัสรอตุลเอียะรอหม) เป็นเวลา 40 วัน เขาจะถูกบันทึกให้ห่างไกลจากการกลับกลอก และไฟนรก”

รายงานโดยตริมีซียะ หะดีษหมายเลขที่ 241 พิธีกรรมดังกล่าวปฏิบัติสืบทอดกันมาเป็นเวลานาน ซึ่งปัจจุบันไม่ได้เจาะจงว่าจะต้องอยู่ในช่วงก่อนเดือนรอมฎอนเท่านั้น เพราะขณะที่ผู้วิจัยลงพื้นที่สังเกตแบบมีส่วนร่วมในช่วงหลังจากผ่านรอมฎอนแล้ว และได้พบว่ามักมีกลุ่มแม่บ้านได้รวมตัวกันประมาณ 9-10 คนมาละหมาด 40 อยู่ที่ป้อมนาะสันติสุข โดยในช่วงเวลาดังกล่าวบางคนถือโอกาสชดเชย (กอฎู) การถือศีลอดที่เคยขาดตอนเดือนรอมฎอนด้วยเช่นกัน

4.2 การอ่านอัลกุรอานและอาซานแบบไม่มีทำนอง

การอ่านอัลกุรอานและการอาซานแบบไม่มีทำนองนั้น ถือเป็นพิธีกรรมที่เป็นอัตลักษณ์ของมุสลิมเกาะยวน้อยที่เริ่มปฏิบัติสืบทอดกันมาตั้งแต่ช่วงปะหลังแอฟฟีนฟูอิสลาม เพราะการอ่านอัลกุรอานและการอาซานเป็นการทำอิบาดะฮ์ (การสักการะ) อย่างหนึ่งเพื่ออัลลอฮ์ หากพะวงอยู่กับการพาทำนองอาจส่งผลให้เกิดพฤติกรรมโอ้อวดจนลืมจุดประสงค์เพื่ออัลลอฮ์

4.3 การนับอายุดวงจันทร์ (15 ค่ำ 15 แรม) ในการกำหนดการวันสำคัญทางศาสนา

การนับเดือนตามจันทร์คติถือเป็นวิถีปฏิบัติของชาวเกาะ และชาวประมงมาอย่างยาวนาน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการกำหนดฤกษ์ยาม เช่นการสร้างบ้าน การต่อเรือ การแต่งงาน หรือกระทั่งออกเดินทาง เป็นต้น

การนับเดือนตามจันทร์คติ หรือการนับวันตามดวงจันทร์ ถือเป็นงานนับของไทย โดยจะเริ่มต้นจากข้างขึ้น และสิ้นสุดที่ข้างแรม ซึ่งไม่มีการมองจันทร์เพื่อกำหนดวันเริ่มและวันสิ้นสุดของเดือน แต่จะเรียงตามวันดังต่อไปนี้

ข้างขึ้น (เริ่มต้นเดือน) 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 ค่ำ
 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15 ค่ำ ข้างแรม (สิ้นสุดเดือน)

ปะหลังแอฟใช้วิธีการนับเดือนตามจันทร์คติดังกล่าวยังใช้เพื่อกำหนดวันสำคัญทางศาสนาต่าง ๆ เช่น การเข้าสู่ช่วงถือศีลอดเดือนรอมฎอน การกำหนดวันตรุษอิดิลฟิตรี และการกำหนดวันตรุษอิดิลฮัจญ์ เพราะเกาะยวน้อยเป็นพื้นที่ที่ท้องฟ้าปิด จึงส่งผลให้ไม่สามารถมองเห็นดวงจันทร์ได้ และการกำหนดเดือนดังกล่าวมักจะคลาดเคลื่อนกับวันที่กำหนดโดยสำนักจุฬาราชมนตรี แต่วิธีการกำหนดวันดังกล่าวยังเป็นที่ยอมรับในเกาะต่าง ๆ และบริเวณชายฝั่งทั้งจังหวัดภูเก็ต จังหวัดกระบี่ และจังหวัดพังงา ชาวบ้านนอกพื้นที่มักใช้คำว่า “บวชหรือรายาตามเกาะยว” (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2, สัมภาษณ์, 26 ตุลาคม 2563)

ผู้วิจัยวิเคราะห์ถึงเหตุผลของปะหลังแอฟที่ว่า เกาะยวน้อยเป็นพื้นที่ที่ท้องฟ้าปิด น่าจะเป็นเหตุผลทางดาราศาสตร์ สอดคล้องกับอับดุลฮาติม อับดุลอะซีซ (Abdol Halim Abdul Aziz, 2014) กล่าวว่าเหตุที่นำไปสู่การใช้การคำนวณแทนการดูจันทร์มีหลากหลายปัจจัยด้วยกัน ซึ่งสามารถแยกออกได้เป็นสองประเภทคือ เหตุผลทางดาราศาสตร์ เช่น ระดับของดวงจันทร์กับเส้นขอบฟ้า และเหตุผลที่ไม่เกี่ยวข้องกับดาราศาสตร์ เช่น สภาพอากาศ ดังนั้นผู้วิจัยมองว่า สืบเนื่องจากที่ปะหลังแอฟยึดถือตามสำนักคิดชาฟีอีอย่างเคร่งครัด

จึงยึดทัศนะของท่านมูอรรริฟ อิบน์ अबดุลลอฮ์ (Mutarrif Ibn Abdullah n.d.-714) ที่อนุญาตให้ใช้การกำหนดเดือน แทนการดูดวงจันทร์ ซึ่งให้การสนับสนุนทัศนะนี้นักวิชาการสำนักคิดชาฟีอีคนสำคัญของท่านอบิล อับบาส อิบน์ ซูรียจ (Abi Al-Abbas Ibn Suraij 864-919) (the Kuwait Ministry of Awqaf and Islamic Affairs, 1992: 22,32)

4.4 การผ่อนปรนละหมาดญุมอะฮ์เป็นละหมาดซุหรี

การละหมาดญุมอะฮ์ (ละหมาดวันศุกร์) ถือเป็นพิธีกรรมที่สำคัญของศาสนาอิสลาม และเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อมุสลิมที่มีคุณสมบัติพร้อม แต่ในขณะเดียวกันขณะที่ผู้วิจัยได้ลงพื้นที่เพื่อสำรวจพื้นที่ พบว่า มัสยิดในเกาะยวายน้อยส่วนใหญ่ไม่ได้จัดพิธีกรรมละหมาดญุมอะฮ์ ผู้วิจัยได้สอบถามชาวบ้านในเกาะยวายน้อย ซึ่งระบุว่า “พวกเราตามปะหลางอ” ดังนั้น ผู้วิจัยได้นำประเด็นดังกล่าวไปสัมภาษณ์เชิงลึกแก่ผู้ให้ข้อมูลแบบเจาะจง โดยผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 (บาบอ अबดุลกุดุซ) ผู้ดูแลปอเนาะสันติสุขในปัจจุบัน กล่าวว่า “ละหมาดญุมอะฮ์ยังมีอีกประเด็นที่สำคัญที่เรา ผู้ที่ไม่ได้จัดพิธีละหมาดญุมอะฮ์ ใช้อ้างอิง และเชื่อมั่นเป็นอย่างยิ่งว่า แนวคิดของเราถูกต้องแล้ว เราไม่ได้ปฏิเสธหรือละทิ้งละหมาดญุมอะฮ์อย่างที่สังคมภายนอกเข้าใจ เราเชื่อว่าการจัดพิธีละหมาดญุมอะฮ์เป็นเรื่องที่สำคัญและละเอียดอ่อนมาก ซึ่งกว่าจะมีมัสยิดใด ๆ สามารถปฏิบัติได้อย่างสมบูรณ์นั้นต้องผ่านการปรับปรุง เอาจริงเอาจังทำให้สัปปุรุษทั้ง 40 คน มีคุณสมบัติเพียงพอพร้อม ดังนั้นเราจึงมองว่า ในพื้นที่ตรึงการจะทำให้การละหมาดญุมอะฮ์ สอดคล้องกับหลักการตามสำนักคิดชาฟีอีมันเป็นเรื่องยาก เราจึงผ่อนปรนเป็นการละหมาดซุหรี (ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3, สัมภาษณ์, 19 เมษายน 2564)

ประเด็นดังกล่าวถือเป็นประเด็นเฉพาะพื้นที่และมีความละเอียดอ่อนทั้งในแง่ของหลักการทางศาสนาและสังคม ซึ่งในมุมมองของผู้ให้ข้อมูล ยอมรับในความสำคัญของละหมาดญุมอะฮ์ แต่ทั้งนี้หากตามสำนักคิดชาฟีอี จำต้องใส่ใจถึงเงื่อนไขต่าง ๆ ที่ค่อนข้างละเอียดอ่อน และต้องมีแนวทางการจัดการที่เป็นรูปธรรมในการที่จะสร้างองค์พหุพหุให้มีคุณสมบัติตามเงื่อนไขต่าง ๆ โดยประเด็นของละหมาดญุมอะฮ์ถือเป็นตัวบ่งชี้ได้อย่างชัดเจนถึงการปฏิบัติตามสำนักคิดชาฟีอีอย่างเคร่งครัดของมุสลิมส่วนใหญ่ในเกาะยวายน้อย

การวินิจฉัย หรือการอธิบายของท่านอิสมาแอล โรมินทร์วางอยู่บนรากฐานของสำนักคิดชาฟีอี และให้ความสำคัญกับกรอบของจริยธรรมตามวิถีของศุฟิเยอย่างเคร่งครัด ซึ่งผลของการวินิจฉัยจึงเป็นในลักษณะที่ค่อนข้างเข้มงวดในกฎเกณฑ์ เช่นกรณีของสัปปุรุษทั้ง 40 คน ที่ไม่ได้ผ่อนปรนหรือยืดหยุ่นเหมือนกับชุมชนมุสลิมส่วนใหญ่ ดังนั้นพิธีกรรมทางศาสนาอิสลามที่เกิดขึ้นในเกาะยวายน้อยจึงมีความแตกต่างและมีลักษณะเฉพาะ นอกจากนั้นการผลการวินิจฉัยของท่านอิสมาแอล โรมินทร์ ยังคงได้รับความนิยมในพื้นที่อื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

พื้นที่เกาะยวายน้อยมีความเกี่ยวข้องกับเมืองกลาง (จังหวัดภูเก็ต) เนื่องจากเป็นเกาะหนึ่งที่อยู่ในเขตปกครองของเมืองกลาง เดิมทีเรียกว่า ปูเลา ปานญัง (Pulau Panjang) เป็นภาษามลายู คำว่า ปูเลา (Pulau) แปลว่า เกาะ และ คำว่า ปานญัง (Panjang) แปลว่า ยาว โดยถูกเปลี่ยนมาเรียกว่า เกาะยาว ในเอกสารพงศาวดารเมืองกลาง ที่เป็นหลักฐานในการแยกเขตการปกครองระหว่างเมืองกลางและเมืองภูเก็ต ซึ่งกำหนดเขตตั้งแต่เกาะยาว เกาะลิบงขึ้นไปทางเหนือจนถึงแหลมปากพระเป็นเขตแดนเมืองกลาง นอกจากนี้เกาะยาวยังเป็นพื้นที่ที่อุดมไปด้วยทรัพยากรต่าง ๆ โดยเฉพาะแร่ดีบุก ไม่ต่างจากเกาะกลางและยังเป็นที่ที่สำคัญทางยุทธศาสตร์ เนื่องจากในสงครามเก้าทัพ พ.ศ. 2328 กองทัพจากนครศรีธรรมราชได้ใช้เกาะยวายน้อยเป็นที่พักในการโจมตี เช่นเดียวกับกองทัพพม่าในช่วงที่เข้ามาตีเมืองกลาง พ.ศ. 2352 ก็ได้ใช้เกาะยวายน้อยเป็นพื้นที่ตั้งทัพ ตลอดจนมีทหารญี่ปุ่นไปตั้งศูนย์บัญชาการในช่วงสงครามโลกครั้งที่สอง

แต่ในขณะเดียวกันการที่มีกลุ่มโจรสลัดมลายูอยู่ชุกชุม จึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ เกาะยาว ไม่ได้เป็นพื้นที่เศรษฐกิจในอดีตเหมือนกับเกาะกลาง เกาะยาว อยู่เขตการปกครองของเมืองกลางมาตลอดจนกระทั่งใน พ.ศ. 2437 (ค.ศ.1894) เกาะยาว ไปขึ้นกับเมืองพังงา และเมืองพังงาก็ได้เปลี่ยนมาเป็นจังหวัดพังงาใน พ.ศ.2459 (ค.ศ.1916) ต่อมาภายหลังได้เปลี่ยนมาเป็นกิ่งอำเภอเกาะยาวขึ้นกับอำเภอท้ายช้าง และยกฐานะเป็น อำเภอเกาะยาว ในพ.ศ.2531 (ค.ศ.1989)

เกาะยวน้อยในปัจจุบันเป็นชุมชนที่มีมุสลิมถึง 99 % โดยในเอกสารต่าง ๆ ยืนยันไปในทิศทางเดียวกันว่า บรรพบุรุษส่วนใหญ่ของมุสลิมเกาะยวน้อย คือไพร่พลที่อพยพมาจากจังหวัดตรังและจังหวัดสตูล เพื่อเข้าร่วมปกป้องเมืองกลางในสงครามเก้าทัพ โดยเมื่อสงครามสงบก็ไม่ได้เดินทางกลับไปยังภูมิลำเนาเดิม ได้ตั้งถิ่นฐานบริเวณเกาะยวน้อยที่เคยมาตั้งทัพ ซึ่งในจำนวนดังกล่าวไม่ได้มีเพียงแค่มุสลิมเท่านั้นแต่ยังคงมีผู้นับถือศาสนาพุทธด้วยเช่นกัน พิจารณาหลักฐานจากซากปรักหักพังคล้ายวัดที่บริเวณชุมชนบ้านท่าค่าย นอกจากนี้จากการบอกเล่าของชาวบ้านพบว่า ยังคงมีมุสลิมที่อพยพมาจากที่อื่น เช่น มุสลิมมัลปิลาจากอินเดียได้ซึ่งเป็นบรรพบุรุษของปะหลางแอ มุสลิมมลายูจากเกาะลังกาที่เป็นบรรพบุรุษของบาบอดุซ ผู้ดูแลปอเนาะสันติสุขในปัจจุบัน นอกจากนี้ยังมีกลุ่มชาวเล กลุ่มชาวจีน ที่เข้ารับอิสลามผ่านการแต่งงาน

ในด้านความเชื่อและประเพณีของมุสลิมเกาะยวน้อย ยังคงเป็นการผสมผสานระหว่างความเชื่อดั้งเดิมของท้องถิ่นกับหลักการอิสลาม ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบของประเพณี เช่น การผูกหัวเรือ และบ่อน้ำศักดิ์สิทธิ์ และในส่วนของพิธีกรรมทางศาสนาของมุสลิมเกาะยวน้อยส่วนใหญ่ยังคงยึดถือตามผลการวินิจฉัยของปะหลางแอ เช่น การผ่อนปรนละหมาดญะมาอะฮ์เป็นละหมาดซุฮรี การนับอายุดวงจันทร์ในการกำหนดวันสำคัญ หรือกระทำการอ่านอัลกุรอานและการอาซานโดยปราศจากทำนอง เป็นต้น แต่ทั้งนี้ยังคงมีมุสลิมอีกบางส่วนที่ไม่ได้ปฏิบัติตามวัตรปฏิบัติและการวินิจฉัยของปะหลางแอ ซึ่งในแง่ของพิธีกรรมยังคงเป็นประเด็นเฉพาะกลุ่ม

ทั้งนี้สาเหตุที่ทำให้มุสลิมเกาะยวน้อยส่วนใหญ่ยังอ้างอัตลักษณ์ของตนเองไว้มาจากสองสาเหตุที่สำคัญ สาเหตุแรกคือ ความเป็นท้องถิ่นนิยม ซึ่งสามารถสะท้อนออกมาจากบทกวี และ การแต่งกายเพื่อประกอบพิธีกรรมทางศาสนาอิสลาม ส่วนสาเหตุที่สองคือ อิทธิพลทางความคิดที่มาจากฟิสิกัลอิสลาม (Revivalism) ของท่านอิสมาแอล โรมินทร์ ที่ใช้สถาบันการศึกษาปอเนาะ และกะรอิมัต (Charismatic) ในการขับเคลื่อนแนวคิดของตนเองจนทำให้ชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อยเป็นที่รู้จักในภาคใต้ฝั่งอันดามัน ดังนั้นสองสาเหตุดังกล่าวจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญที่ทำให้ชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อยยังคงดำรงอยู่ท่ามกลางความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจากทั้งภายนอกและภายในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า มีความสอดคล้องกับบทความเรื่อง คดีชาวบ้านเรื่องวาลีในสามจังหวัดชายแดนใต้กับวาลีในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่ ที่พบว่า มีการผสมผสานระหว่างความเชื่อท้องถิ่นกับหลักการอิสลาม ซึ่งปรากฏออกมาในรูปแบบของเรื่องเล่า วิถีชีวิต และพิธีกรรม โดยในชุมชนมุสลิมเกาะยวน้อยก็ยังคงไว้ซึ่งความเชื่อในท้องถิ่น เช่น ในการผูกหัวเรือ เนื่องจากต้องใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางทะเล จึงย่อมมีความเชื่อพื้นฐานย่อมผูกติดกับ ชินที่เป็นสิ่งเร้นลับที่อยู่ในทะเล แต่จะเปลี่ยนการขอความคุ้มครองจากเจ้าเกาะ มาเป็นการละหมาดเพื่อขอความคุ้มครองจากอัลลอฮ์

ทั้งนี้ ประเด็นความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดของปอเนาะสันติสุขกับปอเนาะปอเนาะบุญตaylor เนื่องจากในบทความ Thailand's Sufi Networks: New Perspectives on Islamic Diversity and Muslim Marginality ได้ระบุว่า แนวคิดที่อยู่ในเกาะยวน้อยนั้นมีความแตกต่างค่อนข้างเยอะกับต้นฉบับที่ กลันตัน แต่ในการสัมภาษณ์บาบอดุซกล่าวว่า ปอเนาะสันติสุขไม่ได้มีความแตกต่างกันกับที่ กลันตัน หรือที่ปอเนาะบุญตaylor ดังนั้น ในประเด็นนี้ผู้วิจัยมองว่าอาจไม่มีข้อบ่งชี้ที่ชัดเจนว่า แนวคิดของปะหลางแอมีความต่อเนื่องมาจากแนวคิดอัลลอฮ์ ญอฮิรหรือไม่ว่า แต่ผู้วิจัยสามารถสรุปในพื้นฐานสำคัญของแนวคิดระหว่างปะหลางแอและอัลลอฮ์ ญอฮิรมีพื้นฐานมาจากกลุ่มที่เคร่งครัดในสำนักคิดซาวีอียะฮ์เป็นอย่างมาก และถือเอาอะฮ์มะดียะฮ์-บะดะวียะฮ์ (Ahmadiyah-Badawiyah) เช่นเดียวกัน อีกทั้งในบทความ Thailand's Sufi Networks: New Perspectives on Islamic Diversity and Muslim Marginality ไม่ได้ระบุรายละเอียดความแตกต่างว่าอยู่ในส่วนใด

ส่วนความเป็นมาของพื้นที่เกาะยวน้อย ผู้วิจัยที่ได้สืบค้นจากเอกสารนอกเหนือจากพงศาวดารเมืองกลาง พ.ศ. 2506 (ค.ศ.1963) ซึ่งผู้วิจัยได้พบรายละเอียดที่แตกต่างจากผลการวิจัยในรายงานวิจัยหัวข้อ การศึกษาและอนุรักษ์ “เพลงดีเกีย” ในวัฒนธรรมชาวมุสลิม ตำบลเกาะยวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา ผลการวิจัย

วิทยานิพนธ์หัวข้อ แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยวน้อย จังหวัดพังงา และผลการวิจัยวิทยานิพนธ์หัวข้อ การจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเกาะยวน้อย จังหวัดพังงา

ซึ่งพื้นที่ เกาะยวน้อย ถูกบันทึกในเอกสารของชาวต่างชาติ เช่น บันทึกของ Johannes II Van Keulen (ค.ศ.1704-1755) บันทึกของ Thomas Forrest (ค.ศ.1784) และเอกสาร Historical Retrospect Of Junkceylon Island ที่ระบุถึงรายละเอียดของเกาะยาว โดยเฉพาะลักษณะทางภูมิศาสตร์และประวัติศาสตร์ของพื้นที่ เอกสารต่าง ๆ เหล่านี้ได้เรียกเกาะยาวเป็นภาษามลายูว่า ปูเลา ปานญิง (Pulau Panjang) ปูเลา (Pulau) แปลว่า เกาะ และ ปานญิง (Panjang) แปลว่า ยาว ในการนี้ผู้วิจัยตั้งข้อสังเกตว่า การที่เกาะยาวถูกเรียกว่า ปูเลา ปานญิง สะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของชาวตะวันตกและชาวมลายู และการที่พงศาวดารเมืองถลาง พ.ศ. 2506 (ค.ศ.1963) ปรากฏชื่อ เกาะยาวแทนที่ของปูเลาปานยังนั้น แสดงให้เห็นถึงกลยุทธ์ทางการเมืองของสยาม หรือ ประเทศไทยในการปกครองเกาะยาว

นอกจากนี้ส่วนของกลุ่มคนที่อพยพมาสู่เกาะยวน้อยมีบางส่วนที่สอดคล้องกับผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้ง 3 เล่ม ในแง่ของเกาะยวน้อยมีความหลากหลายทางภูมิหลังและชาติพันธุ์ โดยผลการวิจัยทั้งสามเล่มนั้นต่างมุ่งไปถึงภูมิหลังของบรรพบุรุษมุสลิมเกาะยวน้อยที่มาจากจังหวัดตรัง แต่ผู้วิจัยได้พบว่า ยังคงมีกลุ่มมุสลิมที่อพยพมาจากอินเดียได้ เพราะชาวบ้านในพื้นที่เกาะยวน้อยต่างกล่าวว่า บรรพบุรุษของปะหลางแอนั้นอพยพมาจากทางตอนใต้ของประเทศอินเดีย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยฉบับนี้ได้รวบรวมและเรียบเรียงข้อมูลประวัติศาสตร์ท้องถิ่นของเกาะยวน้อยไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งหน่วยงานด้านการศึกษาที่สนใจสามารถนำไปใช้ประกอบในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น จัดทำคู่มือประกอบการเรียนการสอนวิชาประวัติศาสตร์ท้องถิ่นในสถานศึกษาบนเกาะยวน้อยและพื้นที่อื่น ๆ หรือหน่วยงานด้านการท่องเที่ยวสามารถนำข้อมูลทางประวัติศาสตร์จัดทำคู่มือเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง. (ม.ป.ป.). **จำนวนประชากร ระดับตำบลปี พ.ศ. 2563**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<https://stat.bora.dopa.go.th/>. (2564, 15 ตุลาคม).

กรมพระตำราพระราชพงศาวดาร, พระเจ้าบรมวงศ์เธอ. (2461). **พงศาวดารเรื่องเรารบพม่า ครั้งกรุงธน ๖**

แลกรุงเทพระ ๖. ม.ป.ท.: โรงพิมพ์ไทย ถนนรองเมือง.

กรมศิลปากร. (2532). **กลาง ภูเก็ต และชายฝั่งอันดามัน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ ชาติพันธุ์ และเศรษฐกิจ**.

กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์ พรินตติ้ง กรุ๊ป.

กศน.ตำบลเกาะยวน้อย. (ม.ป.ป.). **โครงการบ้านหนังสืออัจฉริยะ**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก:

<https://sites.google.com/site/phangngateam/home/smys-kul-di>. (2564, 3 ตุลาคม).

จักรพงษ์ กลิ่นแก้ว, มานพ วิสุทธิแพทย์ และสุศักดิ์ จำนวนสาร. (2563). อุเลห์หนีปี: ดนตรีสรรเสริญศาสนา มุฮัมมัดของมุสลิมนิกายซุนนีในภาคกลางของประเทศไทย. **วารสารศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย**. 2(7) 26-39.

จุมพล เหมะศิริพันธ์. (บก.). (ม.ป.ป.). **น้ำขึ้น-น้ำลง**. สำนักงานปลัดกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

ภายใต้กิจกรรมการพัฒนาศูนย์ความรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี.

- ทยา เตชะเสน. (2558). การศึกษาและอนุรักษ์ “เพลงดีเกีย” ในวัฒนธรรมชาวมุสลิม ตำบลเกาะยาวน้อย อำเภอเกาะยาว จังหวัดพังงา. สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติกระทรวงวัฒนธรรม.
- นรรัตน์ บุญกันภัย. (2548). ธรณีวิทยาระวางอำเภอเกาะยาว (4725 III) และระวางเกาะยาวใหญ่ (4724 IV). กรุงเทพฯ: สำนักธรณีวิทยา กรมทรัพยากรธรณี.
- นวนพันธุ์ นาคบรรพ์. (2550). แผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนเกาะยาวน้อยจังหวัดพังงา. วิทยานิพนธ์สาขาวิชาวางแผนชุมชน ภาควิชาการวางแผนภาคและเมือง คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิตา ข้าเขียว. (2558). เซมา (Sema) วิถีสู่ความจริงสูงสุดของรุมิ (Rumi). วารสารราชบัณฑิตยสถาน. 40 (3) 44-67.
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 1 (2563, 23 พฤศจิกายน) ผู้อาวุโสในพื้นที่เกาะยาวน้อย. สัมภาษณ์.
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 2 (2563, 21 ตุลาคม) ปราชญ์ชาวบ้าน. สัมภาษณ์.
- ผู้ให้ข้อมูลคนที่ 3 (2564, 19 เมษายน) บาบอับดุลกุตุซ ผู้ดูแล ปอเนาะสันติสุข. สัมภาษณ์.
- ภูเก็ตสารสนเทศ. (ม.ป.ป.). ภูเก็ตในอดีต ฉบับพิมพ์โรเนียว. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://phuketcity.info/>. (2564, 6 ตุลาคม).
- มุสลิมไทยโพสต์ (ม.ป.ป.). ย้อนอดีต ในหลวง ร.9 ครั้งเสด็จเยือนปอเนาะเกาะยาว. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://news.muslimthai.com/news/29933>. (2564, 11 ธันวาคม).
- รอง ศยามานนท์. (2511). แดงงานประวัติศาสตร์เอกสารโบราณคดี. ในฉันทิพย์ กระแสสินธุ์ (บ.ก.), เอกสารเมืองกลาง. 3 (1) 33,97,129. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.
- ราชบัณฑิตยสถาน. (2546). พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2542. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์.
- วรรณนะ หนูหมื่น. (2559). คติชาวบ้านเรื่องวาลีในสามจังหวัดชายแดนใต้กับวาลีในนิทานคำกลอนของสุนทรภู่. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ. 29(2). 194-216.
- วิชชุดา ให้เจริญ. (2544). รายงานการวิจัยการจัดการท่องเที่ยวแบบโฮมสเตย์เพื่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน กรณีศึกษาชุมชนเกาะยาวน้อย จังหวัดพังงา. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ.
- สามารถ สาเร็ม. (2561). คนแขกกลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา. วารสารเมืองโบราณ. 44 (4) 97-109.
- สุนัย ราชภัฏทาร์กซ์. (2517). ภูเก็ต. ม.ป.ท. : ม.ป.พ.
- _____. (2528). ท้าวเทพกระษัตรี. ขอนแก่น: ศรีรัตนออฟเซต.
- Al-Nawawi, A. Z. (1925). Al-Majmu' Sharh Al- Muhadhdhab. 12 vols. Cairo: Idarat Al-Tiba'a al-Muniriyya.
- Aziz, A. H. (2014). A Unified Islamic Calendar Proposal for the World. Middle-East Journal of Scientific Research. 22(1), 115-120.
- Bunyanpai, N. (2005). Geology of Koh Yao District (4725 III) and Tonnage Koh Yao Yai (4724 IV). Bangkok: Bureau of Geology, Department of Mineral Resources, Thailand.
- CAPMAS (Central Agency for Public Mobilisation and Statistics). (2009). Statistical Yearbook 2002-2008. Cairo: CAPMAS.
- Department of Provincial Administration. (n.d.). The population at the sub-district level for the year 2020. [Online], Available: <https://stat.bora.dopa.go.th/>. (2021, 15 October).
- Haijarean, W. (2001). Homestay Tourism Management for Environmental Conservation and Community Ways: A Case Study of Koh Yao Noi Community, Phang Nga Province. Research report Office of the National Cultural Commission Ministry of Education.
- Hamakhirin, J. (Ed.). (n.d.). Tides. Science and Technology Knowledge Centre.
- Informant, No. 1. (2020, 23 November) Seniors in Koh Yao Noi area. Interview.

- Informant, No. 2. (2020, 21 October) Local Intellectual. **Interview.**
- Informant, No. 3. (2021, 19 April) Babo Abdul Quduz, Santisuk Pondok Executive. **Interview.**
- Joll, C. M. (2014). **Thailand's Sufi Networks: New Perspectives on Islamic Diversity and Muslim Marginality.** Conference: Transforming Societies: Contestations and Convergences in Asia and the Pacific at: Chiang Mai University.
- _____. (2015). **Global Islamic Circulations and Sufi Tariqa in Thailand.** Conference: Wild Spaces and Islamic Cosmopolitanism in Asia at: Asia Research Institute, National University of Singapore.
- Klinkaeo, J., Wisuttipat, M. & Jamnongsarn, S. Olek Nabi: Music ritual of Sufi Muslim in middle part of Thailand. **Journal Name: Journal of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University.** 2(7), 26-39.
- Kumkiew, W. (2015). Sema: The Path Leading to the Ultimate Reality of Rumi. **The Journal of the Royal Society of Thailand.**
- Kuwait Awqaf Public Foundation (KAPF): Annual Report (1997).
- Muslimthai post. (n.d.). **Back in the past, King Bhumibol visited the Pondok on Koh Yao.** [Online], Available: <https://news.muslimthai post.com/news/29933>. (2021, 11 December).
- Nakkaban, N. (2007). **Strategic plan for community based tourism development of Koh Yao Noi, Phangnga province.** Master's Thesis, University of Chulalongkorn University, Thailand.
- Numun, W. (2016). Folk Myths of Walee in Three Southern Border Provinces and Walee in Sunthornphu's Poetry Tale. **Parichart Journal, Thaksin University.** 29(2), 194-216.
- Phuket Information. (n.d.). **Phuket in the past, mimeograph edition.** [Online], Available: <https://phuketcity.info/>. (2021, 6 October).
- Rajanupab, K. P. (1918). **Annals, we are at war with Burma, the era of Krungthon and Bangkok.** n.p.; Rongpimthai Rongmueng road.
- Rajphatharuk, S. (1974). **Phuket.** n.p.
- _____. (1985). **Thao Thepkasattri.** Khon Kaen: Siriphan.
- Royal Institute. (2003). **The Royal Institute's Dictionary, 1999.** Bangkok: Nanmeebooks.
- Saeed, A. (2007). **Islamic Thought: An Introduction.** London and New York: Routledge.
- Sarim, S. (2018). Khonkheg, Songkhla Lake. **Muang boran journal.** 44(4), 97-109.
- Sasakul, C. (2019). **Sufism in Thailand: A study of impact on The Thai Muslims.** A thesis submitted for the award of the degree of Doctor of Philosophy in Islamic Studies at Aligarh Muslim University.
- Sayamanon, R. (1968). Statement on the history of archeology documents in Krasasin, C. (Ed.). **Muang Thalang Documents.** 3(1), 33, 97, 129. Bangkok: Office of the Prime Minister.
- Taychasa, T. (2015). **A Study and Conservation of "Di-kear Song" in Muslim Culture in Tambon Ko-Yao Noi, Amphoe Ko-Yao, Phang-Nga Province".** Cultural and Cultural Office, Ministry of Culture (Thailand).
- The Fine Arts Department. (1989). **Thalang, Phuket, and Andaman Coast, Archaeology, History, Ethnic and Economy.** Bangkok: Amarin printing group.

การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ
กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี

DEVELOPING EFFECTIVE SCHOOL LUNCH MANAGEMENT
CASE STUDY OF LAD SAWAI KINDERGARTEN, PATHUM THANI PROVINCE

ภควดี น่วมพิทักษ์¹ และรัชชาติ ทัศนัย²
Phakawadee Nuampitak¹, and Rattachart Thatsanai²

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Walaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal patronage
E-mail: phakawadee.nuam@vru.ac.th

² นักวิชาการอิสระ
Independent Scholar

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวัน
ของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Received : October 14, 2021

Revised : May 13, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

อาหารเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการมีสุขภาพที่ดีโดยเฉพาะในเด็กและเยาวชน การที่เด็กและเยาวชน
ใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนมากที่สุดรองจากที่บ้านนั้น อาหารในโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กและ
การเจริญเติบโต การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนในสังกัด
เทศบาลเมืองลาดสวาย กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี 2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการ
จัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตัวแทนจาก
เทศบาลเมืองลาดสวาย ผู้บริหารโรงเรียน คุณครูผู้รับผิดชอบการจัดการอาหารกลางวัน และแม่ครัวผู้ประกอบ
อาหาร จำนวน 3 คน เครื่องมือที่ใช้คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ แบบสัมภาษณ์ แบบมีโครงสร้างเป็นแบบ
สัมภาษณ์โดยใช้คำถามเหมือนกันทุกคนเพื่อวิเคราะห์หาข้อมูลทางขั้นตอนเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า 1. ระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณ
โครงการอาหารกลางวันโดยเทศบาลเมืองลาดสวายจะดำเนินการหักผลัดส่งจำนวนเงินงบประมาณโครงการอาหาร
กลางวันให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการโครงการอาหารกลางวัน ทางโรงเรียนจะใช้เมนูอาหารกลางวันซึ่งอิงมาจาก
ระบบ Thai School Lunch จุดเด่นของระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนคือการซื้อวัตถุดิบมาประกอบ

อาหารเองทำให้เด็กนักเรียนมีอาหารที่ไม่ขาดเหลือเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน 2. แนวทางการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพควรเร่งรัดการเบิกจ่ายงบประมาณให้รวดเร็วมากยิ่งขึ้นและต้องสามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานได้ นอกจากนี้เทศบาลควรจัดจ้างแม่ครัวผู้ประกอบอาหารมาเพิ่มเนื่องจากปัจจุบันมีแม่ครัวผู้ประกอบอาหารไม่เพียงพอทำให้เกิดความล่าช้า เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการอาหารกลางวันมากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ

เทศบาลเมืองลาดสวาย ประสิทธิภาพ การจัดการอาหารกลางวัน

ABSTRACT

Food is the cornerstone of good health, especially in children and young people. The fact is that, besides home, children and youths have spent most of their time at school. Food proposed by school is very essential for children's development and growth. The objectives of the current research were to; 1) study the lunch management system of schools under Lat Sawai Municipality, 2) explore the guidelines for efficiently developing school-lunch management. Key informants were representatives from Lat Sawai Municipality School, the school's board of directors, and teachers who are responsible for school lunch and 3 school's cooks. The research tool was a structured interview form for gaining qualitative data. The same question items were asked to all key informants for analyzing qualitative processes.

The research findings were found that: 1) The budget for school-lunch management system has been allocated by Lat Sawai Municipality. Then the school was a lunch project operator. The school has set the lunch menu based on the Thai School Lunch system. The highlight of the school-lunch management system is that lunch materials have been purchased and cooked by school's cooks. According to this, lunch has been adequate for all students. 2) The guidelines for efficiently developing school-lunch management were about budget disbursement that should be verified and operated faster. In addition, municipalities should recruit more school cooks for avoiding delays in cooking and more efficiently managing lunch.

Keywords

Lat Sawai Municipality; Efficiency; Lunch Management

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

อาหารเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการมีสุขภาพที่ดีโดยเฉพาะอย่างยิ่งในเด็กและเยาวชน การที่เด็กและเยาวชนใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียนมากที่สุดรองจากที่บ้านนั้น อาหารในโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาการของเด็กและการเจริญเติบโต จึงได้มีการจัดอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียน การมีสุขภาพที่ดีคือสิ่งที่ทุกคนปรารถนา แต่การมีสุขภาพที่ดีนั้นขึ้นอยู่กับ การปฏิบัติตนให้เหมาะสม ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในด้านการปฏิบัติตนให้เหมาะสมเพื่อสุขภาพนั้นคือการบริโภคอาหารให้ถูกหลักโภชนาการรับประทานให้ครบ 5 หมู่ อาหารจึงมีความสำคัญสำหรับทุกวัย (ชุตยาเวช สันธพันธ์, 2564)

อาหารกลางวันเป็นมื้อที่สำคัญสำหรับเด็กในวัยเรียน เด็กวัยเรียนเป็นวัยที่กำลังเจริญเติบโต มีการเรียนรู้ ทำกิจกรรมต่าง ๆ จึงควรได้รับพลังงานและสารอาหารอย่างเพียงพอ สุขภาพที่ดีจะเกิดขึ้นได้เมื่อได้รับประทานอาหาร ให้ถูกต้องและครบถ้วนทั้งในด้านคุณภาพและปริมาณที่พอเหมาะกับความต้องการของร่างกาย ซึ่งอาหารกลางวัน ในโรงเรียนเป็นอีกมื้อหนึ่งที่สำคัญ การจัดการอาหารให้เด็ก จึงควรคำนึงถึงปริมาณและสารอาหารที่ได้รับให้ เพียงพอทั่วถึงกับเด็กทุกคน โภชนาการที่ดีเป็นรากฐานที่สำคัญของชีวิต เด็กวัยเรียนควรได้กินอาหารกลางวันที่มี คุณค่าทางโภชนาการครบถ้วน เพื่อให้ได้สารอาหารจากคาร์โบไฮเดรต โปรตีน ไขมัน วิตามิน แร่ธาตุและเกลือแร่ อย่างเหมาะสม ช่วยให้ร่างกายเจริญเติบโต มีพัฒนาการด้านการเรียนรู้ จดจำ เสริมสร้างภูมิคุ้มกันต้านทานโรค และสามารถทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้เป็นปกติ เพราะหากร่างกายได้รับพลังงานและสารอาหารน้อยไปจะส่งผลให้เด็กมี การเจริญเติบโตไม่เหมาะสมตามวัย เช่น ตัวเล็ก เตี้ย แคระแกร็น ภูมิคุ้มกันต่ำ สติปัญญาต่ำ เรียนรู้ช้า เป็นต้น และหากได้รับพลังงานมากเกินไปเกินความต้องการของร่างกาย จะส่งผลให้เด็กมีน้ำหนักตัวเกินจนนำไปสู่การเป็นโรค อ้วน และโรคอื่น ๆ ซึ่งส่งผลเสียต่อร่างกายได้ ดังนั้น จึงควรส่งเสริมให้เด็กวัยเรียนได้รับสารอาหารในปริมาณที่ เหมาะสมกับความต้องการของร่างกายเพื่อการเจริญเติบโตและสุขภาพที่ดี ส่วนหนึ่งที่ช่วยส่งเสริมให้เด็กในวัยนี้มี โภชนาการที่ดีอย่างเหมาะสมได้ด้วยการจัดอาหารที่มีคุณภาพและได้มาตรฐานโภชนาการ โดยเฉพาะอาหาร กลางวัน เพราะเด็กอาจจะเลือกกินอาหารที่ไม่เหมาะสมต่อร่างกายอาหารจึงมีความจำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง สำหรับเด็กในวัยเรียน (อัญสนี หะยิวนอร์, 2559)

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนับเป็นองค์กรที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากนโยบาย กระจายอำนาจ การจัดการศึกษาสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อพัฒนามาตรฐานคุณภาพการศึกษาให้ เท่าเทียม เทศบาลจึงเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดตั้งสถานศึกษา เทศบาลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่รัฐบาล กลางได้กระจายอำนาจทางการปกครองและการบริหารให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นรูปแบบต่าง ๆ เพื่อดำเนินการจัดทำบริการสาธารณะให้แก่ประชาชนภายใต้ขอบเขตของกฎหมาย และยังมีภารกิจหลายประการ หนึ่งในนั้นคือเรื่องการศึกษา ที่ผ่านมาการจัดการศึกษาในระดับเทศบาลส่วนใหญ่จะมีเพียงการจัดการศึกษาระดับ เตรียมอนุบาลหรืออนุบาลเท่านั้นเพราะการศึกษาที่มีระดับที่สูงขึ้น เทศบาลไม่มีขีดความสามารถมากพอในการ จัดการศึกษา จึงจัดการศึกษาได้เพียงระดับเตรียมอนุบาลและอนุบาล

เทศบาลเมืองลาดสวายจึงมีหน้าที่ในการจัดสถานศึกษา โรงเรียนระดับเตรียมอนุบาลและระดับอนุบาล ทั้งนี้เทศบาลเมืองลาดสวายยังมีหน้าที่ในการดูแลในเรื่องการจัดการอาหารกลางวันให้แก่เด็กนักเรียน เนื่องจาก อาหารกลางวันนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะสำหรับเด็กในช่วงวัยเรียนซึ่งเป็นวัยที่อยู่ระหว่างช่วงการ เจริญเติบโตอาหารจึงมีความสำคัญอย่างมากสำหรับวัยนี้ การจัดการอาหารจำนวนมากให้เด็กจึงต้องคำนึงถึง ปริมาณและสารอาหารที่ได้รับให้เพียงพอกับเด็กทุกคน เพราะในปัจจุบันเด็กในช่วงวัยเรียนใส่ใจในการรับประทาน อาหารน้อยลง โดยเฉพาะอาหารเข้าที่หลายครั้งกลายเป็นสิ่งที่ถูกละเลย อาหารกลางวันในโรงเรียนจึงกลายมาเป็น อาหารมื้อที่สำคัญที่สุดมื้อหนึ่ง

โรงเรียนอนุบาลลาดสวายนั้นเป็นโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี ดังนั้นภายในโรงเรียนจึงมีหน้าที่ในการดูแลเด็กเล็กระดับอนุบาล สิ่งหนึ่งที่สำคัญสำหรับเด็กในวัยนี้คืออาหารที่มีผล ต่อการเจริญเติบโต เนื่องจากอาหารเป็นรากฐานที่สำคัญ อาหารภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการของ เด็กเพราะมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกายและสติปัญญา โรงเรียนอนุบาลลาดสวายจึงต้องใส่ใจและให้ ความสำคัญในการจัดหาอาหาร ประปรุง ประกอบ ให้บริการอาหารที่สะอาด ปลอดภัย และมีคุณค่าทางโภชนาการ สำหรับเด็กเล็กทั้งในด้านการส่งเสริมพัฒนาการ และการหล่อหลอมแนวคิดที่อยู่ในอาหารแต่ละคำ

ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียน ว่าเทศบาลเมืองลาดสวายและ โรงเรียนอนุบาลลาดสวายที่เป็นโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองลาดสวายนั้น จะมีการบริหารการจัดการอาหารกลางวันให้มีคุณภาพที่เพียงพอกับเด็กอนุบาลภายในโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย อย่างไร เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษามาพัฒนาให้มีคุณภาพและเพิ่มศักยภาพของการจัดการอาหารกลางวันภายใน โรงเรียน

คำถามเกี่ยวกับงานวิจัย

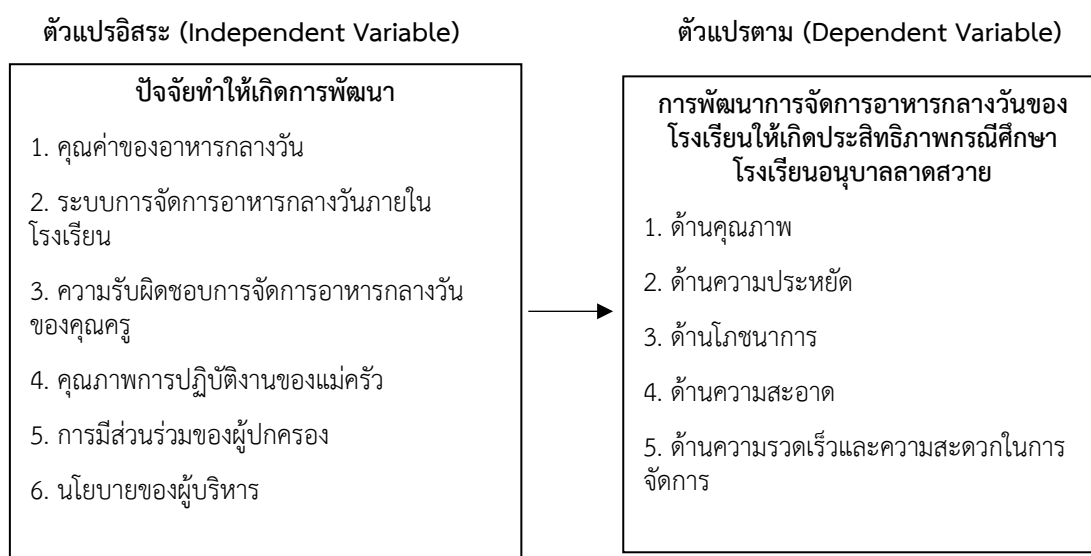
1. ระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลาดสวาย กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัด ปทุมธานี มีลักษณะอย่างไร
2. แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวายให้มีประสิทธิภาพควรมีอะไรบ้าง ดำเนินการอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลาดสวาย กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัด ปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการค้นคว้าแนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่สำคัญ ผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย คือ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนา มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ (2562) และ สนธยา พลศรี (2557) ตัวแปรตามนำมาจากแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง คือ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2546) และ นันทพร วีรวัฒน์ (2555)

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เรื่อง การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี เป็นการศึกษาเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)

1. กลุ่มตัวอย่างเป้าหมาย

วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sample) แบ่งเป็น 4 กลุ่ม

กลุ่มที่ 1 ตัวแทนบุคลากรในเทศบาลเมืองลาดสวาย จำนวน 4 คน

กลุ่มที่ 2 ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน

กลุ่มที่ 3 ตัวแทนคุณครูผู้รับผิดชอบการจัดการอาหารกลางวัน จำนวน 2 คน

กลุ่มที่ 4 ตัวแทนกลุ่มแม่ครัวผู้ประกอบอาหารกลางวันจำนวน 3 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) โดยเป็นการตั้งคำถามที่ใช้ในการสนทนา คำถามที่มีโครงสร้างมีการวางแผน จัดเตรียมชุดคำถาม และวิธีการสัมภาษณ์อย่างเป็นระบบเป็นการพูดคุยสนทนาตามธรรมชาติ เพื่อให้ได้ข้อมูลครบถ้วนและตรงประเด็นที่เป็นประโยชน์ในการวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดประเด็นของคำถามทั้งหมด 4 ประเด็น ดังนี้

- 1) ระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย
- 2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวัน
- 3) ประสิทธิภาพการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียน
- 4) แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

2.2 การวิจัยเชิงเอกสาร (documentary research) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร ผลงานวิจัยและสืบค้นข้อมูลจาก Internet หรือข้อมูลที่ได้มาจากเว็บไซต์ทางอินเทอร์เน็ต

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ทำเรื่องยื่นคำร้องขออนุญาตเข้าศึกษาหน่วยงาน ออกหนังสือราชการโดย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และส่งจดหมายอย่างเป็นทางการเพื่อขอความร่วมมือในการสัมภาษณ์โดยมีการนัดหมาย วันและเวลา และจัดส่งโครงสร้างคำถามการสัมภาษณ์ล่วงหน้าก่อนการสัมภาษณ์ 1 สัปดาห์

3.1 กระบวนการในการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยได้กำหนดไว้ 4 ขั้นตอน คือ

(1) อธิบายวัตถุประสงค์ของการสัมภาษณ์แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ รวมทั้งหัวข้อการวิจัยโดยย่อ เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลสำคัญมีความเข้าใจได้ตรงประเด็น (2) ทำการสัมภาษณ์ตามแบบสัมภาษณ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยจะมีการกล่าวนำถึงความเชื่อมโยงในประเด็นคำถามต่าง ๆ เพื่อช่วยให้เป็นแนวทางการวิเคราะห์คำตอบให้แก่ผู้ถูกสัมภาษณ์ (3) สรุปประเด็นของข้อมูลจากการสัมภาษณ์ให้กับผู้ถูกสัมภาษณ์รับฟังเพื่อให้มั่นใจว่าการตีความและความเข้าใจของผู้สัมภาษณ์มีความถูกต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นผู้ถูกสัมภาษณ์ (4) สรุปผลการสัมภาษณ์แต่ละท่านและจัดเก็บผลการสัมภาษณ์อย่างเป็นหมวดหมู่

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยจัดเตรียมข้อมูลเพื่อสามารถนำไปวิเคราะห์ได้ง่ายขึ้นโดยการจำแนกหมวดหมู่ของข้อมูลให้เป็นระบบการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ คือจากเอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลปฐมภูมิคือการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกผู้ให้ข้อมูลหลัก การสนทนา และการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อให้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นไปอย่างมีระบบ

5. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล

ผู้วิจัยมีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเภท คือ (1) การตรวจสอบสามเส้าด้านวิธีรวบรวมข้อมูล(Method triangulation) (2) การตรวจสอบสามเส้าด้านผู้วิจัย (Investigator triangulation) (3) การตรวจสอบสามเส้าด้านทฤษฎี (Theory triangulation) (4) การตรวจสอบสามเส้าด้านข้อมูล (Data source triangulation) เพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือและป้องกันความผิดพลาด และต้องมีการตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาเรื่อง การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานี พบว่า

1. ระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า ระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนนั้น ทางโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าโครงการอาหารกลางวัน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดสรรงบประมาณเงินค่าอาหารนักเรียน คนละ 20 บาท โดยเทศบาลเมืองลาดสวายดำเนินหักผลิตส่งจำนวนเงินงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการโครงการอาหารกลางวัน ทางโรงเรียนอนุบาลลาดสวายจะใช้เมนูอาหารกลางวันซึ่งอิงจากระบบ Thai School Lunch โดยมีแม่ครัวที่ทางเทศบาลเมืองลาดสวายจัดหาไว้ให้ ซึ่งจะแตกต่างจากที่อื่นที่ทำการจ้างเหมาแม่ครัว จุดเด่นของระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย คือ การซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหารเอง ทำให้มีปริมาณ มีคุณภาพและความสะอาดที่ถูกต้องเหมาะสม ทำให้เด็กมีอาหารที่ไม่ขาดเหลือเพียงพอต่อจำนวนนักเรียน และทำให้นักเรียนได้รับสารอาหารกลางวันครบถ้วนตามหลักโภชนาการ ในเรื่องจุดเด่นของระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวายคือ การซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหารเองทำให้เด็กนักเรียนภายในโรงเรียนนั้นมีอาหารที่ไม่ขาดเหลือเพียงพอ มีความสะอาด ปลอดภัยถูกสุขลักษณะและไม่ได้มีการจ้างเหมาแม่ครัวซึ่งจะมีแม่ครัวผู้ประกอบอาหารกลางวันทางเทศบาลเมืองลาดสวายจัดหาไว้ให้ นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคของระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนในปัจจุบันคือมีแม่ครัวผู้ประกอบอาหารที่น้อยไม่เพียงพอต่อการประกอบอาหาร ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการประกอบอาหารให้แก่เด็กนักเรียน ทางเทศบาลเมืองลาดสวายควรจัดจ้างแม่ครัวผู้ประกอบอาหารมาเพิ่มเพื่อให้เกิดความรวดเร็วในการประกอบอาหาร และเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการจัดการอาหารกลางวันมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ยังมีปัญหาและอุปสรรคในเรื่องของการจัดซื้อจัดจ้างเพราะไม่สามารถหาซื้อวัตถุดิบได้ เนื่องจากในแต่ละฤดูกาลนั้นจะมีวัตถุดิบและราคาของวัตถุดิบในท้องตลาดที่แตกต่างกันไป

2. แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ

จากข้อมูลการให้สัมภาษณ์ ผู้วิจัย พบว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันให้เกิดประสิทธิภาพในระดับเทศบาลควรที่จะมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มค่าอาหารกลางวันให้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันงบประมาณไม่เพียงพอและควรทำให้ครอบคลุมไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ทั้งนี้แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันให้เกิดประสิทธิภาพในระดับผู้บริหารและคุณครูควรมีการเบิกจ่ายที่รวดเร็ว และต้องสามารถติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานได้ นอกจากนี้แนวทางการพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพในระดับผู้ปฏิบัติการคือการนำแม่ครัวที่มีหน้าที่ในการประกอบอาหารไปเข้าอบรมความรู้เกี่ยวกับการจัดการอาหารที่ถูกต้องและถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานของกรมอนามัยเป็นประจำ เพื่อความสะอาดของอาหารและสุขภาพร่างกายของเด็กนักเรียนที่รับประทานอาหารเช้าไปให้ถูกต้องและถูกสุขลักษณะตามมาตรฐานของกรมอนามัย เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการเข้าอบรมนั้นมาพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันให้เกิดประสิทธิภาพ

สรุปผลการวิจัย

1. การศึกษาระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนในสังกัดเทศบาลเมืองลาดสวาย กรณีศึกษา โรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัด ปทุมธานี ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ว่า โรงเรียนอนุบาลลาดสวายมีลักษณะเป็นโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองลาดสวาย ซึ่งการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนทางโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าโครงการอาหารกลางวันจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดสรรงบประมาณเงินค่าอาหารนักเรียน โดยเทศบาลเมืองลาดสวายจะดำเนินหักผลิตส่งจำนวนเงินงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการโครงการอาหารกลางวัน โดยทางโรงเรียนอนุบาลลาดสวายใช้เมนูอาหารกลางวันซึ่งอิงจากระบบ Thai School Lunch โดยจุดเด่นของระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนนั้นจะมีการซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหารเองทำให้มีปริมาณ มีคุณภาพและความสะอาด ซึ่งทำให้เด็กนักเรียนมีอาหารที่ไม่ขาดเหลือเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและทางโรงเรียนนั้นไม่ได้มีการจ้างเหมาแม่ครัวซึ่งจะมี

แม่ครัวที่ทางเทศบาลเมืองลาดสวายจัดหาไว้ให้ซึ่งจะแตกต่างจากที่อื่นที่ทำการจ้างเหมาแม่ครัว นอกจากนี้ปัญหาและอุปสรรคของระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนในปัจจุบันคือมีแม่ครัวผู้ประกอบอาหารที่ไม่เพียงพอต่อการประกอบอาหาร ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการประกอบอาหารให้แก่เด็กนักเรียน

2. การศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัด ปทุมธานี ผู้วิจัยสรุปผลการศึกษาได้ว่า แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันให้เกิดประสิทธิภาพควรที่จะมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มค่าอาหารกลางวันให้มากขึ้น เนื่องจากในปัจจุบันงบประมาณไม่เพียงพอและควรทำให้ครอบคลุมไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำ ควรเร่งรัดการเบิกจ่ายให้รวดเร็วมากขึ้นและต้องสามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานได้ และควรมีการประเมินการทำงานของแม่ครัวผู้ประกอบอาหาร ว่าการประกอบอาหารในแต่ละวันนั้นเป็นอย่างไรมีอะไรที่ต้องปรับปรุงแก้ไขและสามารถทำได้จริงเพื่อนำข้อผิดพลาดที่ได้ไปแก้ไขและนำไปพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้เทศบาลเมืองลาดสวายควรมีการจัดจ้างแม่ครัวผู้ประกอบอาหารมาเพิ่มให้ทางโรงเรียน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและความรวดเร็วในการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวายมากยิ่งขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัดปทุมธานีโดยการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) การอภิปรายผลการวิจัยจะอภิปรายตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

ระบบการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย ผลการวิจัยได้พบว่า ทางโรงเรียนจะได้รับการจัดสรรงบประมาณค่าโครงการอาหารกลางวัน จากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งจัดสรรงบประมาณเงินค่าอาหารนักเรียนโดยที่เทศบาลเมืองลาดสวายจะดำเนินหักผลัดส่งจำนวนเงินงบประมาณโครงการอาหารกลางวันให้โรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการ ทางโรงเรียนอนุบาลลาดสวายจะใช้เมนูอาหารกลางวันซึ่งอิงจากระบบ Thai School Lunch โดยจะมีแม่ครัวที่ทางเทศบาลเมืองลาดสวายจัดหาไว้ให้มีการซื้อวัตถุดิบมาประกอบอาหารเอง ทำให้มีปริมาณ มีคุณภาพและความสะอาดที่ถูกต้องลักษณะ ทำให้เด็กมีอาหารที่ไม่ขาดเหลือเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและทำให้นักเรียนได้รับสารอาหารกลางวันครบถ้วนตามหลักโภชนาการ การจัดการมีความสำคัญเป็นอย่างมาก การที่เทศบาลเมืองลาดสวายมีการบริหารจัดการตามระบบราชการที่ถูกต้องตามกระบวนการ มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างชัดเจนมีการประสานงานและการบริหารหน้าที่ต่าง ๆ ประกอบไปด้วยการวางแผนการบริหารทรัพยากรบุคคล การจัดสรรงบประมาณและการควบคุมองค์กรก็จะทำให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนด ซึ่งสอดคล้องกับ Max Weber (1864-1920) แนวคิดการจัดการแบบระบบราชการ คือ มีการแบ่งงานกันทำอย่างชัดเจน งานถูกจัดแบ่งออกมาสำหรับคนงานอย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้คนงานมีความเชี่ยวชาญในการทำงานนั้น ๆ มีลำดับขั้นของอำนาจหน้าที่อย่างชัดเจน อำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งถูกระบุอย่างชัดเจนทำให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันให้เกิดประสิทธิภาพ ผลการวิจัยได้พบว่า การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันควรที่จะมีการจัดทำแผนการจัดการอาหารกลางวันที่เป็นรูปธรรมอย่างชัดเจนและเพิ่มเมนูอาหารที่หลากหลายเนื่องจากเด็กอนุบาลในแต่ละช่วงวัยนั้นเป็นวัยที่ยากรับประทานอาหารที่แตกต่างหลากหลายแปลกใหม่อยู่เรื่อย ๆ และควรที่จะมีการเร่งรัดการเบิกจ่ายการจัดสรรงบประมาณเพิ่มค่าอาหารกลางวัน ทำให้ครอบคลุมไม่ให้เกิดความเหลื่อมล้ำและต้องสามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับนิพนธ์ ชัยวรमुख (2555) การพัฒนา หมายถึง กระบวนการของการเปลี่ยนแปลงที่มีการวางแผนไว้แล้ว คือการทำให้ลักษณะเดิมเปลี่ยนไปโดยมุ่งหมายว่า ลักษณะใหม่ที่เข้ามาแทนที่นั้นจะดีกว่าลักษณะเก่าแต่โดยธรรมชาติแล้วการเปลี่ยนแปลง ย่อมเกิดปัญหาในตัวมันเองเพียงแต่ว่าจะมีปัญหามากหรือปัญหาน้อย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลจากการศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลลาดสวาย จังหวัด ปทุมธานี ทำให้ทราบถึงการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนว่ามีระบบในการจัดการอาหารกลางวันอย่างไรซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. แนวทางการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันให้เกิดประสิทธิภาพ ควรเร่งรัดการเบิกจ่ายให้รวดเร็วมากขึ้นและต้องสามารถติดตาม ตรวจสอบการดำเนินงานได้
2. โรงเรียนอนุบาลลาดสวายมีแม่ครัวผู้ประกอบอาหารที่ไม่เพียงพอทำให้เกิดความล่าช้าในการประกอบอาหารกลางวันให้แก่เด็ก เทศบาลเมืองลาดสวายควรจัดจ้างแม่ครัวผู้ประกอบอาหารมาเพิ่ม

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาโรงเรียนให้ครอบคลุมทุกจังหวัดและศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ ได้แก่

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของการพัฒนาการจัดการอาหารกลางวันของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพ
2. งานวิจัยครั้งนี้เป็นการทำเพียงแค่โรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลเมืองลาดสวาย จังหวัด ปทุมธานี อาจจะไม่ครอบคลุม ครั้งต่อไปควรทำโรงเรียนในสังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นของเทศบาลอื่น ๆ เพื่อที่จะได้เห็นข้อแตกต่าง

บรรณานุกรม

- ชุตยาเวศ สิ้นธุพันธุ์. (2564). **Lunch & Learn อาหารกลางวันโรงเรียน**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://workpointtoday.com>. (2564, 11 ตุลาคม).
- ทิตาตม เหลี่ยมขำ. (2564, 13 กันยายน). นักวิชาการศึกษาชำนาญการเทศบาลเมืองลาดสวาย. **สัมภาษณ์**. นีพัฒน์ ชัยวรมุขกุล. (2555). **แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนา**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.baanjomyut.com/library> (2564, 11 ตุลาคม).
- ภุมรินทร์ ไชยสุนทร. (2564, 13 กันยายน). ผู้ช่วยนักวิชาการศึกษาชำนาญการเทศบาลเมืองลาดสวาย. **สัมภาษณ์**. มาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ. (2562). **แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่ทำให้เกิดการพัฒนา**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <http://www.reo2.moe.go.th> (2564, 11 ตุลาคม).
- วิลาวัลย์ เอื้อวงศ์กุล. (2560). **ระบบการจัดการอาหารในโรงเรียน**. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ.
- สุลาวัลย์ สว่างเงิน. (2564, 13 กันยายน). ผู้อำนวยการการศึกษาเทศบาลเมืองลาดสวาย. **สัมภาษณ์**. อัญสินี หะยิวนอร์. (2559). **อาหารสำหรับเด็กปฐมวัย**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://ansinee.wordpress.com> (2564, 11 ตุลาคม).
- Ansinee H. (2016). **Early Childhood Diet**. [Online], accessed from: <https://ansinee.wordpress.com> (2021, 11 October).
- Chuttayavet S. (2021). **Lunch & Learn. School lunch**. [Online], accessible from: <https://workpointtoday.com> (2021, 11 October). <http://www.reo2.moe.go.th> (2021, 11 October).
- National standard for early childhood development centers. (2019). **Theoretical concepts on factors causing development**. [Online], accessible from:
- Niphat C. (2012). **Concepts and theories on development**. [online], accessed from: <https://www.baanjomyut.com/library> (2021, 11 October).

- Phumarin C. (2521, 13 September). Assistant academician specializing in Lat Sawai Municipality. interview.
- Sulawan S. (2521, 13 September). Director of the Lat Sawai Municipality Education Division. interview.
- Thatdadam L. (2021, 13 September). Educational scholar specializing in Lat Sawai Municipality. interview.
- Wilawan Euawongkul. (2017). **Food Management System in Schools**. Nonthaburi: Office of the National Health Commission.

การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19):
กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ADAPTATION OF STUDENTS IN COVID-19 PANDEMIC: A CASE STUDY OF
BAN KUMSAMAOR SCHOOL (SRI SUEKSA), KHUEANG NAI DISTRICT,
UBON RATCHATHANI

ภาณุพงศ์ ธงศรี*
Panoopong Thongsee *

*โรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา)
Ban Kham Samo School (Sri Sueksa)
E-mail: Pisan816@gmail.com

Received : March 3, 2022

Revised : June 16, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ประชากร คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 – 6 โรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 34 คน ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ของโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำแนกเป็น 4 ด้านประกอบด้วย ด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนรวม 20 ข้อ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่าการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปรับตัวอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอันดับหนึ่ง คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน รองลงมา คือ ด้านสังคม ด้านการเรียนและด้านอารมณ์ ตามลำดับ

คำสำคัญ

การปรับตัว นักเรียน สถานการณ์การแพร่ระบาด ไวรัสโคโรนา 2019

ABSTRACT

The objectives of this research were to study the adaptation of students in the COVID-19 pandemic at Ban Kumsamaor School, Khueang Nai District, Ubon Ratchathani Province. The research sample was Pratomsuksa 1 – 6 students who were studying in the second semester of the academic year 2021 at Ban Kumsamaor School, a total of 34 people, obtained by using the method of Taro Yamane. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed by arithmetic mean, standard deviation, and content analysis.

The results of this research were as follows. The adaptation of students at Ban Kam Samo School (Sri Sueksa), Khueang Nai District Ubon Ratchathani Province overall, was at a high level. When considering each aspect, it was found that there was a high level of adjustment in all aspects. The first place was the participation in school activities, followed by the social. Aspect and the learning aspect, and emotional aspects, respectively.

KEYWORDS

Adaptation; Coronavirus Disease 2019 (COVID-19); Epidemic situation

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนวิชาการโรคติดต่อ (2564) อธิบายการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้เริ่มต้นขึ้นในเดือนธันวาคม พ.ศ. 2562 โดยพบครั้งแรกในนครอู่ฮั่น เมืองหลวงของมณฑลหูเป่ย์ สาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นเมืองที่มีประชากรมากที่สุดในภาคกลางของประเทศจีนกว่า 15 ล้านคน วันที่ 30 ธันวาคม 2562 สำนักงานสาธารณสุขเมืองอู่ฮั่น มณฑลหูเป่ย์ ได้ออกประกาศเป็นทางการพบโรคปอดอักเสบไม่ทราบสาเหตุ ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับตลาดอาหารทะเลที่เมืองอู่ฮั่น โดยสาเหตุที่เป็นไปได้มากที่สุดในการติดต่อสู่คน คือการสัมผัสกับเนื้อสัตว์ประเภทต่าง ๆ ที่วางขายในตลาด และเนื่องจากเมืองอู่ฮั่นเป็นเมืองใหญ่ที่มีประชาชนอยู่หนาแน่น จึงทำให้การระบาดแพร่กระจายไปอย่างรวดเร็วมีผู้ป่วยหนักและผู้เสียชีวิตจำนวนมาก หลังจากพบการระบาดของเชื้อไวรัสสายพันธุ์ ใหม่ในเมืองอู่ฮั่น ประเทศจีนและองค์การอนามัยโลก ได้ออกมาระบุว่า ไวรัสชนิดดังกล่าว คือ SARS-CoV-2 เรียกว่า COVID-19 (ย่อมาจาก CO แทน corona, M แทน virus, D แทน disease และ 19 แทน 2019)ตามการประกาศ ชื่ออย่างเป็นทางการที่ใช้เรียกโรคทางเดินหายใจที่เกิดจากไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ขององค์การอนามัยโลกและพบการแพร่เชื้อจากคนสู่คนผ่านละอองฝอยขนาดเล็ก (aerosol) องค์การอนามัยโลก (WHO) ได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ (Public Health Emergency of International Concern – PHEIC) ในวันที่ 30 มกราคม 2563 ต่อมาได้พบผู้ป่วยยืนยันในหลายประเทศทั่วโลก ขณะที่ในประเทศไทย ได้มีการแบ่งพื้นที่สถานการณ์แบ่งออกเป็น 4 ระดับประกอบด้วย 1) พื้นที่ควบคุมสูงสุด เป็นพื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อจำนวนมากและมีมากกว่า 1 พื้นที่ 2) พื้นที่ควบคุม เป็นพื้นที่ที่ติดกับพื้นที่ควบคุมสูงสุด หรือพื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อเกินกว่า 10 ราย และมีแนวโน้มผู้ติดเชื้อเพิ่มขึ้น 3) พื้นที่เฝ้าระวังสูง เป็นพื้นที่ที่มีผู้ติดเชื้อไม่เกิน 10 ราย แต่มีแนวโน้มสามารถควบคุมสถานการณ์ได้ 4) พื้นที่เฝ้าระวัง เป็นพื้นที่ที่ไม่มีผู้ติดเชื้อ และยังไม่มีการบ่งชี้ว่าจะมีผู้ติดเชื้อ

ขณะที่ในด้านการจัดการศึกษาของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการ (2564) ได้ออกแนวปฏิบัติการเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน ประกอบด้วย 1) การประเมินความพร้อมก่อนเปิดเรียนผ่านกรอบการประเมิน Thai Stop Covid Plus 2) การเตรียมการก่อนเปิดภาคเรียน โดยยึดประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องหลักเกณฑ์การเปิดโรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาตามข้อกำหนดตามความในมาตรา 9 แห่งพระราชกำหนดการบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (ฉบับที่ 32) ลงวันที่ 20 กันยายน 2564 กำหนดมาตรการ Sandbox : Safety Zone in School เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้ในการปฏิบัติ ส่วนแนวปฏิบัติระหว่างเปิดภาคเรียน ประกอบด้วย 1) กรณีเปิดเรียนได้ตามปกติ (Onsite) สถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม 7 มาตรการเข้มงวด 2) กรณีโรงเรียนไม่สามารถเปิดเรียนได้ตามปกติได้ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องสถานศึกษาสามารถเลือกรูปแบบการเรียนการสอนทางไกล (Distance Learning) โดยพิจารณารูปแบบให้มีความเหมาะสม และความพร้อมของสถานศึกษา ประกอบด้วย การเรียนผ่านโทรทัศน์ (On Air) การเรียนการสอนแบบออนไลน์ (Online) การเรียนผ่านหนังสือ เอกสารและใบงาน (ON Hand) และการจัดการเรียนการสอนแบบ (ON Demand)

ในงานวิจัยของ เก็กนก เอื้องวงศ์ (2563) ซึ่งได้ศึกษารูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 พบว่า ผลกระทบทางบวกต่อผู้เรียนได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 พบว่า 1) นักเรียนมีเวลาอยู่กับครอบครัวมากขึ้น 2) นักเรียนมีความกระตือรือร้นและ มีความรับผิดชอบต่อการเรียนมากขึ้น 3) นักเรียนมีโอกาสได้พัฒนาการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี 4) นักเรียน มีพฤติกรรมไม่เรียนรู้มากขึ้น 5) นักเรียนเปลี่ยนพฤติกรรมการเรียนรู้จากออนไลน์และแหล่งเรียนรู้อื่น ๆ มากขึ้น 6) นักเรียนสามารถลดเวลา ความเสี่ยง และค่าใช้จ่ายในการเดินทางไปโรงเรียน 7) นักเรียนมีความสงบและมีสมาธิในการเรียนมากขึ้น และ 8) การเรียนออนไลน์ หรือผ่านทีวีสามารถลดค่าใช้จ่ายได้ในการเดินทางและค่าใช้จ่ายอื่น ๆ และผลกระทบทางบวกต่อผู้ปกครอง ส่วนผลกระทบทางลบต่อผู้เรียนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19 โดยเกิดผลกระทบด้านคุณภาพชีวิต ซึ่งส่วนใหญ่มักเกิดผลกระทบต่อสุขภาพกายและสุขภาพจิต พบว่า 1) นักเรียนต้องปรับเวลา สถานที่และวิธีการเรียนใหม่ 2) นักเรียนมีความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลการเรียน 3) นักเรียนได้รับการฝึกทักษะการปฏิบัติน้อยลงและไม่สามารถทำกิจกรรมการเรียนร่วมกับเพื่อน และเสียโอกาสในการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ภายนอกและการเรียนจากการปฏิบัติจริง 4) นักเรียน และผู้ปกครองต้องเสียค่าใช้จ่ายในการเตรียมจัดหาวัสดุ อุปกรณ์ สื่อ เทคโนโลยี และอินเทอร์เน็ต เพื่อการเรียนรู้ 5) การเรียนออนไลน์ ทำให้นักเรียนขาดความกระตือรือร้นขาดความรับผิดชอบ และมีความกังวลต่อผลการเรียน และ 6) นักเรียนเหนื่อยล้า เนื่องจากต้องมีการเรียนชดเชยเวลาที่ขาดหายไป งานวิจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า การปรับตัว (adaptation) ของนักเรียนจึงเป็นประเด็นสำคัญที่น่าสนใจ โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนไปมา สลับกัน อีกทั้งผู้เรียนยังต้องเผชิญกับภาวะการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 ต้องเรียนรู้ที่จะต้องปรับตัว โดยเฉพาะในด้านของการเรียน สังคมและครอบครัวเพื่อให้ตนเองได้รับผลกระทบจากภาวะการแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 น้อยที่สุด

แนวคิดเบญญาพัชร วันทอง (2563) กล่าวว่า การปรับตัว เป็นผลของความพยายามของบุคคลที่พยายามปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน ไม่ว่าปัญหานั้นจะเป็นปัญหาด้านบุคลิกภาพ ด้านความต้องการหรือด้านอารมณ์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่บุคคลนั้นอยู่ โดยเป็นการที่บุคคลสามารถปรับตัวให้เข้ากับตนเองและโลกภายนอกได้อย่างดี ความพึงพอใจ ความแจ่มใสอย่างสูงสุดมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับสภาพสังคม มีความสามารถที่จะเผชิญและยอมรับความจริงของชีวิต พร้อมทั้งปรับสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นแก่ตน และพยายามปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของตนให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและความต้องการของตนเอง จนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขปราศจากความคับข้องใจ

ขณะที่ในมุมมองของ ลักขณา สรวิวัฒน์ (2561) อธิบายว่า ทุกคนนอกจากมีความต้องการอันเกิดจากแรงผลักดันในตนเองแล้วยังมีความต้องการอันเกิดจากสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ทางสังคมที่ตนอาศัยอยู่ เช่น มีความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและสังคมนับตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน สังคม และชุมชน โดยมีวัฒนธรรมประเพณีเป็นปัจจัยกำหนดแนวทางการประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎเกณฑ์ที่วางไว้ เพื่อไม่ให้ขัดแย้งกันแต่เป็นหนึ่งเดียวกัน เพื่อความสงบและประโยชน์สุขทั้งส่วนตัวและส่วนรวม

จากสภาพปัญหาที่มีการศึกษาวิจัยในประเด็นของการปรับตัว ของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ดังที่เมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง การปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านสังคมอยู่ในอันดับหนึ่ง รองลงมาได้แก่ ด้านอารมณ์ ด้านการเรียน และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม ตามลำดับ ส่วนกรณีการ แสสนสุภา (2563) ที่ได้ศึกษา การปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19 พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหงมีการปรับตัวในสถานการณ์โควิด-19 โดยรวม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.41 อยู่ในระดับมากและเมื่อเปรียบเทียบเพศ พบว่า เพศชายและหญิงมีการปรับตัวในสถานการณ์โควิด-19 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

งานวิจัยของเมธาสิทธิ์ ธัญรัตนศรีสกุล (2564) เป็นการศึกษาผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของวัยรุ่นตอนปลาย (17 - 19 ปี) และงานวิจัยของกรณีการ แสสนสุภา (2563) ชี้ให้เห็นถึงการปรับตัวของวัยรุ่นผู้ใหญ่ในระดับอุดมศึกษา ขณะที่งานวิจัยที่มีการศึกษาเกี่ยวกับการปรับตัวของนักเรียนในระดับประถมศึกษาในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ยังไม่มีผู้ศึกษาในบริบทของการจัดการศึกษาในประเทศไทย

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) จึงมีความสนใจที่จะศึกษา เรื่อง การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19): กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ และการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของสถานศึกษาในสถานการณ์พิเศษหรือสถานการณ์วิกฤติที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

นักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานีมีการปรับตัวอยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาระดับการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

วิธีการดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร เป็นประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6 โรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 6 ห้อง รวม 34 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นแบบมาตราประมาณค่า (rating scale) 3 ระดับ เพื่อให้เหมาะสมสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น และนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนปลาย โดยได้กำหนดระดับคะแนนดังนี้

ระดับคะแนน 3 หมายถึง มีการปรับตัวในระดับมาก

ระดับคะแนน 2 หมายถึง มีการปรับตัวในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 1 หมายถึง มีการปรับตัวในระดับน้อย

โดยแบบสอบถามจำแนก ออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน โดยมีนิยามในแต่ละด้าน ดังนี้

1) ด้านการเรียนรู้ หมายถึง การปรับตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการได้รับความรู้ พฤติกรรมทักษะโดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ของโรงเรียน ทำให้เกิดประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม หมายถึงทั้งประสบการณ์ทางตรงและประสบการณ์ทางอ้อม

2) ด้านสังคม หมายถึง การปรับตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับระบบของความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนที่เชื่อมโยงให้เกิดกลุ่มสังคมที่มีรูปแบบต่าง กันตามระบบความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่จะทำให้สังคมเป็นระเบียบ

3) ด้านอารมณ์ หมายถึง การปรับตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการรู้สึกและแสดงความรู้สึก เช่น พอใจ ไม่พอใจ รัก ชอบ โกรธ กลียุติ กลัว และเป็นสุข ความสามารถในการแยกแยะความรู้สึก ความลึกซึ้งและการควบคุมการแสดงออกของอารมณ์อย่างเหมาะสมเมื่อเผชิญหน้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ตลอดจนการสร้างความรู้สึกที่ดี และนับถือตัวเอง

4) ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน หมายถึง การปรับตัวของนักเรียนที่เกี่ยวข้องกับการให้ความสำคัญของการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินงานด้านต่าง ๆ ของโรงเรียนที่จัดงานภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ก่อให้เกิดประสบการณ์ใหม่ในการเรียนรู้

3. ขั้นตอนในการสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการสร้างแบบสอบถาม และแนวทางในการสร้างแบบสอบถามการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19)

2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามตามแนวคิดที่ได้จากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ครอบคลุม ประเด็นคำถามทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วยด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านละ 10 ข้อรวม 40 ข้อ ใช้จริงด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ

3. นำแบบสอบถามจำนวน 40 ข้อ หาคุณภาพด้านความตรง (Validity) ด้านความตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ด้วยการหาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยมีผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ซึ่งพบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 36 ข้อ แปลผล ใช้ได้ มีค่าเท่ากับ 0.50 จำนวน 3 ข้อ แปลผล ใช้ได้ และเท่ากับ 0 จำนวน 1 ข้อ ซึ่งไม่สามารถใช้ได้

4. ปรับปรุงแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ แล้วคัดเลือกข้อคำถามที่แปลผลมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 จำนวน 36 ข้อ โดยเลือกมาด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ เพื่อไม่ให้แบบสอบถามมีความยาวมากเกินไปสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 20 ข้อ แล้วนำไปใช้กับกลุ่มประชากร

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยจัดพิมพ์เอกสาร จากนั้นจัดนักเรียนเข้าห้องประชุมโรงเรียน โดยเว้นระยะห่างอย่างน้อย 2 เมตร แล้วแจกแบบสอบถาม ในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2565 ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวตั้งอยู่บนพื้นฐานความยินยอมของนักเรียน

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ระดับการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ประเด็นคำถามทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการเรียนด้านสังคม ด้านอารมณ์ และด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านละ 5 ข้อ รวม 20 ข้อ โดยมีเกณฑ์การแปลผล ดังนี้

คะแนนค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.00 หมายถึง มีการปรับตัวในระดับมาก

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49 หมายถึง มีการปรับตัวในระดับปานกลาง

คะแนนค่าเฉลี่ย 1.00 – 3.00 หมายถึง มีการปรับตัวในระดับน้อย

2) วิเคราะห์ลักษณะเพิ่มเติมการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) โดยการวิเคราะห์เนื้อหา แล้วพรรณนาสรุปเป็นความเรียง

ผลการศึกษา

การศึกษา เรื่อง การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19): กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19): กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี

ลำดับที่	การปรับตัว	$\bar{x}$	S.D.	ระดับการปรับตัว
1	ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน	2.71	0.93	มาก
2	ด้านสังคม	2.60	1.09	มาก
3	ด้านการเรียน	2.46	1.18	มาก
4	ด้านอารมณ์	2.35	1.34	มาก
ภาพรวม		2.53		มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีระดับการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 2.53$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีการปรับตัวอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยอันดับหนึ่ง คือ ด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ($\bar{x} = 2.53$, S.D. = 4.54) รองลงมา คือ ด้านสังคม ($\bar{x} = 2.60$, S.D. = 1.09) ด้านการเรียน ($\bar{x} = 2.46$, S.D. = 1.18) และด้านอารมณ์ ($\bar{x} = 2.35$, S.D. = 1.34) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19): กรณีศึกษาโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี เพื่อศึกษาการปรับตัวของนักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี พบว่า นักเรียนโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีระดับการปรับตัวของนักเรียนในสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) อยู่ในระดับมาก เนื่องด้วยโรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี มีการประสานงานกับชุมชนบ้านคำสมออยู่เสมอ โดยชุมชนมีส่วนช่วยในการสอดส่องดูแลสมาชิกในชุมชน ให้การช่วยเหลือครอบครัวที่ได้รับผลกระทบสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส

โคโรนา 2019 (COVID-19) โดยเฉพาะชุมชนบ้านคำสมอเป็นหมู่บ้านที่สมาชิกของสังคมยังมีความสัมพันธ์แบบเครือญาติทำให้ยังสามารถรักษาแบบแผนการดำรงชีวิตที่ไม่ต่างไปจากเดิมได้

พร้อมทั้งมีการพูดคุยชี้แจงรายละเอียดต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ในพื้นที่โดยรอบ โดยคณะครูมีการปรับรูปแบบการเรียนการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนส่งผลให้นักเรียนตระหนักถึงความสำคัญในการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนทั้งผ่านช่องทางออนไลน์และช่องทางปกติ

พร้อมทั้งกระบวนการเรียนการสอนมีการติดต่อสื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอ จุดแข็ง คือ ความเป็นชุมชนชนบท ทำให้นักเรียนได้อยู่กับครอบครัวในพื้นที่ชน พื้นที่นาของตน อย่างไม่ต้องกังวลการติดเชื้อของโรคนักทำให้ด้านสังคมอยู่ในระดับมาก ในส่วนของด้านการเรียน นักเรียนในแต่ละระดับชั้นได้เรียนรู้ตามรูปแบบที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้สะดวกสบาย อย่างไรก็ตาม การต้องคอยระวังในส่วนของการเว้นระยะห่างทางสังคม การใส่หน้ากากอนามัยตลอดเวลา ทำให้นักเรียนมีความกังวลอยู่บ้าง แต่ข้อดีของการอยู่ในพื้นที่ห่างจากที่ประชุมชนมีส่วนทำให้การปรับตัวด้านอารมณ์อยู่ในระดับมาก นักเรียนยังได้ระบุว่าการปรับตัวเพิ่มเติมของนักเรียนในสถานการณ์ การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) นักเรียนและครอบครัวปรับตัวโดยการแยกครอบครัวออกจากชุมชน เพื่อเป็นการเว้นระยะห่างทางสังคมและหลีกเลี่ยงการอยู่ในที่ประชุมชน ทำให้หลายครอบครัวเลือกอยู่ในพื้นที่สวนของตนเองจนสถานการณ์การแพร่ระบาดดีขึ้น

ผลการวิจัยสอดคล้องกับ เมธาสิทธิ์ ธัญรัตน์ศรีสกุล (2564) ได้ทำวิจัย เรื่อง การปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ พบว่า ในด้านการเรียน นักเรียนเข้าใจ ยอมรับ และเต็มใจที่จะปรับตัวต่อรูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบผสมผสานที่โรงเรียนจัดขึ้น พยายามจัดหาอุปกรณ์ทางเทคโนโลยีและสิ่งสนับสนุนที่เอื้อต่อการเข้าเรียนออนไลน์แต่อย่างไรก็ตามในด้านอุปกรณ์ส่วนมากไม่ได้ต้องจัดหาใหม่ ส่วนด้านสังคม นักเรียนรับรู้มาตรการต่าง ๆ ที่ทางกระทรวงสาธารณสุขประกาศใช้เพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และปฏิบัติตามมาโดยตลอด เมื่อมาที่โรงเรียนซึ่งใช้มาตรการเดียวกันจึงสามารถปรับตัวได้โดยไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นอุปสรรคต่อการมาโรงเรียน แต่อย่างไรก็ตาม ภายใต้วิธีการเรียนแบบผสมผสานที่ต้องมีการสลับกลุ่มมาเรียนที่โรงเรียน ด้านอารมณ์นักเรียนเข้าใจความยากลำบากทั้งของครูที่ต้องทำการสอนและโฮมรูมทั้งแบบออนไลน์และออนไลน์ เข้าใจเพื่อนร่วมชั้นเรียนที่มีข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องที่อยู่อาศัยซึ่งเป็นพื้นที่สีแดงหรือพื้นที่เสี่ยง หรือการที่ครอบครัวของเพื่อนนักเรียนได้รับผลกระทบทางเศรษฐกิจจึงแสดงออกด้วยความเห็นอกเห็นใจและช่วยเหลือกันในการเรียนทั้งแบบออนไลน์และออนไลน์ทำให้สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้เป็นอย่างดี และด้านการเข้าร่วมกิจกรรม นักเรียนเห็นว่ากิจกรรมที่โรงเรียนจัดขึ้นสามารถเข้าร่วมได้แต่ต้องรักษาระยะห่างเพื่อความปลอดภัยทั้งของตนเองและผู้อื่น และเห็นว่าเป็นโอกาสดีที่จะได้เรียนรู้การเข้าร่วมกิจกรรมในวิถีใหม่

พร้อมกันนั้น การปรับตัวอยู่ในระดับมากทุกด้าน เกิดขึ้นจากการเรียนรู้ปรับตัวของผู้เรียน โดยมีชุมชนเป็นพลังในการขับเคลื่อนที่จะไปสู่การมีชีวิตที่ดีร่วมกัน ผสานความร่วมมือกับโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ประภัสสร ธารวงศ์ และอนันต์ แก้วตาดี (2564) ได้ศึกษา ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมในทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการอบรมเลี้ยงดู (PAR) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.97 (S.D. = 0.64) รองลงมา คือ ด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน (SEN) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.85 (S.D. = 0.57) และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านมโนภาพแห่งตน (SEL) มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.74 (S.D. = 0.54) โดยปัจจัยที่มีอิทธิพลรวมสูงสุด คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางตรงสูงสุด คือ ปัจจัยมโนภาพแห่งตน ปัจจัยที่มีอิทธิพลทางอ้อมสูงสุด คือ ปัจจัยสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ดั่งที่งานวิจัยของ Ratna Setyowati Putri (2020) ได้ศึกษา ผลกระทบของการระบาดของ COVID-19 ต่อการเรียนรู้ที่บ้านทางออนไลน์: การศึกษาเชิงสำรวจของโรงเรียนประถมศึกษาในอินโดนีเซีย ผลการวิจัยชี้ว่า นักเรียน ครู และผู้ปกครอง ได้รับประสบการณ์ในการเรียนรู้ออนไลน์ ความท้าทายที่เกี่ยวข้องกับนักเรียน คือการสื่อสารที่จำกัด และการเข้าถึงในกลุ่มนักเรียนความท้าทายที่สูงขึ้นสำหรับนักเรียนที่มีความต้องการในด้านการศึกษาพิเศษและเวลาหน้าจอที่ยาวนานขึ้น ผู้ปกครองเห็นว่าปัญหาเกี่ยวข้องกับการขาดวินัยการเรียนรู้ที่บ้านใช้เวลามากขึ้นในการช่วยเหลือการเรียนรู้ของเด็ก ๆ ที่บ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับเด็กที่อายุต่ำกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ในโรงเรียนประถมศึกษาการขาดทักษะเทคโนโลยีและเสียค่าอินเทอร์เน็ตที่สูงขึ้น ครูระบุความท้าทายและข้อจำกัดเพิ่มเติมรวมถึงข้อจำกัดบางประการในการเลือก ส่วนวิธีการสอนปกติที่ใช้บังคับในชั้นเรียนแบบตัวต่อตัวปกติครอบคลุมเนื้อหาหลักสูตรน้อยลงขาดทักษะเทคโนโลยีที่เป็นอุปสรรคต่อศักยภาพของการเรียนรู้ออนไลน์การขาดทรัพยากรอิเล็กทรอนิกส์ในภาษาอินโดนีเซียส่งผลให้ต้องใช้เวลามากขึ้นในการพัฒนาเนื้อหาอิเล็กทรอนิกส์เวลาหน้าจอที่ยาวนานขึ้นอันเป็นผลมาจากการสร้าง e-content และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำงานของนักเรียนการสื่อสารที่รุนแรงและใช้เวลานานมากขึ้นกับผู้ปกครอง ความท้าทายในการประสานงานที่ดีขึ้นกับครูเพื่อนร่วมงานอาจารย์ใหญ่และค่าอินเทอร์เน็ตที่สูงขึ้น

ผลการศึกษาดังกล่าวเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับการศึกษาของ Maria J. A. Dias (2020) ได้ศึกษา เรื่อง ก้าวสู่ความท้าทาย นวัตกรรมครูปฐมวัยปรับตัวเข้ากับยุค COVID-19 โดยมีข้อเสนอว่าครูต้องการการฝึกอบรมอย่างมืออาชีพมากขึ้นเกี่ยวกับทรัพยากรทางเทคโนโลยีที่มีให้สำหรับพวกเขาและนักเรียนในสถาบันของตน หลายคนแสดงความสนใจในการทำให้การเรียนรู้ทางไกลมีพลวัตมากขึ้นและมีครูเป็นศูนย์กลางน้อยลง การใช้ใบงานหลาย ๆ ใบอาจก่อให้เกิดความน่าเบื่อ ครูไม่มีเวลาเตรียมกิจกรรมปลายเปิดที่จะตอบสนองความต้องการด้านพัฒนาการของเด็กได้ดีขึ้น และส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและการมีส่วนร่วมผ่านเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ปัจจัยต่าง ๆ ของแต่ละโรงเรียนล้วนมีบริบทแตกต่างกัน โรงเรียนบ้านคำสมอ (ศรีศึกษา) อำเภอเชียงใน จังหวัดอุบลราชธานี เป็นโรงเรียนที่อยู่ใกล้ชิดกับชุมชน เป็นชุมชนขนาดเล็ก ในเขตอำเภอ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสัมผัสกับการติดต่อผ่านการรวมกลุ่มค่อนข้างน้อย ปัจจัยทางด้านการเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียน ด้านสังคม ด้านการเรียน และด้านอารมณ์ จึงมีส่วนสำคัญในการวางแผนการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับผู้เรียน และบริบทของชุมชน โดยนำผลการวิจัยไปใช้ในการออกแบบกระบวนการเรียนรู้อการบริหารจัดการโรงเรียนและการจัดกิจกรรมในชั้นเรียนให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนได้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการศึกษาองค์ประกอบด้านอื่น ๆ เช่น ด้านครอบครัว ด้านชุมชน และด้านสาธารณสุข เป็นต้น โดยนำหลาย ๆ โรงเรียนมาเปรียบเทียบกัน เพื่อให้ได้ข้อมูลในการพัฒนาระบบ และเข้าใจปัจจัยในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น พร้อมกันนั้นอาจทำการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน ผ่านการประสานความร่วมมือในระดับเครือข่ายสถานศึกษา เชื่อมโยงถึงระดับเขตพื้นที่การศึกษาและระดับจังหวัดต่อไป

บรรณานุกรม

- กรรณิการ์ แสนสุภา. (2563). การปรับตัวของนักศึกษาในสถานการณ์โควิด-19. **วารสาร มจร มนุษยศาสตร์ปริทรรศน์**, 6(2), 83-97.
- เก็จกนก เอื้อวงศ์. (2563). รูปแบบการจัดการเรียนรู้สำหรับนักเรียนระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์โควิด-19. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.
- งานโรคติดต่ออุบัติใหม่ กลุ่มพัฒนาวิชาการโรคติดต่อ. (2564). สถานการณ์โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) มาตรการสาธารณสุข และปัญหาอุปสรรคการป้องกันควบคุมโรคในผู้เดินทาง. กรุงเทพฯ: กระทรวงสาธารณสุข.
- เบญญาพัชร วันทอง. (2563). การปรับตัว. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.
- ประภัสสร ธารวงศ์ และอนันต์ แก้วตาดีบ. (2564). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อการปรับตัวทางสังคมในทักษะชีวิตและอาชีพในศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนขยายโอกาส สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1. **วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย**, 11(2), 25-33.
- เมธาสิทธิ์ อัญรัตน์ศรีสกุล. (2564). การปรับตัวภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนราชินีบูรณะ. **วารสารสังคมศาสตร์วิจัย**, 12(1), 212-228.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2561). ทำไมจึงต้องมีการปรับตัว? **วารสารการบริหารและนิเทศการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม**, 9(3), 7-17.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). **แนวทางการเตรียมการเปิดภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ .
- M. G. Karabudak. (2020). Opinions of 1st Grade Teachers on Distance Education Adaptation Process During the Covid 19 Pandemic Period. **Social Scientific Centered Issues**, 2(2), 72-80.
- Maria J. A. Dias. (2020). Rising to the Challenge: Innovative early childhood teachers adapt to the COVID-19 era. **Childhood Education**, 96(1), 38-45.
- Ratna Setyowati Putri. (2020). Impact of the COVID-19 Pandemic on Online Home Learning: An Explorative Study of Primary Schools in Indonesia. Indonesia: **International Journal of Advanced Science and Technology**, 29(5), 4809-4818.
- Kannikar Sansupa. (2020). The Adjustment of Undergraduate Student in Pandemic COVID-9. **Journal of MCU Humanities Review**, 6(2), 83-97.
- Ketkanok Urwongse. (2020). **A learning management model for students at the basic education level affected by the COVID-19 situation**. Bangkok: Office of the Education Council.
- Emerging infectious disease work Communicable Disease Academic Development Group. (2021). **Coronavirus disease 2019 (COVID-19) situation, public health measures and problems in preventing and controlling diseases in travelers**. Bangkok: Ministry of Public Health.
- Benyapat Wuntong. (2020). **Adaptation**. Phitsanulok: Pibulsongkram Rajabhat University.

- Prapassara Thanawong and Anan Kaewtatip. (2021). Causal Factors Influencing to Life and Occupation Skill Responsibility in the 21st Century of Level 2 Student in Remote Highland Area School of Chiang Rai Primary Educational Service Area Office 2. **Graduate School Journal Chiang Rai Rajabhat University**, 11(2), 25-33.
- Mathasit Tanyarattanasrisakul. (2021). ADAPTATION UNDER THE CORONAVIRUS DISEASE 2019 EPIDEMIC SITUATION OF MATTHAYOMSUKSA 6 STUDENTS OF RACHINEEBURANA SCHOOL. **JOURNAL FOR SOCIAL SCIENCES RESEARCH**, 12(1), 212-228.
- Lakkhana Sariwat. (2018). Why Is It Necessary to Adjust? **Journal of Educational Administration and Supervisor**, 9(3), 7-17.
- Office of the Basic Education Commission of Ministry of Education. (2021). **Guidelines for preparing for the opening of the second semester of the academic year 2021 under the epidemic situation of Corona 2019 (Covid-19)**. กรุงเทพฯ: Ministry of Education.
- M. G. Karabudak. (2020). Opinions of 1st Grade Teachers on Distance Education Adaptation Process During the Covid 19 Pandemic Period. **Social Scientific Centered Issues**, 2(2), 72-80.
- Maria J. A. Dias. (2020). Rising to the Challenge: Innovative early childhood teachers adapt to the COVID-19 era. **Childhood Education**, 96(1), 38-45.
- Ratna Setyowati Putri. (2020). Impact of the COVID-19 Pandemic on Online Home Learning: An Explorative Study of Primary Schools in Indonesia. Indonesia: **International Journal of Advanced Science and Technology**, 29(5), 4809-4818.
- Wilawan Euawongkul. (2017). **Food Management System in Schools**. Nonthaburi: Office of the National Health Commission.

การศึกษาการจัดการความรู้เพื่อการรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมอญ
กรณีศึกษา : ประเพณีรำพาข้าวสาร ชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี

KNOWLEDGE MANAGEMENT FOR PRESERVING MON CULTURAL IDENTITY:
CASE STUDY OF RAM PHA KHAO SAN TRADITION, CHEDI THONG COMMUNITY,
SAM KHOK DISTRICT, PATHUM THANI PROVINCE.

อลงกรณ์ จินสกุล¹ และไททัสน์ มาลา²
Alongkorn Jeensakon¹ and Titus Mala²

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal patronage

E-mail: alongkorn.jeen@vru.ac.th

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal patronage

E-mail: titus_vru@hotmail.com

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง การจัดการความรู้เพื่อการรักษาอัตลักษณ์
ทางวัฒนธรรมมอญ กรณีศึกษา : ประเพณีรำพาข้าวสาร ชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Received : December 6, 2021

Revised : June 16, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ภายในชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก
จังหวัดปทุมธานี ในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรำพาข้าวสาร (2) เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของประเพณี
รำพาข้าวสารชุมชนเจดีย์ทอง โดยวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า (1) คนภายในชุมชนมีการนำกระบวนการจัดการความรู้ให้กับเยาวชนหรือคน
ภายในชุมชน โดยมีเป้าหมายในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรำพาข้าวสารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ และเกิด
ความสมัครสมานสามัคคี ชุมชนมีการจัดการเรียนการสอนผ่านปราชญ์ชาวบ้านสู่ชุมชนและผ่านหน่วยงานองค์กร
ปกครองส่วนท้องถิ่นและสถาบันการศึกษาในระดับโรงเรียน และมหาวิทยาลัย (2) ศึกษาอัตลักษณ์ของประเพณี
รำพาข้าวสารชุมชนเจดีย์ทอง คือ การแต่งกายด้วยชุดพื้นถิ่นมอญ มีการร้องเพลงทำนองเขมรชวนให้ทำบุญ
และการใช้เรือเป็นพาหนะในการจัดกิจกรรม เนื่องจากชุมชนมีวิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำเจ้าพระยา

คำสำคัญ

การอนุรักษ์ วัฒนธรรมมอญ การจัดการความรู้

ABSTRACT

The objectives of this research article were to: (1) study the process of preserving the Ram Pha Khao San tradition of the Chedi Thong community in Samkhok district, Pathum Thani province; and (2) study the identity of the Ram Pha Khao San tradition of the Chedi Thong community using a qualitative research method.

The findings indicate that: (1) the community members have successfully conveyed the knowledge concerning the management process of the Ram Pha Khao San tradition to their younger generation in an effort to preserve their unique tradition/heritage and at the same time sustain community solidarity by means of training their members through local intellectuals, local government organizations, schools and universities. (2) The identity of the Chedi Thong community Ram Pha Khao San and their tradition, is maintained by dressing in traditional Mon clothes. There is also a song that invites people to make merit. The use of boats as a vehicle for organizing activities is efficient and appropriate because the community has a way of life that is connected to the Chao Phraya River.

KEYWORDS

Preservation; Mon's Culture; Knowledge Management

ความสำคัญของปัญหา

บริเวณที่เป็นที่ตั้งของจังหวัดปทุมธานีในปัจจุบันนี้ เคยมีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัยมาแล้วเป็นเวลากว่า 300 ปี นับ ตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชแห่งกรุงศรีอยุธยา ในปี พ.ศ. 2202 ได้มีครอบครัวชาวมอญจากเมืองเมาะตะมะอพยพหนีภัยศึกสงครามกับพม่า เข้ามาขอพึ่งพระบรมโพธิสมภาร สมเด็จพระนารายณ์มหาราชทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญดังกล่าวไปตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคก ชุมชนสามโคกจึงได้พัฒนาขึ้นมาตามลำดับ นับจากนั้นต่อมาในแผ่นดินสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแห่งกรุงธนบุรี ก็ได้มีชาวมอญอพยพหนีพม่าเข้ามาอีกจึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ไปอาศัยอยู่ร่วมกับชุมชนชาวมอญที่สามโคก เป็นชุมชนชาวมอญที่มีขนาดใหญ่ขึ้น กระทั่งในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ มีกลุ่มชาวมอญจากเมืองเมาะตะมะอพยพเข้าสู่ประเทศไทยเป็นจำนวนมากอีกครั้งหนึ่ง พระองค์ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ชาวมอญบางส่วนตั้งบ้านเรือนอยู่ที่บ้านสามโคกอีกเช่นเดียวกัน ชุมชนบ้านสามโคกจึงเติบโตขยายขนาดขึ้นเรื่อย ๆ จนกลายเป็นเมืองสามโคกในเวลาต่อมา

ชาวมอญในหมู่บ้านเจดีย์ทองนั้น ได้มีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมมาสู่สังคมไทยอย่างต่อเนื่อง โดยการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรมนั้นเกิดจากปัจจัยหลาย ๆ อย่าง ไม่ว่าจะเป็นการปฏิรูปทางการศึกษา เนื่องจากได้ทำให้มีการใช้ภาษามอญลดลง หรือการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ซึ่งทำให้แบบแผนการดำรงชีวิตของคนในชุมชนเปลี่ยนแปลงไป ก็เป็นอีกปัจจัยหนึ่ง อย่างไรก็ตาม ประเพณีทางด้านศาสนานั้นมีการเปลี่ยนแปลงน้อยมาก เนื่องจากในหมู่บ้านนี้มีเจดีย์ที่สำคัญ ที่เป็นที่เคารพสักการะของชาวมอญในหมู่บ้าน และชาวมอญในละแวกใกล้เคียง ประกอบกับการมีผู้นำชุมชนที่เคร่งครัดในด้านการศาสนา (พัลลภ สุริยกุล ณ อยุธยา, 2542)

จากที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรำพาข้าวสาร ซึ่งเป็นประเพณีอันเก่าแก่ของจังหวัดปทุมธานีซึ่งมีประวัติดังต่อไปนี้ ประวัติความเป็นมาของการรำพาข้าวสารจะจัดทำขึ้นหลังวันออกพรรษาช่วงเขตกฐิน (วันแรม 1 ค่ำ เดือน 11 - วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12) ในเวลากลางคืนระหว่างเวลา 1 ทุ่ม ถึงเที่ยงคืน ชาวไทยรามัญชาย - หญิง ทั้งคนหนุ่มคนแก่คณะหนึ่งลงเรือลำใหญ่เรียกว่า เรือเจ้าขาว หัวเรือจุดตะเกียงให้แสงสว่างในเรือมีกระบุง กระสอบสำหรับใส่ข้าวสารและสิ่งของอื่น ๆ เครื่องดนตรี

ได้แก่ ซอ จะเข้ ขลุ่ย ฉิ่ง กลอง (เปิงมาง) ต่อมาเพิ่มระนาด บรรเลงประกอบการร้อง จัดให้คนแก่คนหนึ่งแต่งกาย
 นุ่งขาวห่มขาวเป็นประธานนั่งกลางลำเรือ ส่วนคนอื่นจะแต่งอย่างไรก็ได้ช่วยกันพายเรือไปตามบ้านทั่วไป พอถึง
 จอดเรือที่หัวบ้านได้บ้านแล้วร้องเพลงเป็นทำนองบอกบุญเชิญชวนให้ทำบุญร่วมกัน เมื่อเจ้าของบ้านได้ยินเพลง ก็รู้
 ได้ทันทีว่าเป็นการมาบอกบุญเพื่อรวบรวมข้าวสาร สิ่งของต่าง ๆ เพื่อนำไปทอดกฐิน ก็จะรีบนำลงมาให้ที่เรือพร้อม
 ยกมือไหว้เป็นการอนุโมทนาด้วย เนื่องด้วยผู้วิจัยเห็นว่าประเพณีรำพาข้าวสาร เป็นประเพณีที่เก่าแก่และสำคัญของ
 ชาวมอญในจังหวัดปทุมธานี จะกล่าวได้ว่าเป็นความฉลาดของคนในอดีตที่ตั้งบ้านเรือนอยู่ริมฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ที่
 ได้นำวิถีชีวิตที่ผูกพันกับแม่น้ำ นำมาเชื่อมโยงกับเรื่องราวทางพระพุทธศาสนา ได้อย่างลงตัวจนก่อให้เกิดเป็น
 ประเพณีที่ทรงคุณค่า เรียกว่า "ประเพณีรำพาข้าวสาร" คำว่า "รำพา" หมายความว่า การชักชวน เชิญชวนคน
 มาร่วมทำบุญซึ่งถือว่าเป็นประเพณีที่ควรค่าแก่การอนุรักษ์ไว้ให้กับลูกหลานภายในจังหวัดปทุมธานี และสืบสาน
 ประเพณีอันอันดีงามที่ทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม สืบต่อไปในอนาคต

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

1. การจัดการความรู้ภายในชุมชนเจดีย์ทอง ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี
 ในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรำพาข้าวสารเป็นไปในลักษณะใด
2. อัตลักษณ์ของประเพณีรำพาข้าวสารเป็นอย่างไร
3. แนวทางในการรักษาอัตลักษณ์ของประเพณีรำพาข้าวสาร ของคนไทยเชื้อสายมอญในจังหวัด
 ปทุมธานีเป็นไปในรูปแบบใด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการจัดการความรู้ประเพณีรำพาข้าวสารชุมชนเจดีย์ทอง จังหวัดปทุมธานี
2. เพื่อศึกษาอัตลักษณ์ของประเพณีรำพาข้าวสารชุมชนเจดีย์ทอง จังหวัดปทุมธานี

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมอญ กรณีศึกษา: ประเพณีรำพา
 ข้าวสาร ชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative
 Research) โดยผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตของการวิจัยตามความมุ่งหมายของวิจัย ซึ่งประกอบไปด้วยขั้นตอน
 ดังต่อไปนี้

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการวิจัย ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการดำเนินการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้นำชุมชนเจดีย์
 ทอง ตำบล กระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี สภาวัฒนธรรมตำบลกระแซงจำนวน 5 ท่าน และ ประชาชน
 ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสสามโคก จังหวัดปทุมธานี หรือปราชญ์ชาวบ้านในพื้นที่ จำนวน 5 ท่าน
 รวมทั้งหมด 10 ท่าน
2. เครื่องมือและวิธีการสร้างเครื่องมือ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ คือแบบ
 สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยเป็นการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดโครงสร้างของ
 แบบสัมภาษณ์โดยนำคำสำคัญมาใช้ในการประกอบการสัมภาษณ์ โดยการร่างคำถามแบบปลายเปิด ซึ่งจะได้
 คำถามที่มีความยืดหยุ่น
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งตามประเภทข้อมูลที่เก็บได้เป็น 2 ส่วน คือ
 1. ข้อมูลที่เป็นเอกสาร ได้แก่ข้อมูลที่ประกอบไปด้วยผลงานการศึกษาค้นคว้าและวิจัย เช่น
 ตำรา บทความ รายงานวิจัย ผลงานการศึกษาค้นคว้าและเอกสารประเภทจดหมายเหตุ และตำนานประวัติศาสตร์
 ที่มีการบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์อักษรรวมทั้งฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตเป็นการรวบรวมข้อมูลแบบผสมผสาน
 ในทุก ๆ สาขาที่เกี่ยวข้อง เพื่อจะพิจารณา ถึงแนวทางของการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชาวมอญ

2. ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ได้แก่ ข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) โดยใช้แบบการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างในการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้นำชุมชนเจดีย์ทอง และประชาชนในพื้นที่ตำบลกระแซง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้หรือผู้ที่มีข้อมูลในเรื่องที่ผู้วิจัยต้องการที่จะศึกษา โดยผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในการทำวิจัยภายในครั้งนี้

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล การศึกษาเรื่องการจัดการความรู้เพื่อรักษาอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมมอญ ภูมิศึกษา : ประเพณีรำพา ข้าวสาร ชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ซึ่งการวิจัย ครั้งนี้เป็น การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการจัดการความรู้ที่กล่าวไว้เป็นเครื่องมือ นำร่องในการเก็บข้อมูลวิธีการที่หลากหลายโดยวิเคราะห์ข้อมูล คือ การตรวจสอบข้อมูลไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

ผลการวิจัย

1. การจัดการความรู้ของผู้นำชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี ในการอนุรักษ์และสืบสาน ประเพณีรำพาข้าวสาร

1.1 การบ่งชี้ความรู้ พบว่าหน่วยงานและชุมชนมีการบ่งชี้ความรู้ผ่านการจัดกิจกรรมประเพณีรำพา ข้าวสารให้กับประชาชนภายในชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์และรักษาวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ เฉพาะ และเกิดความสมัครสมานสามัคคีภายในชุมชน

1.2 พบว่าภายในชุมชนชุมชนยังไม่มีการสร้างและแสวงหาองค์ความรู้ใหม่ ๆ เพื่อนำมารักษาองค์ ความรู้เดิม ๆ ขององค์กรในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรำพาข้าวสาร

ภาพที่ 1 การจัดกิจกรรมประเพณีรำพาข้าวสาร

ที่มา: อลงกรณ์ จินสกุล (2564) ผู้วิจัย

1.3 การจัดความรู้ให้เป็นระบบ พบว่า ภายในชุมชนยังไม่มีการจัดการความรู้ที่มีอยู่ในปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้นำชุมชน มาวิเคราะห์หรือคัดแยกเป็นองค์ความรู้ให้กับคนภายในชุมชน

1.4 การประมวลและกลั่นกรองความรู้ พบว่า ภายในชุมชนยังไม่มี การประมวลผลและกลั่นกรององค์ ความรู้ที่มีอยู่กับปราชญ์ชาวบ้านและผู้นำชุมชนให้มีรูปแบบที่เป็นมาตรฐาน เพราะความรู้ส่วนใหญ่ยังคงอยู่กับกลุ่ม ชาวบ้านโดยทั่วไปจึงอาจมีความไม่สมบูรณ์ หรือความไม่ถูกต้องเท่าที่ควร

1.5 การเข้าถึงความรู้ พบว่า ภายในชุมชนยังไม่ได้มีการสร้างแหล่งรวบรวมความรู้หรือแหล่งที่เก็บรวบรวมข้อมูลสำคัญทางวัฒนธรรมมอญภายในชุมชนให้เป็นหลักแหล่ง ที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว

1.6 การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ พบว่า หน่วยงานและชุมชน มีการจัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ภายในชุมชนผ่านมหาวิทยาลัยปทุมธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ และโรงเรียนชุมชนวัดเจติยทอง โรงเรียนชัยสิทธิवास ในลักษณะของการจัดการอบรมในเชิงคุณค่าทางวัฒนธรรม

1.7 การเรียนรู้ พบว่า หน่วยงานและชุมชน มีการนำความรู้ทางวัฒนธรรมมอญ เช่น การปักสไบมอญ การขับร้องบทเพลงรำพาชาวสาร นำมาเป็นมาเป็นส่วนหนึ่งของรายวิชาสังคมศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมเพื่อให้นักเรียน ภายในชุมชนได้ศึกษา

2. อัตลักษณ์ของประเพณีรำพาข้าวสารชุมชนเจติยทอง

ประวัติความเป็นมาของประเพณีรำพาข้าวสาร พบว่า จุดเริ่มต้นเกิดขึ้นที่วัดแจ้ง ตำบลสามโคก อำเภอสสามโคกจังหวัดปทุมธานี ซึ่งในปีพุทธศักราช 2310 กรุงศรีอยุธยาเสียแก่พม่า เจ้าจอมมารดาน้อยระยะนาเป็นธิดาเจ้าสัวสนเป็นคนอยุธยา ได้ลงเรือหนีกองทัพพม่ามาอยู่กับพรรคพวก ล่องลงมาตามลำแม่น้ำเจ้าพระยาในตอนค่ำคืนมาสว่างที่ตำบลสามโคก ตรงกับวัดแจ้งเวลานี้ และได้แวะเข้าพักผอนที่นั่นเล่ากันได้เจอดินกลายเป็นทองที่ตรงวัดแจ้ง จึงตั้งใจได้ว่าเมื่อตั้งหลักฐานมั่นคงแล้วจะมาสร้างวัดที่นี้ครั้งหยุดพักหุงหาอาหารรับประทานกันแล้วก็ออกเรือไปยังกรุงธนบุรี เจ้าน้อยระยะนาดีระนาดเก่งมาก ต่อมาได้เป็นเจ้าจอมของพระบาทสมเด็จพระเจ้ากรุงธนบุรี พระราชโอรสซึ่งเกิดในเจ้าจอมมารดาเล็กระยะนา คือพระองค์เจ้าชายกลาง

ต่อมาในรัชกาลที่ 4 พระองค์เจ้าชายกลางได้ทรงกรมเป็นที่กรมหลวงเทเวศร์วัชรินทร์ และในรัชกาลที่ 5 ได้เลื่อนเป็นกรมพระเทเวศร์วัชรินทร์ ทรงกำกับกรมช่างในรัชกาลที่ 3 ต่อมาในรัชกาลที่ 4 ได้ทรงว่าความศาลราชตระกูลตลอดมาจนสิ้นพระชนม์ เมื่อ พ.ศ. 2491 พระชนมายุ 73 พรรษา ทรงเป็นต้นสกุลวัชรวงศ์ เข้าใจว่าสกุลนี้จะมาสร้างวัดแจ้ง กรมพระเทเวศร์วัชรินทร์ มีบุตรชาย คือพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวัชรวงศ์ (พระองค์เจ้าขาว) ได้มาบูรณวัดแจ้งทุกปี และพระองค์เป็นผู้ริเริ่มให้มีการรำพาข้าวสารขึ้น เพื่อนำไปถวายพระให้เป็นทุนในการปฏิสังขรณ์วัดต่อไปต่อมา ม.ร.ว.หญิงกระแสร วัชรวงศ์ ซึ่งเป็นพี่สาวของหลวงราชพงษ์ ภักดี เลี่ยมวัชรวงศ์ ซึ่งเป็นบุตรของพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวัชรวงศ์

พระองค์เจ้าขาวเห็นว่าปีใดไม่มีใครมาทอดกฐินที่วัดแจ้งท่านก็จะนำกฐินมาทอด และนำการเล่นมาแสดงด้วย เช่น รีวและโขน เป็นที่สนุกครึกครื้นทุกครั้งที่ท่านมาทอดกฐิน หรือมีงานศพที่วัดแจ้งคราวใดก็จะนำโขนหลวงราชพงษ์มาแสดงให้ชาวบ้านชมเสมอโขนของท่านมีชื่อเสียง คนดูชอบกันมาก จนชาวบ้านเรียกว่าติดปากมาจนทุกวันนี้ว่า "โขนหลวงโดยจากคำให้ข้อมูลของพระครูอรุณ สุนทร (สุวรรณ) เจ้าอาวาสวัดแจ้งและ นายปทุมคงดีอยู่ ตำบลกระแหง อำเภอสสามโคก ว่าเรื่องการรำพาข้าวสาร มีจุดเริ่มต้นจากพระวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าวัชรวงศ์ ฉะนั้นในการร้องเพลงรำพาข้าวสาร จึงเริ่มต้นด้วยชื่อของท่าน ซึ่งเป็นการแสดงความคารวะต่อพระองค์ท่านเช่นนี้ ต้นเพลงว่า "เจ้าขาวลาละลอกเอ๋ย.." เป็นต้น

ในแถบปากเกร็ด นนทบุรี ได้นำประเพณีรำพาข้าวสารจากปทุมธานีไปใช้ด้วย แต่เรียกว่า รำพาข้าวสารพระองค์เจ้าขาว" การรำพาข้าวสาร จะเริ่มกระทำกันเมื่อออกพรรษาแล้วเพราะในระหว่างออกพรรษาชาวพุทธโดยทั่วไปจะนิยมทำการทอดกฐินและทอดผ้าป่าตามวัดต่าง ๆ ถ้าวัดใดยังไม่มีคนจองกฐินหรือยังไม่ได้ทอดกฐินชาวบ้านก็จะช่วยกันจัดกฐินไปทอด โดยจัดเป็นรูปกฐินสามัคคี คือให้ชาวบ้านรับเป็นเจ้าภาพทำบุญร่วมกัน ในการทอดกฐินแต่ละครั้งจะต้องลงทุนมาก ต้องมีข้าวของเงินทองที่จะนำไปทอด เพื่อทางวัดจะได้อาศัยข้าวของเงินทองหรือจตุปัจจัยที่นำไปทอดถวายนี้ บำรุงและซ่อมแซมวัดต่อไปเป็นการสืบต่ออายุของพระพุทธศาสนาให้ถาวรต่อไปอีก การที่จะจัดทอดกฐินสามัคคีนี้ ก็จะต้องออกเรียหรือบอกบุญไปยังชาวบ้านโดยไม่ได้เจาะจงหรือกะเกณฑ์มากนักน้อยเท่าไร แล้วแต่จะให้ แต่การเรียแบบนี้ผิดกับการเรียวิธีอื่น ๆ คือมีการร้องเพลงทำนองเชิญชวนให้ทำบุญซึ่งเรียก การเรียโรชนิดนี้ว่า "รำพาข้าวสาร"

ความแตกต่างที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะของประเพณีรำฟาช้าวสารของชุมชนชาวมอญในสามโคกผู้วิจัยพบว่า วิธีรำฟาช้าวสารเป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีวิธีการที่แตกต่างจากการทำบุญโดยทั่วไป โดยจะมีบุคคลคณะหนึ่งมีทั้งหญิงและชายประมาณ 20-30 คน มีทั้งคนแก่หนุ่มสาว ร่วมไปในคณะด้วย พอตกค่ำก็ลงเรือที่เตรียมไว้ จะเป็นเรือจ้างหรือเรือมาด หรือ เรือที่ใช้จับปลาก็ได้ ขอให้ลำใหญ่ ๆ จุคนได้มาก ๆ ก็แล้วกัน ทุกคนจะเตรียมพายไปคนละอันเพื่อจะได้ช่วยกันพายเรือ ในเรือจะมีกระบุง และจัดให้คนแก่คนหนึ่งนั่งขวามือขวามือกลางลำเรือเป็นประธานไม่ต้องทำอะไร ส่วนคนอื่นๆ การแต่งตัวก็ตามสบาย เพราะกลางคืนไม่มีใครเห็น แต่บางครั้งคนที่แต่งกายเหมือนกันดูสวยงามก็มีแล้วแต่ละตกลงกันทุกคนจะนั่งริมกอบเรือเพื่อช่วยกันพาย และมีคนคัดท้ายหรือที่เรียกว่า "ถือท้ายเรือ" หนึ่งคน เขาจะพายพร้อมๆ กัน เหมือนกับแข่งเรือ จุดมุ่งหมายที่จะไปก็คือ ตามบ้านทั่วไปที่เรือจอดถึงหัวบ้านไต่บ้านได้

ภาพที่ 2 วิธีรำฟาช้าวสารที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะกระสอบสำหรับใส่ข้าวสาร
ที่มา: อลงกรณ์ จินสกุล (2564) ผู้วิจัย

รูปแบบและแนวทางที่คนภายในชุมชนมอญสามโคกใช้ในการอนุรักษ์ประเพณีรำฟาช้าวสารผู้วิจัยพบว่า ปราชญ์ ชาวบ้านและคนในชุมชนมีการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีโดยชุมชน วัด และสถานศึกษา การสืบสานของหมู่บ้าน ได้จัดกิจกรรมทางวัฒนธรรมมอญต่าง ๆ เพื่อถ่ายทอดประเพณีผ่านสื่อต่าง ๆ ซึ่งผู้รู้ต้องเป็นผู้ถ่ายทอดในลักษณะมุ่งเน้นการสร้างจิตสำนึกในคุณค่าประเพณีทั้งในชุมชน และนอกชุมชน ด้วยการบอกเล่าเรื่องราวผ่านสถาบันครอบครัว และสถานศึกษา ปราชญ์ชาวบ้านต้องเป็นผู้ถ่ายทอด ความรู้เกี่ยวกับความเป็นมา ความเชื่อ โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมกับโรงเรียนต่างๆ ทั้งภายในและภายนอกชุมชน

คนภายในชุมชนมอญสามโคกสามารถสืบสานหรือสานต่อประเพณีรำฟาช้าวสารให้เยาวชนรุ่นต่อไปอย่างไร ผู้วิจัยพบว่า ปราชญ์ ชาวบ้านและคนในชุมชนมีการสร้างการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีโดยชุมชนมีการจัด การสืบสานประเพณีรำฟาช้าวสารส่งต่อให้คนภายในชุมชนทั้งเยาวชน รวมไปถึง รุ่นพ่อแม่ ปู่ย่าตายาย ทุกๆ ปี จนเกิดเป็นความสัมพันธ์อันดีงามภายในชุมชน สร้างความสมัครสมานสามัคคีภายในชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการดำเนินการทั่วไปของการจัดการความรู้ผ่านกรณีศึกษาประเพณีรำฟาช้าวสาร ชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี พบว่าภายในชุมชนเจดีย์ทอง อำเภอสามโคก จังหวัดปทุมธานี คนภายในชุมชนมีการนำกระบวนการจัดการความรู้ในบางส่วนหรือบางหัวข้อบางประเด็นนำมาใช้ในการจัดการความรู้ให้กับเยาวชนหรือ คนภายในชุมชน เช่น การบ่งชี้ความรู้ หรือ การระบุประเด็นความรู้ และผู้รู้ที่สอดคล้องกับนโยบายขอบเขตและเป้าหมายของชุมชนในการอนุรักษ์และสืบสานประเพณีรำฟาช้าวสาร โดยผู้วิจัยพบว่าชุมชนมีการบ่งชี้ความรู้ผ่าน

การจัดกิจกรรมประเพณีรำพา ข้าวสารให้กับประชาชนภายในชุมชน เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ในการอนุรักษ์ และรักษา ดังต่อไปนี้

1. การจัดการความรู้ให้ชุมชน การปลูกฝังจิตสำนึกคนในชุมชน การปลูกจิตสำนึกให้คนในชุมชนเจตียทองให้เห็น คุณค่าความสำคัญ และตระหนักถึงมรดกที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนโดยเฉพาะคนรุ่นใหม่

2. สนับสนุนทางวิชาการให้คนในชุมชนเห็นคุณค่าและร่วมกันอนุรักษ์เอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมมอญ คือ ประเพณีรำพาข้าวสาร

3. สนับสนุนให้ชุมชนมอญเจตียทอง เป็นชุมชนสาธิต ที่จะแนะนำความรู้ประสบการณ์และวิธีการ ดำเนินการจัดในการอนุรักษ์ประเพณีรำพาข้าวสารภายในชุมชน ซึ่งถือเป็นเอกลักษณ์อย่างหนึ่งของชุมชนให้กับ หมู่บ้านอื่น ๆ สถาบันการศึกษาหรือหน่วยงานที่น่าสนใจซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (กษิตเดช เนื่องจำนงค์, 2563) คือการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือ หรือกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยในการสงวนรักษาองค์ความรู้ ทางวัฒนธรรม อันทรงคุณค่าของมนุษย์ให้คงอยู่อย่างต่อเนื่อง โดยผ่านกระบวนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมทั้ง 6 กระบวนการ ได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดเก็บและเข้าถึงความรู้ การแลกเปลี่ยน ความรู้ การเรียนรู้ และการประยุกต์ใช้ความรู้ ซึ่งกระบวนการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมดังกล่าวจะช่วย ปรับเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งฝังอยู่ในตัวมนุษย์หรือผู้สืบทอดมรดกวัฒนธรรมให้ออกมา เป็นองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ในลักษณะหรือรูปแบบต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อช่วยในการสงวน รักษาและสืบทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืน (สิทธิโชค วิบูลย์, 2554)

การอนุรักษ์ทางวัฒนธรรม ความผันแปรในด้านรูปแบบของวัฒนธรรมต้องยอมรับว่าไม่สามารถย้อนยุค กลับไปในยุคโบราณดั้งเดิมได้วัฒนธรรมต่าง ๆ ต้องปรับสภาพเพื่อรับใช้สังคมในยุคนั้นๆ โดยการมาทำความเข้าใจว่าจะอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญส่วนใด แก่น เปลือกหรือกระพี้ ว่าส่วนใดควรอนุรักษ์ไว้ในแก่นแท้ให้เกิดคุณประโยชน์ ที่ตอบสนองสังคม โดยพยายามรักษาความเปลี่ยนแปลงในรูปลักษณะที่ สามารถเข้ากับสังคมปัจจุบันได้และคล้ายรูปแบบเดิมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้บางส่วนรูปลักษณะ จำเป็นต้องเปลี่ยนไปจนไม่เหลือคงรูปเดิมก็ต้องยอม (ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล, 2559) ซึ่งวิธีการที่สามารถทำได้โดยด่วนคือ

1. ต้องรวบรวมบุคลากรด้านวัฒนธรรม ผู้รู้ผู้สันทัดกรณีในหมู่บ้านให้เป็นกลุ่มบุคคล ทำงานด้าน วัฒนธรรมตามขีดความสามารถของแต่ละบุคคลในทุก ๆ สาขาโดยให้อยู่ในลักษณะองค์กรรวม โดยยึดแก่นของ วัฒนธรรมเป็นหลักปรับเปลี่ยนรูปลักษณะได้

2. ปัจจัยหลักด้านวัฒนธรรมคือ ประชาชน ในหมู่บ้านต้องปลูกจิตสำนึก ในการอนุรักษ์วัฒนธรรม ชี้ให้เห็นคุณค่าและความสำคัญในการอนุรักษ์ที่สำคัญต้องทำให้เขาเหล่านั้นได้รับประโยชน์จากวัฒนธรรมมอญ ไม่ใช่เสียประโยชน์จากวัฒนธรรมมอญ ความร่วมมือในการอนุรักษ์ วัฒนธรรมก็จะเกิดขึ้นได้และง่ายในการ ดำเนินการเป็นไปเองตามกลไกตามธรรมชาติมากขึ้น

3. วัด บ้าน และชุมชนต้องร่วมมือกันอย่างแท้จริง

4. ต้องวางเป้าหมายร่วมกันและกำหนดวิธีการการดำเนินงานร่วมกัน ส่วนแรกก็ควร จัดตั้งไว้ได้แก่ สภาวัฒนธรรมมอญเจตียทอง ควรจัดตั้งขึ้นเพื่อดำเนินการอนุรักษ์ฟื้นฟูวัฒนธรรม ประเพณีมอญชุมชนเจตียทอง

5. ผู้นำชุมชนเจตียทองต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการบริหารด้านวัฒนธรรมควรเปิดโอกาสให้ผู้รู้ใน วัฒนธรรมในส่วนต่าง ๆ เข้าไปมีส่วนร่วมในการเป็นที่ปรึกษาในการดำเนินงานต่าง ๆ อันเกี่ยวเนื่องกับวัฒนธรรม ด้วยจึงจะเป็นการอนุรักษ์ที่แท้จริงและไม่ผิดเพี้ยนจนกลายเป็นการ อนุรักษ์ไปอนุรักษมาจนสูญหายไป

ภาพที่ 3 องค์ประกอบของการจัดการความรู้ทางวัฒนธรรมมอญ
ที่มา: อลงกรณ์ จินสกุล (2564)

1. ทรัพยากรมนุษย์ คือ ปัจจัยที่สำคัญที่สุดในการจัดการองค์ความรู้ทาง วัฒนธรรม เนื่องจากแหล่งความรู้หรือองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมส่วนใหญ่มักจะฝังอยู่ในตัวคน ซึ่งเป็นผู้สืบทอดหรือเจ้าของมรดกวัฒนธรรม นอกจากนี้คนยังผู้ที่ ทำหน้าที่รวบรวม วิเคราะห์ และสังเคราะห์ความรู้ ตลอดจนการนำความรู้ทาง วัฒนธรรมไปใช้ให้เกิดประโยชน์

2. กระบวนการ คือ กลไก รูปแบบ หรือวิธีการดำเนินการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดกระบวนการส่งเสริม สงวนรักษา อนุรักษ์ เผยแพร่ หรือสืบทอดองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมให้คงอยู่อย่างยั่งยืนทั้งองค์ความรู้ทาง วัฒนธรรมที่จับต้องได้และองค์ความรู้ทางวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ ซึ่งมีคุณค่าและความสำคัญอย่างยิ่งในฐานะ มรดกหรือทรัพยากรทางวัฒนธรรม

3. เทคโนโลยี คือ เครื่องมือที่เข้ามาช่วยในการสืบค้นจัดเก็บ แลกเปลี่ยน หรือเผยแพร่องค์ความรู้ทาง วัฒนธรรม เพื่อก่อให้เกิดการจัดเก็บและเผยแพร่องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมอย่างเป็นระบบ และสามารถนำ องค์ความรู้ทางวัฒนธรรมไปใช้ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วขึ้นมากยิ่งขึ้น โดยเทคโนโลยีในการจัดการความรู้ ประกอบด้วยเทคโนโลยีการสื่อสารเทคโนโลยีจัดเก็บข้อมูล ถ่ายโอนและสืบค้น และเครื่องมือสนับสนุนการทำงาน ร่วมกัน เป็นต้น

4. ทุนภูมิปัญญา คือ แนวคิดที่มุ่งรักษาความเชื่อและคุณค่าแบบเก่า เช่น ศาสนา วัฒนธรรม ประเพณี อุดมการณ์ที่สืบทอดมายาวนาน ผูกโยงศาสนา วัฒนธรรมประเพณี อุดมการณ์ทางการเมืองเข้ากับสำนักทาง ประวัติศาสตร์ เชิดชูศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่น

วัฒนธรรมเป็นเครื่องแสดงความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่มชน เป็นภูมิคุ้มกันชุมชนให้ แข็งแรง และดำรงอยู่อย่างเป็นปึกแผ่นมั่นคง ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงของสังคมในยุค ปัจจุบัน ชุมชนที่มี วัฒนธรรมแข็งแกร่งจะสามารถเลือกที่จะรับหรือปฏิเสธค่านิยมที่ไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของตน ดังนั้นการสร้างเสริมความแข็งแกร่งให้แก่ชุมชนจึงทำได้โดยการรักษาวัฒนธรรมและประเพณีอันดีงามของกลุ่มชนไว้ นั้นเอง อย่างไรก็ตาม เราคงต้องยอมรับว่าวัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างที่มีมาแต่โบราณให้สอดคล้องกับการ ดำรงชีวิตของมนุษย์ในปัจจุบันวัฒนธรรมและประเพณีเช่นนั้นย่อมไม่อาจที่จะอนุรักษ์ สืบทอด และพัฒนาให้เป็นที่ยอมรับและถือปฏิบัติได้

บรรณานุกรม

- กขพร ตราโมท. (2541). มอญรำ (ป๊วฮะเป็น): ศิลปะคุณภาพของมอญ. จุลสารไทยคดีศึกษา. กรุงเทพฯ: สถาบันไทยคดีศึกษา.
- คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มธ. (2555). การจัดการความรู้ในองค์กร. [ออนไลน์]. เข้าถึงได้จาก : http://203.131.210.100/km/?page_id=7 . (2564, มิถุนายน 22).
- ชัยสิทธิ์ ด่านกิตติกุล. (2559). แนวทางการจัดการภูมิทัศน์วัฒนธรรม กรณีศึกษา: ชุมชนมอญสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดุสิตธร งามยิ่ง. (2559). รำมอญ: ประเพณีทรงคุณค่าจังหวัดปทุมธานี. วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์. 6 (2): 57-66.
- พัลลภ สุริยกุล ณ อยุธยา . (2542). เอกลักษณะทางวัฒนธรรมและการเปลี่ยนแปลงทาง วัฒนธรรม ของชาวมอญ : ศึกษากรณีหมู่บ้านเจดีย์ทอง ตำบลคลองควาย อำเภอสามโคกจังหวัด ปทุมธานี. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณัฐประวีณ ศรีทรัพย์ . (2537). การเปลี่ยนแปลงทางสังคมและวัฒนธรรมและการธำรง เอกลักษณะ ทางวัฒนธรรมของชาวมอญ.กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- สรารุณ พันธ์สูงศักดิ์. (2562). แนวทางการจัดการความรู้ที่ได้มาตรฐานระดับสากล. (ออนไลน์). เข้าถึงได้จาก : <https://www.nstda.or.th/home/knowledge> (2564, มิถุนายน 24).
- สิทธิโชค วิบูลย์. (2554). การศึกษาการอนุรักษ์ทางวัฒนธรรมชาวมอญเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน กรณีศึกษา: ชุมชนศาลาแดงเหนือ จังหวัดปทุมธานี. วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- Dankittikul C. (2016). **Cultural Landscape Management: A Case Study of Mon's Community in Sangkhlaburi, Kanchanaburi**. Bangkok: Silpakorn University. [in Thai]
- Faculty of Journalism and Mass Communication, TU. (2012). **Knowledge Management in Organizations**. [Online], Available: http://203.131.210.100/km/?page_id=7. (2021, June 22). [in Thai]
- Ngamyang D. (2016). Mon Dance: The Value of Pathum Thani Province's Tradition. **Valaya Alongkorn Review**. 6 (2): 57-66. [in Thai]
- Phantuchong S. (2019). **Guidelines for Knowledge Management: International Standards**. [Online], Available: <https://www.nstda.or.th/home/knowledge> (2021, June 24). [in Thai]
- Srisap N. (1994). **Socio-Cultural change and ethnic identity of the Mons**. Bangkok: Thai National Research Repository. [in Thai]
- Suriyakul Na Ayutthaya P. (1999). **Ethnic Identity and Cultural Change of Mons: A Case Study of Jedetong Village, Tambol Klong Kwai, Amphoe Samkok, Pathum Thani Province**. Bangkok: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Tramod K. (1998). Mon Dance (Bua Hapen): **Mon art quality. The Booklet of the Thai Khadi Research Institute**. Bangkok: Thai Khadi Research Institute. [in Thai]
- Wiboon S. (2011). The Study of Mon's Cultural Conservation to Develop Community Tourism: A Case Study of North Saladaeng Community, Phathum Thani Province. **VRU Research and Development Journal Science and Technology**. 5(1): 143-154. [in Thai]

ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชนแห่งหนึ่งในตำบลห้วยโจด
อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว

IMPACT OF A TOXIC WASTE DISPOSAL PLANT ON A COMMUNITY IN
HUAI JOT SUBDISTRICT, WATTHANA NAKHON DISTRICT, SA KAEU PROVINCE.

อริยา จันทมาลา¹ และไททัสน์ มาลา²
Oraya Chanthamala¹ and Titus Mala²

¹ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal patronage
E-mail: Oraya.chan@vru.ac.th

² คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Faculty of Humanities and Social Sciences, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under the Royal patronage
E-mail: titus_vru@hotmail.com

บทความวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าอิสระ เรื่อง ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชน
ตำบลห้วยโจด อำเภอพัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรบัณฑิต คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาวิทยาลัราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

Received : November 19, 2021

Revised : June 14, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ 2) เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่าง 166 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือการวิจัย สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานด้วย คือ การทดสอบคะแนนที (t - test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) ทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการ L.S.D

ผลการวิจัยพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชนจำนวน 166 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง มีอายุ 41-50 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพเกษตรกร มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 21-30 ปี ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมีผลกระทบต่อการใช้ร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.09$) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม ได้รับผลกระทบมากที่สุด ($\bar{X} = 4.41$) ผลกระทบด้านสุขภาพได้รับผลกระทบมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X} = 4.17$) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X} = 3.69$) ในด้านสังคมและด้านจิตใจพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.56$)

ผลการเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีอายุ ต่างกันได้รับผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานกำจัดขยะพิษ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ

ผลกระทบ โรงงานกำจัดขยะพิษ ชุมชน

ABSTRACT

The objectives of this research were 1) to study the effects of a toxic waste disposal plant; and 2) to compare the effects of toxic waste disposal factories. Classified by personal factors, a sample of 166 people were given questionnaires to collect data. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation as well as inferential statistics, t-score test (t-test) and One-way ANOVA for individual differences using the L.S.D method.

The findings indicated that most of the 166 community-based respondents were women aged 41-50 years old, who graduated from primary school, worked as farmers and had a monthly income of 5,001 – 10,000 baht. They lived in the community for 21-30 years. The impact of the toxic waste disposal plant for all 5 aspects was at a level that affects coexistence at a high level ($\bar{X} = 4.09$). By considering each aspect individually, it was found that the environment was very much affected with the highest mean ($\bar{X} = 4.41$). Health effects were also detected with a mean of ($\bar{X} = 4.17$) as well as an economic impact ($\bar{X} = 3.69$). Aspects concerning social and psychological effects were found to have the same mean ($\bar{X} = 3.56$). Classified by personal factors, the analysis showed that people in the community who were old were subject to effects on coexistence between the community and the toxic waste disposal plant. These results were significantly different at the .05 level.

KEYWORDS

Impact; Toxic Waste Disposal Plants; Community

ความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันโรงงานอุตสาหกรรมมีการขยายตัวและเติบโตอย่างรวดเร็ว และได้มีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา และนำเทคโนโลยีเข้ามาช่วยเพิ่มกำลังในการผลิต เพื่อตอบสนองความต้องการที่ประชาชนต้องการอุปโภคและบริโภค รวมทั้งความต้องการของเหล่านายทุนที่ต้องการเพิ่มกำลังการผลิตมากขึ้น เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของประชาชน และสิ่งที่ตามมาคือของเสียที่เกิดจากกระบวนการผลิต รวมถึงวัตถุที่เสื่อมสภาพ ภาชนะบรรจุของปนเปื้อน และของเหลือใช้ ซึ่งในปัจจุบันนี้ประเทศไทยมีโรงงานอุตสาหกรรมที่ได้รับอนุญาตอย่างถูกต้องประมาณ 70,000 กว่าแห่ง ซึ่งในแต่ละปีจะมีกากของเสียอุตสาหกรรมมากถึง 37 ล้านตัน ซึ่งมีทั้งกากอุตสาหกรรมไม่อันตราย เช่น กระดาษ เศษเหล็ก ของเสียที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ส่วนกากของเสียอุตสาหกรรมอันตราย คือ ของเสียที่ไม่ใช้แล้วที่มีองค์ประกอบของสารที่ก่อให้เกิดอันตราย หรือ สารเคมีอันตราย สารไวไฟ

สารที่มีสิ่งเจือปนที่อันตรายตามประกาศของกระทรวงอุตสาหกรรม เช่น ของเสียที่มีสารละลายของโลหะหนัก แบตเตอรี่ชนิดที่ใช้ตะกั่วหนัก แคดเมียม อุปกรณ์ที่มีปรอท หากกากของเสียอุตสาหกรรมเหล่านี้ ไม่ได้รับการจัดการ หรือ กำจัดอย่างถูกต้องจะส่งผลกระทบต่อสิ่งมีชีวิต รวมถึงระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อม เพราะฉะนั้น จึงเป็นหน้าที่ของโรงงานผู้ก่อกำเนิดของเสียอันตรายที่จะต้องส่งไปกำจัดตามกระบวนการของโรงงานที่ถูกต้อง และถูกวิธี (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2558)

บริษัทกำจัดขยะพิษแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้ว เป็นโรงงานกำจัดกากอุตสาหกรรม หรือ กำจัดขยะพิษ ที่รับมาจากโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ มาทำลายและผ่านกระบวนการจัดเก็บขยะพิษ วิธีการกำจัดกากอุตสาหกรรมที่ไม่อันตราย ใช้ระบบฝังกลบอย่างถูกหลักสุขาภิบาล ในส่วนของการป้องกันและจัดการบางส่วนของน้ำฝน ที่ซึมลงไปผ่านชั้นฝังกลบปนเปื้อนที่ผ่านการบำบัดก่อให้เกิดเป็นน้ำเสีย จากการชะล้างสิ่งปนเปื้อน โดยรวมกับน้ำเสีย ที่เกิดจากการย่อยสลายสิ่งปนเปื้อน และรวบรวมน้ำเหล่านี้ไปยังบ่อสูบน้ำเสียจากขยะ และส่งต่อไปบำบัดยังระบบบำบัดน้ำเสียที่ไม่เป็นอันตราย ระบบปูรองพื้นหลุมฝังกลบทั้งด้านล่าง และด้านข้างของหลุมฝังกลบแบบสุขาภิบาล ส่วนวิธีการกำจัดกากอุตสาหกรรมที่เป็นอันตราย จะถูกส่งไปจัดการยังหลุมฝังกลบปลอดภัย ระบบปูรองพื้นหลุมฝังกลบทั้งด้านล่างด้านข้างของหลุมฝังกลบแบบปลอดภัย มีชั้นปูหลุมเพิ่มเติมอีก 1 ชุด เป็นแบบระบบกันซึม 2 ชั้น

ชุมชนบ้านนี้เดิมเป็นหมู่บ้านเกษตรกรรม ประชาชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพ ทำสวน ปลูกพืชเศรษฐกิจ ยางพารา ไร่มันสำปะหลัง ปลูกพืชสวนครัว หลังจากมีโรงงานกำจัดขยะพิษได้มีการก่อตั้งเมื่อ ปี 2542 และได้ดำเนินการเกี่ยวกับการกำจัดขยะจากกากอุตสาหกรรมเรื่อยมา จนปี 2560 ชาวบ้านในชุมชนได้รับกลิ่นเหม็นที่รุนแรงมาก จึงร้องเรียนไปยังศูนย์ดำรงธรรมของจังหวัด และได้เข้าตรวจสอบโรงงานกำจัดขยะ พบว่าบ่อปรับเสถียรขยะสารพิษอยู่ในสภาพที่ชำรุดและเสียหาย จึงไม่สามารถมากำจัดขยะได้ อาจมีผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมได้ ขณะเดียวกันขยะสารพิษได้วางรอกการกำจัดอยู่นอกอาคารจำนวนมาก ทางโรงงานได้ชี้แจงและเร่งดำเนินการแก้ไขโดยเร็ว

ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษแห่งหนึ่งในจังหวัดสระแก้วที่มีต่อชุมชน เพื่อเป็นแนวทางสำหรับภาคอุตสาหกรรมในด้านปัญหาที่ชาวบ้านได้รับผลกระทบ และการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานกำจัดขยะพิษ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชนแห่งหนึ่งในอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย ขอบเขตด้านเนื้อหา แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบไปด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ส่วนที่ 2 ทำการศึกษผลกระทบทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสุขภาพ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านจิตใจ ที่ประชาชนได้รับผลกระทบ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในชุมชนจำนวน 89 หลังคาเรือน โดยกลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ จำนวน 160 คน โดยใช้การคำนวณตามสูตรทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967อ้างถึงใน ธาณินทร์ ศิลป์จารุ, 2549) ที่ระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 0.05

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม ผู้วิจัยได้พัฒนาแบบสอบถามขึ้นจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ตรวจสอบค่าความเที่ยงตรงให้มีความสอดคล้อง IOC ได้ค่า 0.87 และผู้วิจัยได้นำมาแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัย

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ที่อาศัยอยู่ในชุมชน จำนวน 166 คน ส่วนใหญ่เป็นหญิง คิดเป็นร้อยละ 53.0 มีอายุ 41-50 ปี คิดเป็นร้อยละ 41.0 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 36.1 มีอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 44.6 มีรายได้ต่อเดือน 5,001 – 10,000 บาท คนคิดเป็นร้อยละ 59.0 มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.5

ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ

ตารางที่ 1 ผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานกำจัดขยะ

ผลกระทบ	N = 267		ความหมาย
	ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	
1.ด้านสิ่งแวดล้อม	4.41	0.711	ระดับมากที่สุด
2. ด้านสุขภาพ	4.17	0.815	ระดับมาก
3.ด้านเศรษฐกิจ	3.69	0.684	ระดับมาก
4. ด้านสังคม	3.56	0.833	ระดับมาก
5. ด้านจิตใจ	3.56	0.690	ระดับมาก
รวม	4.09	0.553	ระดับมาก

จากตารางที่ 1 ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมีผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09) โดยพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านสิ่งแวดล้อม ได้รับผลกระทบมาก โดยมีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.41) รองลงมา ผลกระทบด้านสุขภาพได้รับผลกระทบมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$ = 4.17) ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}$ = 3.69) ในด้านสังคมและด้านจิตใจพบว่ามีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X}$ = 3.56)

เปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีเพศต่างกันได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน แตกต่างกัน

ผลกระทบ	ชาย		หญิง		t-test	sig
	Mean	SD.	Mean	SD.		
ด้านสิ่งแวดล้อม	4.47	0.630	4.35	0.776	1.104	0.271
ด้านสุขภาพ	4.25	0.747	4.11	0.870	1.096	0.275
ด้านเศรษฐกิจ	3.68	0.596	3.70	0.756	-0.687	0.493
ด้านสังคม	3.52	0.825	3.61	0.842	-0.795	0.428
ด้านจิตใจ	4.05	0.689	4.13	0.693	0.163	0.871
รวม5ด้าน	3.99	0.473	3.98	0.618	-0.154	0.878

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีเพศต่างกันได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้านแตกต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัย

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ

ผลกระทบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	4	3.91	.97	3.38	.01
	ภายในกลุ่ม	161	46.54	.28		
	รวม	165	50.45			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามอายุ ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีอายุต่างกันได้รับผลกระทบจาก โรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้านแตกต่างกัน ได้รับผลกระทบ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของอายุ ด้วยวิธีการ LSD

อายุ	$\bar{x}$	21-30 ปี	31-40 ปี	41-50 ปี	51-60 ปี
		3.88	3.80	4.16	3.90
21-30 ปี	3.88		.07	-.27*	-.01
31-40 ปี	3.80			-.35*	.09
41-50 ปี	4.16				-.26*
51-60 ปี	3.90				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผู้ที่มีอายุ 21-30 ปี ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี โดยพบว่าผู้ที่มีอายุ 21-30 ปี ได้รับผลกระทบน้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี

ผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ แตกต่างจากผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี โดยพบว่าผู้ที่มีอายุ 31-40 ปี ได้รับผลกระทบน้อยกว่าผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี

ผู้ที่มีอายุ 41-50 ปี ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษมากที่สุด

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา

ผลกระทบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	3	.681	.22	.79	.50
	ภายในกลุ่ม	161	46.19	.28		
	รวม	164	46.87			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามระดับการศึกษา ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้านแตกต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 6 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามอาชีพ

ผลกระทบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	2	1.33	.66	2.20	.11
	ภายในกลุ่ม	162	48.93	.30		
	รวม	164	50.26			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ความแปรปรวนเพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามอาชีพ ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีอาชีพต่างกันได้รับผลกระทบจาก โรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้านแตกต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 7 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ผลกระทบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	5	3.15	.63	2.12	.06
	ภายในกลุ่ม	160	47.29	.29		
	รวม	165	50.45			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตาม รายได้ต่อเดือน ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีรายได้ต่อเดือนต่างกันได้รับผลกระทบจาก โรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้านแตกต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธ สมมติฐานการวิจัย

ตารางที่ 8 การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน

ผลกระทบ	แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig.
ภาพรวม	ระหว่างกลุ่ม	4	.44	.11	.35	.83
	ภายในกลุ่ม	161	50.01	.31		
	รวม	165	50.45			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การวิเคราะห์ความแปรปรวน เพื่อเปรียบเทียบผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้าน จำแนกตาม ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชน ผลการเปรียบเทียบประชาชนในชุมชนที่มีระยะเวลาอาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษในแต่ละด้านแตกต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาผลกระทบที่ได้รับต่อการอยู่ร่วมกันของโรงงานกำจัดขยะพิษกับชุมชนแห่งหนึ่งในอำเภอ วัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว ภาพรวม พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันอยู่ในระดับมาก เนื่องจากบ่อขยะส่งกลิ่นเหม็น เกิดผลกระทบต่อสภาพอากาศโดยรอบชุมชน สารเคมีที่รั่วไหลลงสู่พื้นที่ทำ การเกษตร ไร่นา พืชสวนครัว ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดินอาหาร ภาระค่าใช้จ่ายและหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เช่น การลงทุนด้านการเกษตร และหนี้ในระบบ รถบรรทุกขยะพิษทำให้ถนนเสียหายและการเดินทางยากลำบากมาก ขึ้น เกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพ เช่น การได้รับกลิ่นเหม็นเป็นระยะเวลานาน อาจส่งผลให้ เกิดโรคต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อุมารวรรณ วาทกิจ (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบของโรงงาน แปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า สถานีกำจัดขยะ เทศบาลนครขอนแก่น ใน 4 ด้าน คือ ด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า มีระดับผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานกำจัดขยะ อยู่ในระดับที่มีผลกระทบในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะบ่อขยะส่งกลิ่นเหม็น เกิดผลกระทบต่อสภาพอากาศโดยรอบชุมชน สารพิษตกค้างจาก กากอุตสาหกรรมส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในชุมชน

ด้านสุขภาพ พบว่า มีระดับผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างชุมชนกับโรงงานกำจัดขยะ อยู่ในระดับ ที่มีผลกระทบในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะสารเคมีที่รั่วไหลลงสู่พื้นที่ทำการเกษตร ส่งผลกระทบต่อระบบทางเดิน อาหาร, สัตว์อาจเป็นพาหะนำโรคมานสู่คนในชุมชนโดยนำพาโรคมมาจากกองขยะ อาจส่งผลให้เกิดโรคได้ เช่น โรคทางเดินอาหาร และโรคอุจจาระร่วง ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ศิริโชค ประทุมพิทักษ์ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก กรณีของเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง พบว่า ผลกระทบ ทางสุขภาพเป็นโรคใหม่ ๆ เพิ่มมากขึ้น

ด้านเศรษฐกิจ พบว่า มีผลกระทบในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ภาระค่าใช้จ่ายและหนี้สินเพิ่มมากขึ้น เช่น การลงทุนด้านการเกษตร และหนี้ในระบบ, ขาดทุนจากการปลูกพืชเศรษฐกิจที่ผลิตได้รับการปันเปื้อนจาก สารพิษของโรงงานกำจัดขยะพิษ, การเปลี่ยนแปลงอาชีพเกษตรกรไปทำงานในโรงงานกำจัดขยะพิษเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เนตรทราย นิสัยสุข (2552) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบจากการพัฒนา

อุตสาหกรรมอีเทิร์น ชีนบอร์ดระยอง กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอลวกแดง จังหวัดระยองผลวิจัยพบว่าด้านเศรษฐกิจ ประชากรในชุมชนส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมเป็นหลัก ซึ่งทั้งหมดเป็นผลผลิตที่ดีแต่ทำรายได้ให้ไม่มากนัก เนื่องจากราคาผลผลิตทางการเกษตรตกต่ำลง ราคาปุ๋ยเคมีสูงเพิ่มขึ้นสืบเนื่องมาจากการพัฒนาอุตสาหกรรมทำให้เกิดการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง เกิดภาวะการเป็นหนี้เพิ่มมากขึ้น

ด้านสังคม พบว่า มีผลกระทบในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะรถบรรทุกขยะพิษทำให้ถนนเสียหายและการเดินทางยากลำบากมากขึ้น, ผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษส่งผลต่อโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคม เช่น จราจรติดขัดและถนนเกิดการชำรุด สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ เนตรทราย นิสสัยสุข (2556) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีเทิร์น ชีนบอร์ดระยอง กรณีศึกษาชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอลวกแดง จังหวัดระยองผลวิจัยพบว่า ได้รับผลกระทบทั้งในแง่บวกและแง่ลบ เป็นสิ่งที่เกิดประโยชน์ บางครั้งปัญหาในด้านสังคมเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงที่จะให้เกิดไม่ได้ แต่สามารถแก้ไขได้ เช่น การขาดแคลนโครงสร้างพื้นฐานต่างๆ การเกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ด้านจิตใจ พบว่า มีผลกระทบในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ท่านเกิดความรำคาญใจ หงุดหงิด และความเครียดจากการได้รับกลิ่นเหม็น, ท่านเกิดความวิตกกังวลเกี่ยวกับผลกระทบด้านสุขภาพ เช่น การได้รับกลิ่นเหม็นเป็นระยะเวลานาน อาจส่งผลให้เกิดโรคต่างๆ เสี่ยงดัง จากรณีรถบรรทุกขนย้ายกากขยะอุตสาหกรรม ทำให้รบกวนการพักผ่อน และเกิดความหงุดหงิด รำคาญใจ, ท่านเกิดความเครียดสะสมจากปัญหาที่ยังไม่มีความคืบหน้า เช่น โรงงานยังไม่แก้ไขตามข้อเรียกร้องเปรียบเทียบกับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษต่อชุมชนพบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีเพศต่างกันได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานในการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนที่มีเพศต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ บุญทากลาง (2556: 50) ได้ศึกษาเรื่อง ผลกระทบและการจัดการขยะในทัศนะของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราด ผลการศึกษาพบว่า ประชาชนในเขตเทศบาลที่มี เพศ อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ ได้รับผลกระทบจากการจัดเก็บขยะไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ .05

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีอายุต่างกัน ได้รับผลกระทบ แตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประชาชนในชุมชนที่มีอายุต่างกันอาจได้ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัชกุล รัตนวิบูลย์ (2543: 63) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษา พบว่า ประชาชนในชุมชนเขตสายไหมที่มีอายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยในครอบครัวต่อเดือนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการเปรียบเทียบ พบว่า ประชาชนในชุมชนที่มีอาชีพต่างกัน มีรายได้ต่อเดือนต่างกัน มีระดับการศึกษาต่างกัน และประชาชนในชุมชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในชุมชนต่างกัน ได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประชาชนในชุมชนได้รับผลกระทบจากโรงงานกำจัดขยะพิษ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมมาตร ไทยานนท์ (2545: 17) ได้ศึกษาเรื่องผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโรงกำจัดกากอุตสาหกรรม (เจนโก้) ที่มีผลต่อประชาชนมาบชูลุดเขตเทศบาลตำบลมาบตาพุดจังหวัดระยอง ผลการศึกษาพบว่า จากการทดสอบตามสมมติฐาน พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ เขตที่อาศัย ได้รับผลกระทบไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ภาพที่ 1 ผลกระทบต่อการจากโรงงานกำจัดขยะพิษกับชุมชน
ที่มา: อรยา จันทมาลา (2564)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ผลกระทบต่อการอยู่ร่วมกันระหว่างโรงงานกำจัดขยะพิษกับชุมชน ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. จากการศึกษาพบว่าปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งที่ได้รับผลกระทบมากที่สุดซึ่งเป็นเหตุให้เกิดผลกระทบในหลายด้าน เช่น ด้านสุขภาพ ด้านจิตใจ โดยที่ขยะจากกากอุตสาหกรรมส่งกลิ่นเหม็น และมีน้ำเน่าเสียรั่วไหลออกจากบ่อขยะ ทางหน่วยงานกรมควบคุมมลพิษ ควรมีการบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด และควรมีมาตรการในการทำบ่อบำบัดน้ำเสียให้มีประสิทธิภาพเพื่อไม่ให้ น้ำเสียไหลสู่พื้นที่ทำการเกษตรและ บ่อน้ำของชุมชนที่ใช้เพื่ออุปโภคบริโภค
2. จากการได้รับผลกระทบด้านสังคม เกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐาน ด้านคมนาคม เช่น ถนนเกิดการชำรุดและพังเสียหาย จากการที่รถบรรทุกกากอุตสาหกรรมน้ำหนักเกิน ทางโรงงานหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรสร้างถนนหรือเส้นทางสำหรับรถที่วิ่งบรรทุกกากอุตสาหกรรม และไม่วิ่งเส้นทางผ่านเข้าหมู่บ้าน หรือชุมชน รวมถึงควรหาทางออกร่วมกับประชากรที่อาศัยอยู่ติดกับโรงงาน เพื่อไม่ให้ประชากรได้รับผลกระทบจากการกระบวนการกำจัดขยะพิษของโรงงาน

บรรณานุกรม

- กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2558). สถิติอุตสาหกรรม ปี 2558. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://www.diw.go.th/webdiw/>. (2564,5 กรกฎาคม).
- จารุวรรณ แก้วมะโน. (2556). ความหมายของชุมชนเข้มแข็ง. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_300.pdf. (2564, 30 มกราคม).
- ชัยกุล รัตนวิบูลย์. (2543). พฤติกรรมการจัดการขยะมูลฝอยของประชาชนในชุมชนเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. กรุงเทพมหานคร: ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ไทย.
- ชนพรรณ สุนทร. (2545). ผลกระทบต่อวิถีชีวิตชุมชนริมคลองรังสิต. สถาบันวิจัยสภาวะแวดล้อม : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เนตรทราย นิสสัยสุข. (2556). ผลกระทบจากการพัฒนาอุตสาหกรรมอีเทิร์นซินบอร์ระยอง กรณีศึกษา ชุมชนตำบลมาบยางพร อำเภอปลวกแดง จังหวัดระยอง. วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา.
- ศิริโชค ประทุมพิทักษ์. (2561). ผลกระทบต่อชุมชนที่เกิดจากการตั้งนิคมอุตสาหกรรมมาบตาพุดในโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคตะวันออก กรณีของเทศบาลเมืองมาบตาพุด อำเภอเมือง จังหวัดระยอง. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.
- สมมาตร ไทยานนท์. (2545). ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมและสังคมของโรงกำจัดกากอุตสาหกรรม (เจนโก้) ที่มีผลต่อประชาชนมาบตาพุด เขตเทศบาลตำบลมาบตาพุดจังหวัดระยอง. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา.
- อุมาวรรณ วาทกิจ. (2562). ผลกระทบของโรงงานแปรรูปขยะมูลฝอยเป็นพลังงานไฟฟ้า สถานีกำจัดขยะเทศบาลนครขอนแก่น. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- Department of Industrial Works. (2015). *Industry Statistics of 2015*. [Online], Available: <https://www.diw.go.th/webdiw/>. (2021,5 July). [in Thai]
- Kaewmano J. (2013). *The Meaning of a Strong Community*. [Online], Available: http://www.kpi.ac.th/media_kpiacth/pdf/M10_300.pdf. (2021, 30 January). [in Thai]
- Nissaisuk N. (2013). *The Impact of Industrial Development Eastern Seaboard Rayong Case Study: District Mabyangporn Pluakdaeng Rayong*. Master of Public Administration. Burapha University. [in Thai]
- Pratumpitak S. (2018). *The Impact on the Community Caused by the MIE Project Developed Coastal Areas of the Eastern Region: The Case of Map Ta Phut Municipality in Muang Rayong*. Pathum Thani: Pathumthani University. [in Thai]
- Rattanawibul C. (2000). *Waste Management Behavior of People in the Residential Area of Sai-Mai District in Bangkok*. Bangkok: Thai National Research Repository. [in Thai]
- Sunthara T. (2002). *Industrial development: impacts on way of life of communities along Klong Rungsit*. Environmental Research Institute: Chulalongkorn University. [in Thai]
- Thaiyanon S. (2002). *Environmental and Social Impacts of the Industrial Disposal Plant (Genco) Affecting the People of Mab Chalood, Map Ta Phut Subdistrict Municipality, Rayong Province*. Chon Buri: Burapha University. [in Thai]
- Watakit U. (2019). *The Impact of Waste Processing Plants into Electrical Energy of Garbage Disposal Staton, Khonkaen Municipality*. Khonkaen: North Easter.

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันโควิด-19
ของครูประถมศึกษาในเมืองอาวเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน

FACTORS INFLUENCING HEALTH LITERACY TO PREVENT COVID-19 INFECTION
OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN AOJIANG TOWN, CHINA

ซูล่า ไบ¹ ประศักดิ์ สันติภาพ² อริศรา เล็กสรรเสริญ³ ปานจิตร หลงประดิษฐ์⁴ และเทียน ทองแก้ว⁵
Shula Bai¹, Prasak Santiparp², Arisara Leksansern³, Panchit Longpradit⁴ and Tuan Tongkeo⁵

¹ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
E-mail: shula.bai@student.mahidol.ac.th

² คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
E-mail: prasak.san@mahidol.ac.th

³ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
E-mail: arisara.lek@mahidol.ac.th

⁴ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
E-mail: panchit.lon@mahidol.ac.th

⁵ คณะสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล
Faculty of Social Sciences and Humanities, Mahidol University
E-mail: tuantongkeo1@gmail.com

Received : November 7, 2021

Revised : May 16, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดของโควิด-19 ทั่วโลกได้ก่อให้เกิดภัยคุกคามด้านสุขภาพ และสร้างความเสียหายต่อระบบการศึกษา ครูควรเป็นแบบอย่างในการป้องกันการระบาดของโควิด-19 ให้กับนักเรียน และชุมชนโดยเฉพาะครูโรงเรียนประถมศึกษา ดังนั้นความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดต่อของโควิด-19 ของครูโรงเรียนประถมศึกษาจึงมีความสำคัญ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบและระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดต่อของโควิด-19 ของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเมืองอาวเจียง ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน จากการคำนวณขนาดตัวอย่างได้ครู 300 คนจากทั้งหมด 547 คนใน 8 โรงเรียน ดำเนินการสำรวจแบบภาคตัดขวางโดยสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนด้วยแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบโดยทดสอบในครูมัธยมศึกษา 30 คน ได้ค่าความตรงเชิงพินิจจากผู้เชี่ยวชาญ 3 คน ตั้งแต่ 0.5 และค่าความเที่ยง (KR-21) เท่ากับ 0.75 การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา และเชิงอนุมานโดยการทดสอบค่า t กับสมการถดถอยพหุคูณ โดยใช้โปรแกรม spss ผลการศึกษาพบว่า ความรอบรู้ด้านสุขภาพเพื่อป้องกันการติดต่อโควิด-19 ของครูอยู่ในระดับปานกลาง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการป้องกันการติดต่อ

โคโรนาไวรัส 2019 ของครู ได้แก่ การรับรู้ ระดับการศึกษาและประสบการณ์การสอน ข้อเสนอแนะจากการวิจัยนี้ได้แก่ โรงเรียนควรมีการประชาสัมพันธ์ หรือจัดกิจกรรมเพื่อสร้างการรับรู้ โดยเฉพาะครูที่จบการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีและครูที่มีประสบการณ์การสอนน้อยกว่า 5 ปี

คำสำคัญ

ความรู้ด้านสุขภาพ ไวรัสโคโรนา 2019 ครูประถมศึกษา

ABSTRACT

The COVID-19 pandemic has been a global public health emergency and caused unprecedented damage to the educational system worldwide including in China. Teachers should be role models of preventive COVID-19 practices for students and communities, especially primary school teachers. Hence, the health literacy to prevent COVID-19 infection of primary school teachers has been important. The aims of the current research were to examine and identify relevant health literacy to prevent COVID-19 infection and related factors of primary school teachers in Aoijing town, China. According to the appropriate calculation, the research's sample size was 300 primary school teachers from a total amount of 547 teachers in 8 primary schools. These samples were selected by proportional stratified random sampling. Cross-sectional survey study was employed for the research. The questionnaire was tested by 3 experts. Its validity of IOC was more than 0.5 In addition, its reliability was tried out by 30 secondary school teachers with KR-21 of 0.84. Data were analyzed by descriptive statistics, t-test and multiple regression by SPSS. The findings were found that the moderate health literacy prevents COVID-19 infection of teachers. The factors influencing preventive COVID-19 practices were perception, highest education level and work experiences of teachers. It is suggested that schools should promote health literacy to prevent COVID-19 infection for promoting perceptions, especially for under graduate teachers and those who have worked less than 5 years.

KEYWORDS

Health Literacy; COVID-19; Primary School Teachers

Background and rationale

The coronavirus is a family of viruses which may lead to various symptoms, such as fever, dyspnea, and pneumonia (Li et al., 2020). The World Health Organization (WHO) called the term 2019 novel coronavirus (COVID-19) referring to a coronavirus that infects the lower respiratory tract of patients with pneumonia in Wuhan, China on 29 December 2019 (CDC, 2019). The current reference name for the virus is severe acute respiratory syndrome coronavirus 2 (SARS-CoV-2). It was reported that a cluster of patients with pneumonia of unknown cause was linked to a local Huanan South China Seafood Market in Wuhan, Hubei Province, China in December 2019 (Zhu et al., 2020). The WHO confirmed that the outbreak of the coronavirus epidemic was associated

with the Huanan South China Seafood Marketplace, but no specific animal association was identified (WHO, 2020). Within 1 month, this virus spreaded quickly throughout China during the Chinese New Year, a period when there was a high level of human mobility among Chinese people. Although it was still too early to predict susceptible populations, early patterns have shown a trend similar to Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS) and Middle East respiratory syndrome (MERS) coronaviruses. Susceptibility seems to be associated with age, biological sex, and other health conditions. COVID-19 has been declared as a Public Health Emergency of International Concern by WHO. Human-to-human transmission of the COVID-19 has posed a major global health threat (Wang, et al., 2020). Since the WHO declared the COVID-19 as a pandemic and hence a public health emergence of international concern, the rate of new infections and deaths has been ever-accelerating in many parts of the world. As of August 17, 2020, at least 21,549,706 confirmed cases of COVID-19, including 767,158 deaths, were reported in 216 countries around the world (WHO, 2020). This pandemic has brought a significant change in lifestyle as well as working environment. Such sudden changes to daily life may have adversely impacted peoples' mental health (Dong & Bouey, 2020). Towns were locked down and various measures were made, including shutting down work, closing all kinds of entertainment places, and home segregation. Everyone restricted travel. It is important to know the method to lessen COVID-19 spreading (CDC, 2019).

The main problems were people's lack of concern and understanding about these diseases and lack of compliance with treatment. They were tackled by challenges related to information overloaded. A phenomenon that portrayed the rapid spread and amplification of vast amounts of valid and invalid information on the internet or through other communication technologies (Zarocostas, 2020). During the COVID-19 pandemic, both the production and consumption of information have increased rapidly and significantly (Ashrafi-Rizi & Kazempour, 2020). WHO, amongst others, has stressed that the info-demic (a shortened term of information and pandemic) was a serious threat to public health, public action, social cohesion, and the political landscape as a whole. The info-demic was unprecedented in its size and velocity. The unexpected forms of false information were emerging daily, and no global consensus existed on how best to classify the types of false messages being encountered. On the individual level, the info-demic created confusion among recipients of information, specifically in relation to the identification of reliable information as well as disinformation, misinformation, and mal-information (Baines & Elliott, 2020).

In the current pandemic, negative information bias (causing "catastrophic thinking") and positive information bias (causing "unrealistic optimism") were among many consequences and risks posed by the info-demic (Broucke, 2020). Altogether, this constituted a global scientific challenge. Media literacy and information literacy were critical competencies in the context of info-demic (Luengo-Orz et al., 2020). Since the current info-demic was a health-related info-demic, this was known as health literacy. Although health information about COVID-19 dominates most communication channels, health literacy had thus far remained both an underestimated concept and a neglected field of research in the context of the COVID-19 info-demic. Researchers from various disciplines have urged the need to consider the health literacy of citizens, policymakers, governments, and information producers and providers (Sentell, Vamos, & Okan, 2020). Health

literacy could facilitate in distinguishing between reliable information on COVID- 19 and misinformation on the topic, it helped navigate sources of health information and health services, and health literacy empowered people to make informed health decisions and to practice healthy and protective behaviors in the time of the coronavirus and COVID-19 pandemic (Okan, Sorensen, & Messer, 2020). In general, health literacy was defined as the motivation, knowledge, and competence used to access, understand, appraise, and apply health information and make health-related decisions (Sorensen et al., 2012). However, health literacy was a relational concept and the system-level health literacy, e.g., the health literacy of information suppliers and service providers was as important as the health literacy of individuals (Parker & Ratzan, 2010). Past research has shown that low health literacy is associated with various adverse health outcomes (Berkman et al., 2011) and higher health care costs. In addition, several studies have demonstrated the existence of a social gradient in low health literacy with financial deprivation, education, and social status being the strongest predictors. Population-based studies on health literacy have shown great proportions of European (Palumbo, 2017). North American, and Asian populations had difficulties dealing with health-related information. A recent study on fear of COVID- 19 in medical students has shown that higher levels of health literacy may lower the level of fear. In another study, higher health literacy levels have shown protective effects against COVID-19 related depression (Nguyen et al., 2020). Understanding of public health recommendations, applying protective measures against infection with coronavirus, and navigating COVID- 19-related health information environments are currently of elevated importance (Paakkari & Okan, 2021), which is why there is a need to explore coronavirus-related health literacy.

The COVID- 19 pandemic has caused unprecedented damage to the educational system worldwide. As a result, most countries, including China, which is seen as a credible global health actor (Wu et al., 2020; Zhang et al., 2020), have been implementing strict controls over social gatherings including schools that would anyhow be regarded as a super spreading event (Abdollahi et al., 2020; Auger, 2020). To control COVID- 19, proper use of masks, hand hygiene and social distancing have proved extremely useful in most countries (Chu et al., 2020; Goh, 2020; Koo et al., 2020). However, a cross-sectional study that investigated Chinese residents found only 73.90% of residents chose the proper type of mask (Zhong et al., 2020). Another cross-sectional study among primary school students in Wuhan, China which included 9,145 students showed only 51.60% of students practiced appropriate mask wearing behavior (Chen et al., 2020). An observational study involving 1,738 respondents from 190 Chinese cities revealed that high frequency of mask wearing regardless of the presence or absence of symptoms was significantly associated with a lower score of anxiety (Wang, et al., 2020). Little research about health literacy to prevent COVID-19 prevention has been done especially based on the above evidenc, a cross-sectional survey of primary teachers in China during the COVID- 19 pandemic to explore the relationships between health literacy to prevent COVID-19 infection and related factors should be conducted.

Teachers should be role models of preventive COVID- 19 practices for students. Furthermore, primary schools are more frequently connected to communities or villages than secondary schools, high schools, and universities. Primary schools in Aojiang town, Pingyang county, Zhejiang province, China, must decrease COVID-19 spreading in schools and communities

too. Hence, this research was interested in examining and identifying primary school teachers' health literacy to prevent COVID-19 and related factors in Aojiang town, Pingyang County, Zhejiang province, China. This research will contribute ability of more fully understanding the main factors that affect teachers' health literacy to prevent COVID-19 infection practices in schools. Moreover, these factors will become the main hand in management practice, give some operability suggestions for the COVID-19 preventive practice of primary school students in Aojiang town, China, which can play a very good role of reference.

Research Questions

1. What are health literacy levels to prevent COVID-19 infections during COVID-19 pandemic of primary school teachers in Aojiang town, Pingyang county, China?
2. What are factors influencing health literacy to prevent COVID-19 infection during COVID-19 pandemic of primary school teachers in Aojiang town, Pingyang county, China?

Research objectives

1. To examine health literacy levels to prevent COVID-19 infections during COVID-19 pandemic of primary school teachers in Aojiang town, Pingyang county, China.
2. To analyze factors influencing health literacy to prevent COVID-19 infection during COVID-19 pandemic of primary school teachers in Aojiang town, Pingyang county, China.

Methodology

Method

In this cross-sectional survey study, teachers from 8 primary schools in Aojiang town were selected as research subjects, consisting of 547 teachers.

The sample size was calculated by the formula below:

$$N = N / (1 + Ne^2)$$

n: sample size
N: population
e: sampling error = 0.05

$$n = 547 / 1 + 547 (0.05)^2$$

$$= 231$$

Based on Taro Yamane formula with the receivable error 0.05, the result of sample size from calculation was 231 primary school teachers in Aojiang town, Pingyang county, China. However, the researcher added up the minimum sample size to 300 for improving confidence level. To make every teacher in each school has the same opportunity to be selected as sample, the proportional stratified random sampling method was employed.

Instrument

The test of primary school teachers' health literacy to prevent COVID-19 infection with 29 items was developed covering 3 components. They were functional (6 items), interactive (12 items) and critical (11 items) health literacy. For each item, the answer was right or wrong, the score for right was 1, while wrong was 0. Thus, the total score was 29 (functional health literacy = 6, interactive health literacy = 12, critical health literacy = 11). The meaning and score range of total health literacy to prevent COVID-19 infective level was done as: high (>19 - 29 points), moderate (>9 - 19 points) and low (0 - 9 points). The meaning and score range of functional health literacy to prevent COVID-19 infective level was done as: high (>4 - 6 points), moderate (>2 - 4 points) and low (0 - 2 points). The meaning and score range of interactive health literacy to prevent COVID-19 infective level was done as: high (>7 - 11 points), moderate (>3 - 7 points) and low (0 - 3 points). The meaning and score range of critical health literacy to prevent COVID-19 infective level was done as: high (>8 - 12 points), moderate (>4 - 8 points) and low (0 - 4 points). The quality of instrument was tested. The validity was checked by 3 experts by IOC ≥ 0.5 in each item. The try-out of 30 teachers was conducted to check reliability. The KR-21 of this test was 0.84.

Data collection and analysis

There were 5 steps of data collections as follows: 1) Formal data collection approval was requested and submitted to the Graduate School, Mahidol University. 2) The researchers contacted the principal of the school for permission. 3) According to the size of the sample, tests and questionnaires were distributed to school teachers. 4) After distributing the questionnaire for one week, the researchers revisited the school to collect the returned questionnaires. 5) The researchers checked whether the test and questionnaire were complete. The health literacy to prevent COVID-19 infection with 29 items average scores were calculated and divided into 3 levels. The statistics were descriptive statistics and t-test with multiple linear regression by SPSS version 26.0 for Windows package.

Results

The scores of health literacy to prevent COVID19 were divided into 3 levels (high, moderate, and low). After the survey, the results showed that the average of total health literacy to prevent COVID-19 infective level was moderate (mean = 10.79, SD= 2.61). Its value was in common of the averages of functional and interactive health literacy to prevent COVID-19 prevention infective level at the moderate level (mean = 2.75, SD= 1.02 and mean = 4.78, SD= 1.53). While the average of critical health literacy to prevent COVID-19 infective level was low (mean = 3.26, SD= 0.73).

According to descriptive statistics, male teachers were 64.70%. The majority of age group was between 21 and 40 years old (79.30%). Most teachers were married (82%). The highest degree of education was undergraduate, accounting for 48.70%. Most of the teachers have taught Chinese language (27.70%). Half of the teachers were general teachers and have taught for 1 to 5 years. Most teachers (70%) have participated in community activities and have planned and been trained

for crisis management. Most teachers (80.30%) were in high level of the perceptions about COVID-19. Social supports about COVID-19 were in the moderate level.

For factors related to preventive COVID-19 practices during COVID-19 pandemic, this study demonstrated that health literacy to preventive COVID-19 infective levels were significant difference at $p < 0.05$ by education level, work experiences, perceptions about COVID-19 and social supports, while other factors were not significant as shown in table 1.

Table 1 Health literacy to prevent COVID-19 infection by related factors of primary school teachers during COVID-19 pandemic

Factors	No. (%)	Mean	S.D.	T-test (P-value)
Gender				
Male	194 (64.7)	10.78	2.38	0.977
Female	106 (35.3)	10.79	3.00	
Age groups				
21- 40 years old	238 (79.3)	10.84	2.65	0.521
41- 60 years old	62 (20.7)	10.60	2.46	
Marital status				
Married	246 (82.0)	10.85	2.64	0.406
Single and widow	54 (18.0)	10.52	2.49	
Highest education levels				
Technical school & college	139 (46.3)	10.44	2.27	0.032
Bachelor, master & doctor	161 (53.7)	11.09	2.85	
Work experiences				
1 – 5 years	154 (51.3)	10.45	2.29	0.023
More than 5 years	146 (48.7)	11.14	2.88	
Perception about COVID-19				
Low and moderate	59 (19.7)	9.97	2.22	0.007
High	241 (80.3)	10.99	2.66	
Social supports				
Low and moderate	158 (52.7)	10.47	2.70	0.026
High	142 (47.3)	11.14	2.47	

Due to significant related factors (highest education level, work experience, perception, social support), the Pearson's pairwise multiple correlation was analyzed. The significant related factors were perception about COVID-19, social support and work experience as showed in table 2.

Table 2 Multiple correlation coefficients of health literacy to prevent COVID-19 infection and related factors of primary school teachers

Factors	Health Literacy	Perception	Social Support	Education Level	Work Experience
Health Literacy	1.000	0.693**	0.248**	0.024	0.232**
Perception		1.000	0.182	-0.029	0.206*
Social Support			1.000	-0.010	0.060
Education Level				1.000	0.084
Work Experience					1.000

Remark: n =300; * p<0.05; **p<0.01; VIF of Perception, Social support, Education level, Work experience = 1.358, 1.270, 1.135, 1.193

Due to significant correlated factors, the findings were perception, social support, and work experience. The multiple linear regression by forward stepwise method was conducted. The result was shown in table 3. The predictive model of health literacy to prevent COVID-19 infections was: Health literacy to prevent COVID-19 infection = Constant + 0.449 (perception) + 0.222 (social support) + 0.115 (work experience) This model showed the prediction of health literacy to prevent COVID-19 infection by 44.10%

Table 3. Factors influencing health literacy to prevent COVID-19 infections of primary school teachers

Model	Standardized Coeff. Beta	T	Sig.
(Constant)		7.881	<0.001
Perception	0.449	2.633	0.009
Social Support	0.222	2.164	0.031
Work experience	0.115	2.040	0.042

Remark: Adjust R² = 0.441

Discussion

It was found that the primary school teachers, as the research sample, in Aojiang town had health literacy to prevent COVID-19 infection at moderate level, with the mean score at 10.79 points from total 29.00 points This was referred that teachers were relatively fair in the health literacy to prevent COVID-19 infection. In the face of the pandemic, it did not quite afford for COVID-19 pandemic, this might be from COVID-19 pandemic being a new emerging disease. This finding is related to the study of Silva and Santos (2021).

The different sample primary school teachers' health literacy to prevent COVID-19 infective levels were significantly different by perception, social support, highest education, and work experience groups. These findings indicated that the variations of teachers' health literacy to prevent COVID-19 infection levels were different in variation of perception groups. In the good

perception group, the health literacy to prevent COVID-19 infection was better than the bad perception group. This was relevant to the study of Eronen, Paakkani, Portegijs, & Ratanen (2021). This feature was in common of social support group. This was relevant to the study of Chen et al. (2021). For the different education and working experience groups, the features were also same as perception. This was relevant to the study of Tong (2015).

For multivariate analysis, the findings showed that the influencing factors were perception, social support and work experience. The findings also showed that variation of teachers' health literacy to prevent COVID-19 infection could be predicted by perception, social support and work experience. If the perception was more positive in the COVID-19 pandemic, they could better prevent COVID-19 infection in a crisis by health literacy that is related to the study of Waencwaen et al. (2021) and Eronen, Paakkari, Portegijs, & Rantanen (2021). For social support, the better social support, the better health literacy, this related to the study of Kobayashi and Ishizaki (2020). For work experience, the better social support, the better health literacy, this related to the study of Denuwara and Gunawardena (2017).

Recommendations

1. Teachers who had more perception of COVID-19, tended to better prevent COVID-19 infection with health literacy. Due to the aspect, the schools should promote the perception related to health literacy and COVID-19 learning.
2. Based on the findings, the majority of teachers were undergraduate and less-than-5-year working experience. The schools should plan and define policies to focus these groups.
3. The study was conducted to eight primary schools in Aojiang town, based on the resources and time available. If more townships can be covered, it would be more representative and new findings may be found out.
4. The study was conducted in the primary schools. Further, it is recommended that the researches include another group of sample such as junior school teachers.

REFERENCES

- Abdollahi, E., et al. (2020). Simulating the effect of school closure during COVID-19 outbreaks in Ontario, Canada. *BMC Med.* 18, 230-238.
- Ashrafi-Rizi, H., & Kazempour, Z. (2020). Information Diet in Covid-19 Crisis; a Commentary. *Arch. Acad. Emerg. Med.* 8, 28-30.
- Auger, K.A., et al., 2020. Association between statewide school closure and COVID-19 incidence and mortality in the US. *JAMA.* 324, 859–870.
- Baines, D., & Elliott, R.J.R. (2020). **Defining Misinformation, Disinformation and Malinformation: An Urgent Need for Clarity during the COVID-19 Info-demic; Discussion.** Papers 20; Department of Economics, University of Birmingham: Birmingham, UK.
- Berkman, N.D., et al. (2011). Low health literacy and health outcomes: An updated systematic review. *Ann. Intern. Med.* 155, 97–107.
- Broucke, V.D.S. (2020). Why health promotion matters to the COVID-19 pandemic, and vice versa. *Health Promot. Int.* 35, 181–186.
- CDC. (2019). **Novel coronavirus, Wuhan, China** [Online], Available: <https://www.cdc.gov/coronavirus/2019-nCoV/summary.html>. Accessed 1 Feb 2020
- Chen, X., et al., 2020. Hand hygiene, mask-wearing behaviors, and its associated factors during the COVID-19 epidemic: a cross-sectional study among primary school students in Wuhan, China. *Int. J. Environ. Res. Public Health.* 17, 2893-2899.
- Chen, Y. C., et al. (2018). The Roles of Social Support and Health Literacy in Self-Management Among Patients with Chronic Kidney Disease. *Journal of Nursing Scholarship*, 50(3), 265-275.
- Denuwara. H.M.B.H., & Gunawardena, N.S. (2017). Level of health literacy and factors associated with it among school teachers in an education zone in Colombo, Sri Lanka. *BMC Public Health*, 17, 631-640.
- Dong, L., & Bouey, J. (2020). The public mental health crisis during COVID-19 pandemic, China. *Emerging Infect. Dis.* 26, 1616–1618.
- Eronen, J., Paakkari, L., Portegijs, E., & Rantanen, T. (2021). Coronavirus-related health literacy and perceived restrictiveness of protective measures among community-dwelling older persons in Finland. *Aging Clinical and Experimental Research*, 33, 2345–2353.
- Goh, Y., et al. (2020). The face mask: how a real protection becomes a psychological symbol during Covid-19?. *Brain Behav. Immun.* 88, 1–5.
- Kobayashi, R., & Ishizaki, M. (2020). Relationship Between Health Literacy and Social Support and the Quality of Life in Patients with Cancer: Questionnaire Study. *J Participate Med*, 12(1), 163-175.
- Koo, J.R., et al. (2020). Interventions to mitigate early spread of SARS-CoV-2 in Singapore: a modelling study. *Lancet Infect. Dis.* 20, 678–688.
- Li, Q., et al. (2020) Early transmission dynamics in Wuhan, China, of novel coronavirus-infected pneumonia. *N Engl J Med.* 20 (3). 253-264.

- Luengo-Oroz, M., et al. (2020). Artificial intelligence cooperation to support the global response to COVID-19. **Nat. Mach. Intell**, 577, 704-706.
- Nguyen, H.T., et al. (2020). Fear of COVID-19 Scale-Associations of Its Scores with Health Literacy and Health-Related Behaviors among Medical Students. **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 17, 4164-4166.
- Nguyen, H.C. et al. (2020). People with Suspected COVID-19 Symptoms Were More Likely Depressed and Had Lower Health-Related Quality of Life: The Potential Benefit of Health Literacy. **J. Clin. Med.**, 9, 963-965.
- Okan, O., Sorensen, K., & Messer, M. (2020). COVID-19: A guide to good practice on keeping people well informed. **Conversation**, 19, 2018-2022.
- Paakkari, L., & Okan, O. (2020). COVID-19: Health literacy is an underestimated problem. **Lancet Public Health**, 5, 249-250.
- Palumbo, R. (2017). Examining the impacts of health literacy on healthcare costs. An evidence synthesis. **Health Serv. Manag. Res.**, 30, 197-212.
- Parker, R., & Ratzan, S.C. (2010). Health literacy: A second decade of distinction for Americans. **J. Health Commun**, 15 (Suppl. 2), 20-33.
- Sentell, T., Vamos, S., & Okan, O. (2020). The interdisciplinary Perspectives on Health Literacy Research Around the World: More Important Than Ever in a Time of COVID-19. **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 17, 3005-3010.
- Silva, M.J., Santos, P. (2021). The Impact of Health Literacy on Knowledge and Attitudes towards Preventive Strategies against COVID-19: A Cross-Sectional Study. **Int. J. Environ. Res. Public Health**, 18, 5421-5432.
- Sorensen, K., et al. (2012). Health literacy and public health: A systematic review and integration of definitions and models. **BMC Public Health**, 12, 80-83.
- Tong, T. (2015). **The relationship between college campus crisis, coping style and the subjective well-being of counselors**. Shandong Jianzhu University
- Waencwaen, N., et al. (2021). The Relationship between Health Perception, Health Literacy, and Caring Behavior of Caregivers of Children with Acyanotic Congenital Heart Disease. **Nurs Sci J Thail**, 39(10), 24-37.
- Wang, Z. Y. (2013). **The Study of University Campus Crisis Response**. Nanjing University of Technology.
- Wang, C., et al. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. **Lancet** 395, 470-473.
- Wang, C., et al. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. **Int. J. Environ. Res. Public Health** 17, 17-29.
- Wang, C., et al. (2020). Immediate psychological responses and associated factors during the initial stage of the 2019 coronavirus disease (COVID-19) epidemic among the general population in China. **Int. J. Environ. Res. Public Health**. 17, 1729-1738.
- Wang, C., et al. (2020). A novel coronavirus outbreak of global health concern. **Lancet**. 395, 470-473.

- WHO. (2020). **Novel Coronavirus–China**. [Online], Available: <https://www.who.int/csr/don/12-january-2020-novel-coronavirus-china/en/>. Accessed 21 June 2020.
- WHO. (2020). **Novel Coronavirus-Japan (ex-China)**. [Online], Available: <https://www.who.int/csr/don/17-january-2020-novel-coronavirus-japan-ex-china/en/>. Accessed 21 June 2020.
- WHO. (2020). **WHO Coronavirus Disease (COVID-19) Dashboard**. [Online], Available: <https://www.who.int/emergencies/diseases/novel-coronavirus-2019>. Accessed 21 June 2020.
- Wu, J., Bhuyan, S.S., Fu, X. (2020). Enhancing global health engagement in 21st century China. **BMJ Glob. Health.** 5, 2194-2199.
- Zarocostas, J. (2020). How to fight an infodemic. **Lancet**, 395, 676.
- Zhang, W. (2018) Research on the History of Education Management in China: Looking Back and Looking Forward. **China Social Science Journal**, 7 (2), 112-118.
- Zhang, J., et al. (2020). Changes in contact patterns shape the dynamics of the COVID-19 outbreak in China. **Science**. 368, 1481–1486.
- Zhu, N., et al. (2020). A novel coronavirus from patients with pneumonia in China, 2019. **N Engl J Med**. 20 (1). 54-66.

การปฐมนิเทศพนักงานเพื่อสร้างประโยชน์ต่อองค์กรการทำงาน

STAFF ORIENTATION FOR ENHANCING ORGANIZATION'S BENEFIT

เอกสิทธิ์ สนามทอง¹ ทศพร มะหะหมัด² วัฒนสม เมฆสุวรรณ³ และเชษณีย์ บุตรดำ⁴
Ekkasit Sanamthong¹ Tosaporn Mahamud² Wattanasom Meksuwan³ and Chetsanee Butdam⁴

¹ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Human Resource Development, Ramkumhang University.
E-mail: karn_sa@hotmail.com

² คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Human Resource Development, Ramkumhang University.
E-mail: tosaporn.mah@kbu.ac.th

³ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Human Resource Development, Ramkumhang University.
E-mail: chetsanee@gmail.com

⁴ คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง
Faculty of Human Resource Development, Ramkumhang University.
E-mail: Wattanasomm@gmail.com

Received : 2021 November 26

Revised : 2022 June 20

Accepted : 2022 June 30

บทคัดย่อ

ด้วยเหตุที่การปฐมนิเทศของพนักงานใหม่มีรูปแบบต่าง ๆ เนื้อหาในบทความนี้ได้อธิบายถึงโครงสร้างการทำงานที่เป็นองค์ประกอบให้เกิดประสิทธิภาพในองค์กรที่เป็นพลวัตสมัยใหม่ การสร้างบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพสังคมการทำงานและสิ่งที่ทำให้ความเข้าใจถึงเป้าหมายในการทำงาน รูปแบบการปฐมนิเทศที่สร้างทิศทางสู่ความสำเร็จพร้อมกับความคาดหวังในอนาคตที่จะช่วยให้บริษัทสามารถรับสมัครพนักงานเพื่อให้เกิดความสำเร็จ การสร้างระบบปฐมนิเทศเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพโดยการใช้เวลาในการนำเสนอที่เหมาะสมการเน้นเนื้อหาที่ใช้เทคนิคการนำเสนอที่ชัดเจนมากขึ้น และการมีส่วนร่วมกับพนักงานในทุกระดับ ตลอดจนส่งผลให้มีการรับรู้ถึงประสิทธิภาพของพนักงานใหม่เพื่อการทำงาน

คำสำคัญ

พนักงานใหม่ ปฐมนิเทศ องค์กร

ABSTRACT

As various forms of orientations are offered to new employees, the current article talks about a working structure. It is an efficient and dynamic element for enhancing new employees' potential. It enables them to figure out the organization's goals. Orientation schemes with the organization's expectations help recruit appropriate employees. To construct effective orientation processes, it is essential to include time management, presentation techniques, and participatory learning approaches. The most important thing is to present the potential of new employees to the public.

Keyword

Orientation for new employees; Organization

Introduction

Orientation is related to work organizations (Jiang & Wrzesniewski, 2021). Orientations come with good training, and the supervisor's presentation is within the organizational and supervisory context (Kohli, Shervani, & Challagalla, 1998). Nowadays, it is known that detailed training is needed for efficient work. At the same time, the orientation should focus on the big picture. Every employee should understand the basic information and the future of the organization. Employees are involved in these efforts. Orientations indicate the readiness of employees to face all problems and obstacles (Wallace, 2009).

The hiring process is a burden imposed on the organization's human resources department who informs both employers as well as employees and uses procurement and selection criteria suitable for most departments in the organization, including the human resource system. If an error occurs, it will cause damage to the organization in terms of both cost and time (Gürlek & Uygur 2021). In terms of providing cultural conditions for the occupation, such as morals or patronage, the employees' requirements need to be complete. Workplace performance or outcomes depend on what the employer or supervisor expects of newcomers (Douglas & Isherwood, 2021). However, if employers use the wrong recruiting system, that will affect the next step of the organization processes (Ghielen, Cooman, & Sels, 2021). New employees may underperform in their profession. To construct an H.R. department that creates a work system to protect organizational costs, create value, develop new employee roles to benefit the organization and achieve the organization's goals, successful guidelines must be properly designed with new employees in mind (Halmaghi, Lancu & Băcilă, 2017).

Theoretical perspective and empirical findings

An appropriate orientation model helps create successful directions for new employees. It also presents various steps into the organization's working life. In addition, it indicates the first-day-at-work and the readiness that arises in the current situation, namely the "new normal," an expression of commitment to the organization, the recognition of gender equality and others, and the creation of an identity. It is necessary to emphasize to the new employees that the orientation provides important guidelines for quality of work. Long working hours for employees who have worked for more than 5 or 10 years is also an issue where training should play a role. It should convey the experiences of people who have been through work expectations in order to determine future directions, assign tasks and transfer the burden between H.R. departments and employers in the best way possible. Presentations of work in an organization should not be too complicated. However, things can still go on and demonstrate how the first generation worked and give examples of case study obstacles that affected work. The examples or case studies that should be mentioned in the orientation relate to problems that the organizations have faced and their effective solutions, the success stories of the organization, as well as examples of competent senior employees and irresponsible employees. Leadership can create changes. This is because new employees are evaluated by corporate environments that employ new employee management principles. The environment affects the motivation within the organization, but in the author's point of view, the H.R. department usually understands the identity culture in one's organization, and so orientation planning is important to achieve the best tangible results. Most of those who propose doing presentation will focus on presenting the organization's experience (Mahamud, 2021).

Modern corporate dynamics regarding recruitment

The dynamic nature of a fast-paced business environment requires organizations to quickly adapt and develop processes to maintain competitiveness (Hussain, & Jahanzaib, 2018). The most important thing for an organization to be successful in recruiting is to understand the skills and employ the right people for the job. Therefore, more and more emphasis is placed on orientation training (Rojas, 2013) while not allowing unethical influences to harm new employees. They must coexist peacefully (Moore, Detert, Klebe Treviño, Baker, & Mayer, 2012).

It's a great message of commitment because of innovative working behavior or awareness of new ideas. The organization of new employees is a matter of working in society (Chung & Van der Lippe, 2020). Successful organizations should support and focus on the new behavior of the new generation. New employees being hired by new employers need to adopt some specific behaviors that are important to the efficiency and survival of an organization (Ng, Schweitzer, & Lyons, 2010). What's new is a combination of concepts and implementation, which is different from creativity. It's called innovation. Organizational behavior generates not only unique and valuable ideas, but also practicality and commercialization by building social support. Issues may lead to better understanding between the old and the new in the organization. The

complex phenomenon of understanding job submissions while implementing this idea can be impeded by obstacles such as uncertainty, resistance from other employees, fear of failure and unreliability.

The creation of new personnel affects social and corporate responsibility.

Thai society, with its old systems, has been a shadow of the new generation for a long time (Lawler & Atmiyanandana, 2003). Corporate social responsibility and kindness create an exemplary, kind, generous commitment to the organization and aim to affect colleagues positively. These values will help the organization maintain the advantages and potential of its employees (Mowday, Porter, & Steers, 2013) because the expression of kindness and mental commitment of former employees is a source of good for new comers. Help is the most valuable thing we can give to others within the organization and the family (Grant, 2007). That is why it is the focus of academics and practitioners. This allows the authors to suggest that recognizing new employees who are sometimes genuine and liked may gradually increase their positive feelings through self-worth, meaning and pride for having had the opportunity to work (Abbott, & Eubanks, 2005). Academics and practitioners support the authors that suggest that getting to know a genuine and like-minded new employee can sometimes gradually increase positive feelings through self-worth, meaning and pride for having had the opportunity to work. Sveiby (1997) claimed in a new employee research that describing an organization's members who attend events can be a source of information and drive new things. All positions must be related. There is a correlation involving organizational growth that is significantly impacted by innovation. Other supervisors are required to provide mentoring, training, and development in their field (Gephart, Marsick, Van Buren, Spiro, & Senge, 1996).

The organizational refinement of training and job reviews were employed in a wide range of research to develop a framework for designing and studying employee orientation programs (Solove, 2015). The related topics are stress theory/coping methods, attitude theory/change methods based on real-life examples. Future research on newcomer orientations should be presented in the form of a clear definition of the liberal concept of human resources (Messmer, 2000).

Since today's young people have adopted certain behaviors, employers may be challenged to consider weaknesses and emphasize on recruiting and training processes. This is probably a new challenge because those young people look forward to different ideas and sometimes, they may not think of progress. In addition, some of them are not patient enough when facing difficulties. The obstacles probably impede the organization's ability to stimulate new employees to achieve its goals. That is why job-training is the most critical change criterion for job expectations. The expected behavior may be the same as the actual behavior. Diversity in age range can affect the work consistency of an H.R. department. Defining the new behaviors is one of the challenges for H.R. departments when recruiting new and proper employees. Interestingly, Wallace (2009) noted in the study that the organization had to understand and provide

opportunities for new employees. Case studies should be proposed and mentioned in the orientation because new employees in the age of artificial intelligence are different.

Orientations and trainings are opportunities to reduce the risk of any mistakes done by the new employees and involve them as a part of career commitment (Kim, Leong, & Lee, 2005). This enables them to continue working with the organization and make some professional progress. However, not all elements of the orientation project will be successful (Melton & Hartline, 2013). So, the organizations may adapt other factors to match the needs of new employees for enhancing the quality of new employees' life. The adaptation is also a concrete effort for developing an orientation plan to demonstrate the organization's influential leadership. Such developments should be improved on (Melton, & Hartline, 2013) because usually, the senior employers behave effectively. As a result, this limits the new employees potential and provides little working progress. For example, supervisors should allow new employees to express their views and opinions as well as make some mistakes. If new employees are enthusiastic, the managers should encourage them and offer opportunities. Equality among employees and universality help reduce the extra roles of senior employees in the organization. This is important because equality is a fundamental principle of human dignity where human beings are equally recognized and protected by law, regardless of other characteristic such as race, religion, language, place of origin, etc. (Paauwe, 2004). Therefore, the authors think equality between the new and the senior employees including good governance of the organizational management, will reduce working conflicts.

What are the goals of the new employees? And how is life being planned?

Professional preparation and patience when joining a new organization are probably the best success factors of working in any new place. The process of setting goals in life focuses on the future, claimed Kim, Chai, Kim, & Park (2015). This can be seen from various H.R. departments in Thailand that focus on the importance of the workforce in the organization. The new employees need to get more quickly and effectively involved with the opportunities that the organizations offer them. The current employees, namely the new generation, are expected to be able to work under pressure when working in an organization. To strengthen their potential, it is crucial to offer then effective training for things such as dealing with stress, using clear communication, as well as being able to forgive someone for mistakes done. To meet the employees' needs, sometimes the organization must be able to predict those needs in order to gain the best results. So, the organization may encourage its new employees to share their needs or ideas and allow them to do new things under the rules and regulations defined by the H.R. department. Due to the encouragement, they will feel more comfortable working with the organization and probably achieve the organization's missions which focus on keeping pace with the changing digital world, dealing with any difficult situations or stubborn people, and involving the employees with the organization's activities (Lawson, 2006).

Expectations and direction for the future

Assignments are the best way to transfer the burden between staff and H.R. departments. These assignments should present the overall information of the organization in a way that is not too complicated. To present the information of the organization effectively, examples of case studies related to working obstacles or barriers, irresponsible staff, excellent work experiences and success stories of senior staff should be included. In case of any problems, it should be presented with the appropriate solutions to avoid repetition of those problems (Yamin, 2020). This presentation may be useful for new employees in terms of helping them avoid making mistakes or breaking the regulations of the organization because in the end, they will be evaluated by the organization. Moreover, the working environment can affect motivation within the organization. In accordance with the author's point of view, H.R. department should promote useful orientations to new employees because it helps them understand the organizational structure and working culture. Additionally, the most important emphasis is to present the experiences of the senior employees (Bissola & Imperatori, 2020).

Conclusion

The current article is the opinion of the author. There are several effective techniques to help communication, share information, and engage employees in activities held by the organization. H.R. departments expect that participation between the senior and junior employees can help cultivate the perfect working culture. To study the necessary information for holding effective and organized orientation is a crucial job for H.R. departments in order to help develop important experiences of the new employees. To use the old pattern of orientations is not appropriate for the new-generation of youth who were born in the era of digital and technological changes. If these employees can pick something up from the orientation to improve themselves, then this shows that the H.R. department has achieved professional results. According to the statistics, the resignation of outstanding employees relates to little mistakes, serious offenses, working conflicts and career advancement issues. It is very interesting to see how the results of effective orientation can help improve new employees, particularly when the H.R. department tries to create a concrete innovation of the original pattern of orientation.

First, it is essential to carefully study what the organization is doing, especially within the context of its industry and to look at those that have succeeded. In addition, their working directions, differences, and practices should be explored.

Second, it is necessary to collect feedback from new employees after assessing them. They may be asked using a questionnaire or an interview form. This is because the feedback or results may indicate gaps, failures, or useful information for H.R. department to further develop their plans and approach.

Third, further assessments should be conducted related to any changes that have been made; for instance, the feedback from employees has become more positive, the retention of employees has improved or the productivity of employees has increased or decreased. Organizations need to be aware of current changes and situations and adjust themselves accordingly.

REFERENCES

- Abbott, C., & Eubanks, P. (2005). How academics and practitioners evaluate technical texts: A focus group study. **Journal of Business and Technical Communication**, 19(2), 171-218.
- Bissola, R., & Imperatori, B. (Eds.). (2020). **HRM 4.0 for Human-centered Organizations**. Bingley: Emerald Publishing.
- Chung, H., & Van der Lippe, T. (2020). Flexible working, work-life balance, and gender equality: Introduction. **Social Indicators Research**, 151(2), 365-381.
- Douglas, M., & Isherwood, B. (2021). **The world of goods**. Routledge.
- Gephart, M. A., Marsick, V. J., Van Buren, M. E., Spiro, M. S., & Senge, P. (1996). Learning organizations come alive. **Training & Development**, 50(12), 34-46.
- Ghielen, S. T. S., De Cooman, R., & Sels, L. (2021). The interacting content and process of the employer brand: person-organization fit and employer brand clarity. **European Journal of Work and Organizational Psychology**, 30(2), 292-304.
- Grant, A. M. (2007). Relational job design and the motivation to make a prosocial difference. **Academy of management review**, 32(2), 393-417.
- Gürlek, M., & Uygur, A. (2021). Service-oriented high-performance human resource practices and employee service performance: a test of serial mediation and moderation models. **Journal of Management & Organization**, 27(1), 197-233.
- Halmaghi, E. E., Iancu, D., & Băcilă, M. L. (2017). The organization's internal environment and its importance in the organization's development. **International Conference Knowledge-Based Organization** (Vol. 23, No. 1, pp. 378-381).
- Hussain, S., & Jahanzaib, M. (2018). Sustainable manufacturing—An overview and a conceptual framework for continuous transformation and competitiveness. **Advances in Production Engineering & Management**, 13(3), 237-253.
- Jiang, W. Y., & Wrzesniewski, A. (2021). Misaligned Meaning: Couples' Work-Orientations Incongruence and Their Work Outcomes. **Organization Science**, (0), 1-25.

- Kim, M., Chai, D. S., Kim, S., & Park, S. (2015). New employee orientation: Cases of Korean corporations. **Human resource development international**, 18(5), 481-498.
- Kim, W. G., Leong, J. K., & Lee, Y. K. (2005). Effect of service orientation on job satisfaction, organizational commitment, and intention of leaving in a casual dining chain restaurant. **International Journal of Hospitality Management**, 24(2), 171-193.
- Kohli, A. K., Shervani, T. A., & Challagalla, G. N. (1998). Learning and performance orientation of salespeople: The role of supervisors. **Journal of Marketing Research**, 35(2), 263-274.
- Lawler, J., & Atmiyanandana, V. (2003). HRM in Thailand: A post-1997 update. **Asia Pacific Business Review**, 9(4), 165-185.
- Lawson, K. (2006). **New employee orientation training**. Routledge.
- Mahamud, T (2021) Viewopint understanding of orientation for creating work Benefical in an organization. **Humanities and Social Science Research Promotion Network Journal**. 4(3) 129-138
- Melton, H. L., & Hartline, M. D. (2013). Employee collaboration, learning orientation, and new service development performance. **Journal of Service Research**, 16(1), 67-81.
- Messmer, M. (2000). Orientation programs can be key to employee retention. **Strategic finance**, 81(8), 12-12.
- Moore, C., Detert, J. R., Klebe Treviño, L., Baker, V. L., & Mayer, D. M. (2012). Why employees do bad things: Moral disengagement and unethical organizational behavior. **Personnel Psychology**, 65(1), 1-48.
- Mowday, R. T., Porter, L. W., & Steers, R. M. (2013). **Employee—organization linkages: The psychology of commitment, absenteeism, and turnover**. Academic press.
- Ng, E. S., Schweitzer, L., & Lyons, S. T. (2010). New generation, great expectations: A field study of the millennial generation. **Journal of business and psychology**, 25(2), 281-292.
- Paauwe, J. (2004). **HRM and performance: Achieving long-term viability**. Oxford University Press on Demand.
- Rojas, E. M. (2013). Identifying, recruiting, and retaining quality field supervisors and project managers in the electrical construction industry. **Journal of Management in Engineering**, 29(4), 424-434.
- Solove, E. D. (2015). **Too legit to quit? How realistic job previews affect early turnover decisions**. Doctoral Dissertation, Colorado State University.
- Sveiby, K. E. (1997). **The new organizational wealth: Managing & measuring knowledge-based assets**. Berrett-Koehler Publishers.

- Then, I. K. (2007). **NEW EMPLOYEE AND EXTERNAL USERS ORIENTATION**. In Using Animal Models in Biomedical Research: A Primer for the Investigator (pp. 219-223).
- Wallace, K. L. (2009). Creating an effective new employee orientation program. **Library Leadership and management**, 23(4), 168-176.
- Yamin, M. (2020). Examining the role of transformational leadership and entrepreneurial orientation on employee retention with moderating role of competitive advantage. **Management Science Letters**, 10(2), 31.

กฎหมายและจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย: บทบาทและความท้าทายของพยาบาล

LAWS AND ETHICS ON END-OF-LIFE CARE: ROLES AND CHALLENGES OF PALLATIVE NURSES

ศรุตานนท์ ชอบประดิษฐ์^{*}
Sarutanon Chobpradit^{*}

^{*} คณะสังคมศาสตร์และศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยทองสุข
Departments of Social Sciences and Education Thongsook College, Bangkok.
E-mail: raisangnita@gmail.com

Received : October 10, 2021

Revised : May 11, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

ผู้ป่วยในระยะสุดท้าย คือ ผู้ป่วยที่ได้รับบาดเจ็บ หรือเป็นโรคอันการรักษาเฉพาะทางไม่อาจทำให้หายจากโรคได้ และความเจ็บป่วยข้างต้นนำไปสู่ความตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในระยะเวลาอันใกล้ นอกจากนี้ยังรวมไปถึงผู้ป่วยที่สมองตายซึ่งเป็นสมองที่ได้สูญเสียความสามารถในการรับรู้และการสื่อสารอย่างถาวร

การรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้มุ่งทำให้ผู้ป่วยได้รับความเจ็บปวดทางกายน้อยที่สุด และในขณะเดียวกันความต้องการด้านจิตวิญญาณ ความเชื่อประเพณีของผู้ป่วยและญาติก็ได้รับการตอบสนอง การรักษาผู้ป่วยกลุ่มนี้เป็นการรักษาแบบประคับประคองเพื่อให้ผู้ป่วยและญาติมีคุณภาพชีวิตที่ดีในช่วงสุดท้ายชีวิตของผู้ป่วย ดังนั้นการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายของผู้มีวิชาชีพพยาบาลต้องเป็นการพยาบาลผู้ป่วยแบบองค์รวม โดยพยาบาลต้องมีความรู้ในทางการแพทย์เกี่ยวกับร่างกายและจิตใจของผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะใกล้ตาย นอกจากนี้ยังต้องเข้าใจสังคม ประเพณี ความเชื่อของผู้ป่วยและญาติเกี่ยวกับความตาย และประเด็นที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นวัตถุประสงค์ของบทความนี้ คือ จริยธรรมของพยาบาลในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้ายแบบประคับประคอง และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยระยะสุดท้าย

จากการศึกษาพบว่า พยาบาลต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาจริยธรรมที่มีความยุ่งยากซับซ้อนในการตัดสินใจเกี่ยวกับผู้ป่วยระยะสุดท้ายและญาติอยู่ 5 ประเด็น คือ การบอกความจริง การรู้ตัวของผู้ป่วยว่าตนอยู่สถานะใกล้ตาย การปกปิดความลับผู้ป่วย การยุติการรักษา การเลือกช่วยผู้ป่วยคนใด สำหรับประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องมี 4 ประการประกอบไปด้วย ประการแรก การยุติการรักษาที่ไม่ถือว่าเป็นการทอดทิ้งผู้ป่วยตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 307 ประการต่อมา การช่วยให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบกับความผิดฐานฆ่าผู้อื่น ประการที่สาม การทำพินัยกรรมของผู้ป่วยระยะสุดท้าย และประการสุดท้าย หนังสือแสดงความประสงค์จะไม่รับการรักษาของผู้ป่วยระยะสุดท้าย

คำสำคัญ

กฎหมาย จริยธรรม การดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย การพยาบาล

ABSTRACT

A terminally ill patient is a patient who is mortally injured or has an incurable disease even and will die if he or she has specialized treatment. This patient is inevitably facing death within a few hours or months. This type of patient also includes brain-dead patients whose brain has permanently lost the ability to perceive and communicate.

Treatment for the terminally ill patients is aimed at minimizing physical pain while spiritual beliefs, traditions and needs of patients and relatives are also met. As a result, palliative care is applied for the terminally ill patient to ensure that the patients and their relatives have a good quality of life during the last period of the patients. Moreover, nursing care for terminally ill patients must be holistic nursing care so the nurse must have medical knowledge about the body and mind of patients who are near death. In addition, they also need to understand the society, traditions, and beliefs of the patients and their relatives about death. What is more, the aim of this article is to study an element of the holistic nursing care on terminally ill patients which are the ethics of nurses and relevant laws of such patients during palliative care.

The study has found that nurses must deal with five ethical dilemmas about terminally ill patients and their relatives which are telling the truth, self-awareness of the patients about near-death state, confidentiality of the patients, cessation of treatment and making choices about treatment of similar condition patients while having a shortage of resources. In addition, there are four related legal issues: firstly, cessation of treatment (which is not considered as neglect of the patients under Article 307 of the Thai Penal Code). Next, helping the patients to pass away peacefully and not facing a murder offence. Thirdly, the will of the terminally ill patients. Finally, a letter of intention on not receiving treatment during the end-of-life period.

KEYWORDS

Laws; Ethics; End-of-Life Care; Nursing

บทนำ

วาระสุดท้ายของชีวิตของมนุษย์ เปรียบเสมือน “ฟางเส้นสุดท้าย” ที่ใกล้ขาดเต็มที อาจจะดูเหมือนบุคคลที่มีร่างกายไร้วิญญาณ ทั้งนี้บางคนก็ต้องอาศัยการดูแลจากพยาบาลอาชีพที่คอยช่วยเหลือในวาระสุดท้ายของชีวิต แต่ทว่าในทางกฎหมายด้านจริยธรรมนั้น นักกฎหมายอาจจะมีการตีความหมาย กล่าวคือภาวะของผู้แสดงเจตนาอันเกิดจากการบาดเจ็บหรือโรคที่ไม่อาจรักษาให้หายได้และแพทย์วินิจฉัยจากการพยากรณ์โรคตามมาตรฐานแพทย์ว่า ภาวะนั้นไปสู่การตายอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ในระยะเวลาอันใกล้และให้รวมถึงภาวะการณ์ของการสูญเสียหน้าที่อย่างถาวรของเปลือกสมองใหญ่ที่ทำให้ขาดความสามารถในการรับรู้และติดต่อสื่อสารอย่างถาวร โดยปราศจากพฤติกรรมตอบสนองใดๆที่แสดงถึงการรับรู้ได้ จะมีเพียงปฏิกิริยาสนองตอบอัตโนมัติเท่านั้น ด้วยวิชาความรู้ทางการแพทย์คงทำได้เพียงใช้เครื่องมือยืดชีวิตชั่วคราวหนึ่งก่อนตายจริง ในการดูแลแบบประคับประคองในผู้ป่วยระยะท้าย ใกล้ตาย หรือผู้ป่วยหมดหวังในการรักษา เช่น ผู้ป่วยมะเร็ง ผู้ป่วยโรคเอดส์ และโรคเรื้อรังอื่น ๆ ด้วยเหตุนี้พยาบาลนอกจากต้องมีความรู้ มีความเข้าใจแนวคิดต่างๆเกี่ยวกับความตาย และภาวะใกล้ตายแบบองค์รวมซึ่งครอบคลุมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณ และมีความรู้ในศาสตร์และศิลป์อื่น ๆ

ที่เกี่ยวข้องอีกมาก รวมทั้ง ต้องมีความรู้และคำนึงถึงสิทธิ และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนจริยธรรมในการดูแลผู้ป่วยระยะสุดท้าย

1. จริยธรรมและกฎหมายที่เกี่ยวข้องในการดูแลผู้ป่วยใกล้ตาย

หากกล่าวถึงความหมายของคำว่า จริยธรรม (Ethnic) กับกฎหมาย (Law) ทั้งสองคำนี้มีความหมายที่แตกต่างกันในบริบทเดียวกัน ในบทความนี้ผู้เขียนขออธิบายคำว่า “จริยธรรม” ซึ่งเป็นหลักหรือมาตรฐานในการประพฤติปฏิบัติ กฎหมายเป็นสิ่งที่ว่าด้วยกฎระเบียบ กฎเกณฑ์ จริยธรรมจะแสดงออกมาในรูปของความประพฤติของมนุษย์ที่เกี่ยวกับความดี ความเลว ความถูกต้อง โดยช่วยให้เข้าใจในการกระทำของบุคคลและสามารถตัดสินใจการกระทำของบุคคลได้ เพราะคำว่า จริยธรรม มีความหมายเป็น 2 ลักษณะ ดังต่อไปนี้

ลักษณะที่หนึ่ง เป็นความหมายที่ใช้กันทั่วไปในสังคม คือ “หลักความประพฤติที่ดีงาม เพื่อประโยชน์สุขแก่ตนเองและสังคม” โดยทั่วไปจริยธรรมของบุคคลได้มาจากศีลธรรมในศาสนา เช่น จากศีลห้าในพระพุทธศาสนาจะเป็นที่มาของจริยธรรมสำหรับชาวพุทธ คือ พึงมีเมตตา พึงมีเมตตา พึงมีความซื่อสัตย์ พึงมีวาจาที่ถูกต้อง พึงมีความสำรวมในความประพฤติ พึงมีสติ เป็นต้น นอกจากศีลธรรมแล้วยังมีกฎหมาย ขนบธรรมเนียม ประเพณี เป็นที่มาของจริยธรรมสำหรับถือปฏิบัติในสังคม (สิวลี ศิริโล, 2556)

ลักษณะที่สอง กล่าวถึง “การรู้ว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำในสถานการณ์ใด เวลาใด โดยเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพความเป็นจริง ทั้งที่ต้องมีพื้นฐานอยู่บนการใคร่ครวญด้วยเหตุผล ไม่ขึ้นอยู่กับการอารมณ์ความรู้สึกส่วนตัว” ความหมายจริยธรรมนี้เริ่มมาจากมโนธรรม (Conscience) สำนึกผิดชอบชั่วดี การใคร่ครวญว่าอะไรควรทำ อะไรไม่ควรทำ แล้วนำไปปฏิบัติจนเป็นนิสัยที่ดีงาม เป็นคุณงามความดีที่เรียกว่าคุณธรรม (Virtue) ดังนั้นมโนธรรม จริยธรรมและคุณธรรมจึงสัมพันธ์กัน (Aiken TD, Catalano JT, 1994)

ด้วยเหตุนี้ การพยาบาลเป็นวิชาชีพที่มีพื้นฐานมาจากมโนธรรมและความสำนึกในสิทธิมนุษยชนของบุคคล เพื่อตอบสนองความต้องการของสังคมในการดำรงไว้ซึ่งคุณภาพของเพื่อนมนุษย์ทั้งทางด้านกาย จิต สังคม และจิตวิญญาณ ซึ่งต้องการการปฏิบัติด้วยความรับผิดชอบบนพื้นฐานของปัญญา ความชำนาญการและคุณธรรมพร้อมกันไป ความเป็นผู้มีจริยธรรมของพยาบาลจึงหมายถึง การรู้ว่าอะไรควร อะไรไม่ควรขึ้นอยู่กับ กาลเวลา สถานที่ ซึ่งต้องให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงในปัจจุบัน แก้ปัญหากับผู้ป่วยแต่ละรายได้อย่างเหมาะสมและเกิดผลดีที่สุดแก่ผู้ป่วยระยะสุดท้าย

2. ปัญหาทางจริยธรรมในการพยาบาล

ปัจจุบันพยาบาลต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่ทำให้ต้องตัดสินใจและตัดสินใจลำบากเมื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการคุกคาม รักษาชีวิตของมนุษย์ให้ยึดชีวิตออกไปโดยไม่ได้อำนาจถึงคุณภาพชีวิตของผู้ป่วย จรรยาบรรณจึงเป็นหลักการทางจริยธรรมที่ช่วยควบคุมความประพฤติและการกระทำของสมาชิกในวิชาชีพ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์และสิทธิของผู้ป่วยอย่างแรก ส่วนผลประโยชน์ของพยาบาลจะเป็นลำดับรอง ปัญหาจริยธรรม (Ethical dilemmas) เป็นสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งซึ่งก่อให้เกิดความจำเป็นที่จะต้องเลือกทางใดทางหนึ่งระหว่างสองทางหรือมากกว่า ที่มีน้ำหนักหรือมีความขัดแย้งในเหตุผล ค่านิยมหรือวัฒนธรรมในการที่จะเลือกหรือไม่เลือกเท่า ๆ กัน ไม่มีเกณฑ์ตัดสินความผิดหรือความถูกต้องที่แท้จริง ซึ่งคุณลักษณะของปัญหาจริยธรรมหรือในการที่จะบอกว่าสิ่งใดเป็นข้อขัดแย้งทางจริยธรรมมีลักษณะกว้าง ๆ ซึ่งนักวิชาการทางการพยาบาลสากลอย่าง จอห์นสโตน ได้สรุปไว้ 4 ประเด็นดังต่อไปนี้ (Johnstone, M.-J., 1995)

ประเด็นที่หนึ่ง เป็นเรื่องที่ไม่อาจหาข้อยุติได้จากเพียงข้อเท็จจริงที่ประจักษ์ (empirical fact) แต่เพียงด้านเดียว

ประเด็นที่สอง เป็นปัญหาที่มีความซับซ้อนจนยากที่จะกำหนดได้แน่ชัดว่าจะใช้ข้อเท็จจริงหรือข้อมูลอย่างไรในการตัดสิน

ประเด็นที่สาม ผลของปัญหาจริยธรรมที่เกิดขึ้นไม่เพียงกระทบต่อเหตุการณ์เฉพาะหน้าในปัจจุบัน แต่มีผลกระทบเชื่อมโยงต่อไปภายหน้าด้วย

ประเด็นที่สี่ ผลกระทบดังกล่าวเกิดขึ้นทั้งฝ่ายตัวผู้ป่วย ผู้ให้การรักษาและครอบครัว

จะเห็นได้ว่าทั้งสี่ประเด็นที่กล่าวมานั้น เป็นเพียงการให้ข้อมูลทางจริยธรรมทางกฎหมายที่เป็นกฎหมายที่ผู้ป่วยระยะสุดท้ายเข้าใจได้ง่าย แต่ทว่าถ้าจะเอาข้อกฎหมายมาอธิบายให้ผู้ป่วยระยะสุดท้ายฟัง ผู้เขียนคิดว่าคงเป็นเรื่องที่ยากจะเข้าใจ อย่างไรก็ตามนักกฎหมายก็ได้หยิบยกเรื่องสิทธิเสรีภาพของมนุษย์ที่พึงควรจะได้รับก่อนหมดลมหายใจ สิ่งนี้ น่าจะสำคัญที่สุดสำหรับผู้ป่วยระยะสุดท้ายมากกว่าการฟังข้อกฎหมายนั่นเอง

3. ประเด็นปัญหาทางจริยธรรมที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยใกล้ตาย

ประเด็นความขัดแย้งทางจริยธรรม (Ethical dilemmas) กับการปฏิบัติการพยาบาลเป็นประเด็นปัญหาที่เกิดขึ้นควบคู่กันเสมอมาโดยเฉพาะในการให้การดูแลผู้ป่วยระยะท้าย และมีแนวโน้มที่จะซับซ้อนและทวีความรุนแรงมากขึ้นเป็นลำดับ⁵ การเผชิญกับปัญหาดังกล่าวเป็นเรื่องที่ซับซ้อนและยากต่อการหาทางออกหรือวิธีการแก้ไขปัญหา เนื่องจากประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรม เป็นสถานการณ์ที่ต้องมีการเลือกจากสิ่งที่ไม่พึงพอใจตั้งแต่สองทางเลือกหรือหลายทาง⁶ ซึ่งมีน้ำหนักในการที่จะเลือกหรือไม่เลือกเท่า ๆ กัน เนื่องจากแต่ละทางเลือกมีความสำคัญเท่ากันหรือไม่มีทางออกที่ชัดเจนในการตัดสินใจเลือก หรือไม่แน่ใจว่าทางเลือกใดถูกหรือผิด หรือกล่าวได้ว่า ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมเป็นสถานการณ์ที่บุคคลต้องเลือกระหว่างสองทางเลือกที่ไม่ชอบเท่ากัน ซึ่งโดยทั่วไปแล้วมักมีทางออกในการเลือกที่ไม่เป็นที่พอใจเสมอ⁴ และยังไม่มียุทธวิธีที่เป็นมาตรฐานหรือหลักการตายตัว แต่ประเด็นสำคัญๆ มีดังต่อไปนี้

3.1) การบอกความจริงกับผู้ป่วย (Truth telling) และการบอกข้อมูลทั่วไป

การบอกความจริงเกี่ยวกับการวินิจฉัยและการพยากรณ์โรคกับผู้ป่วยที่ป่วยด้วยโรคร้ายแรง และผู้ป่วยระยะสุดท้าย เป็นปัญหาที่บุคลากรทางด้านสุขภาพรู้สึกอึดอัดใจ เนื่องจากเกรงว่าจะก่อให้เกิดผลเสีย เช่น ทำให้ผู้ป่วยเสียกำลังใจ แต่การไม่บอกความจริงกับผู้ป่วยก็ทำให้ผู้ป่วยขาดความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาของตนเอง และไม่สามารถร่วมตัดสินใจเกี่ยวกับการรักษา หรือจัดการกับปัญหาของตนเองตามความเหมาะสมและความต้องการของตนเองได้ โดยทั่วไปเป็นเรื่องเกี่ยวกับสิทธิของผู้ป่วยที่จะได้รับข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจในการเลือกหรือไม่เลือกรับบริการสุขภาพ ผู้ป่วยจึงควรมีสิทธิได้รับรู้ความจริงเกี่ยวกับการเจ็บป่วยและแผนการรักษาของตน แต่ผู้ป่วยแต่ละคนก็อาจต้องการรับรู้ความจริงไม่เท่ากัน การให้ข้อมูลกับผู้ป่วยจึงควรพิจารณาให้เหมาะสมกับผู้ป่วยแต่ละรายโดยมีจุดมุ่งหมายว่า จะพยายามบอกความจริงแก่ผู้ป่วยให้มากที่สุดเท่าที่ผู้ป่วยต้องการหรือสามารถรับได้ (High DM. Truth Telling, 1989)

3.2) ตัวผู้ป่วยเองจะรู้หรือไม่ว่าตนกำลังจะตาย

พยาบาลอาจเข้าใจว่าผู้ป่วยอาจไม่รู้ว่าตนกำลังจะตายถ้าไม่มีใครบอก จึงพยายามปลอบโยนหรือหลอกผู้ป่วยเพื่อให้กำลังใจนั้นอาจจะเป็นสิ่งที่ควรทำ แต่ถ้าพิจารณาอีกด้านหนึ่งนั้นมนุษย์เราไม่ใช่จะสามารถรู้ว่ตนกำลังจะตายด้วยการบอกจากผู้อื่นหรือจากความรู้ของตนเท่านั้น แต่ประสบการณ์ภายในบางอย่างที่เฉพาะตัวผู้ป่วย (Subjective experience) เป็นสิ่งที่ทำให้ผู้ป่วยรู้ด้วยตนเองว่าตนกำลังจะตาย การรับรู้ด้วยประสบการณ์ภายในที่เฉพาะตัวของผู้ป่วยอาจแสดงออกมาให้รู้ได้แม้แต่ผู้ป่วยที่อยู่ในภาวะสุดท้ายที่ไม่รู้สึกตัว (Unconscious terminal patient) ซึ่งปัญหาจริยธรรมที่ผู้ให้การรักษายาบาลต้องเผชิญคือ ควรที่จะทำอะไรแก่ผู้ป่วยก่อนที่จะจากไป ในทางจริยศาสตร์การแพทย์การพยาบาลถือว่าการให้เวลารับฟังผู้ป่วยอย่างเข้าใจ และช่วยให้ผู้ป่วยได้พบกับความตายอย่างสงบไม่เจ็บป่วยทุกข์ทรมาน และได้รับสิ่งที่ตนต้องการเป็นการตายอย่างสมศักดิ์ศรีเกียรติภูมิของมนุษย์ (To help the patient die with comfort and dignity) ขณะเดียวกันต้องช่วยประคับประคองจิตใจของครอบครัวด้วย การเข้ามามีส่วนร่วมกับครอบครัวของผู้ป่วยได้ตายตามวัฒนธรรมความเชื่อของตน เป็นความเมตตาและเอื้ออาทรอย่างหนึ่งที่ฝ่ายรักษายาบาลจะให้แก่ผู้ป่วยซึ่งเป็นอีกด้านหนึ่งของการรักษายาบาลแบบองค์รวม (Holistic nursing care) นั่นเอง (Mc Daniel C., 1998)

3.3) การปกปิดความลับ (Confidentiality)

การรักษาความลับของผู้ป่วย (privacy rights) เรื่องราวเกี่ยวกับโรค อาการ และข้อมูลต่างๆ ของผู้ป่วยทุกโรคทุกปัญหา ถือเป็นเรื่องส่วนตัวของบุคคล ต้องปกปิดทุกเรื่อง ซ้อยกเว้น ได้แก่ (1) เมื่อต้องเปิดเผยข้อมูลตามกฎหมาย (2) เมื่อมีคำสั่งจากศาล และ (3) เมื่อมีประโยชน์ต่อสังคม ซึ่งผู้ป่วยต้องรับรู้และยินยอมให้เปิดเผย เป็นการเคารพในสิทธิความเป็นส่วนตัวของบุคคล (privacy rights) ในการรักษาพยาบาลที่เกี่ยวกับความลับหรือข้อมูลของผู้ป่วย (Tschudin, 1988)

3.4) ควรพยายามช่วยหรือยุติการรักษาพยาบาล

โดยหน้าที่และจรรยาบรรณของการแพทย์การพยาบาล ชีวิตมนุษย์เป็นของมีค่าและการพยาบาลช่วยชีวิตถือเป็นหน้าที่สำคัญประการแรกที่พึงกระทำ แต่กรณีของผู้ป่วยระยะสุดท้ายใกล้ตายและอาการของโรคเป็นไปตามลำดับ ปัจจุบันเครื่องมือทางเทคโนโลยีได้เข้ามามีส่วนร่วมเหนี่ยวรั้งหรือชะลอความตายไว้ทำให้ภาระของความตายยืดออกไป ในด้านของผู้ให้การรักษาพยาบาลนั้น เชื่อมโยงต่อประสิทธิภาพของวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ประกอบกับความรู้สึกเห็นใจครอบครัวผู้ป่วยที่ต้องสูญเสียบุคคลที่ตนรัก รวมถึงความรู้สึกว่าความพ่ายแพ้ของตนในการไม่สามารถช่วยให้ผู้ป่วยรอดพ้นจากความตายได้ อาจเป็นสาเหตุที่นำไปสู่การพยายามลองเสี่ยงและเหนี่ยวรั้ง (ลีวลิ ศิริโล, 2542) ขณะเดียวกันก็มีความคิดเห็นจากอีกฝ่ายหนึ่งว่าการรักษาตามอาการและหยุดการรักษาให้ผู้ป่วยจากไปอย่างสงบยอมเป็นสิ่งที่ควรทำ โดยลักษณะวิชาชีพแล้ว บุคลากรทีมสุขภาพจะมองความตายในเชิงวิทยาศาสตร์ คือ การที่ระบบต่าง ๆ ของร่างกายยุติการทำงานอย่างถาวร ซึ่งหมายถึงการยุติวิธีการรักษาต่าง ๆ แต่ในขณะเดียวกันการมองความตายตามทัศนะทางศาสนา ตามความรู้สึกและมุมมองของมนุษย์ปวงชนทั่วไปก็เป็นอีกแนวทางหนึ่ง ซึ่งบุคลากรทีมสุขภาพควรที่จะคำนึงถึง เพราะมีผลต่อการตัดสินใจที่จะชะลอความตาย รวมไปถึงการปฏิบัติต่อผู้ป่วยและญาติในช่วงที่เผชิญภาวะของความสูญเสีย นอกจากนี้สาระสำคัญประการหนึ่งยังอยู่ที่การยอมรับความจริงว่าความตายเป็นสัจธรรมของชีวิตที่ไม่มีใครหลีกเลี่ยง ซึ่งจะเป็นการช่วยลดความรู้สึกคับข้องใจของบุคลากรทีมสุขภาพในทางตำหนิตนเอง และการพยายามเหนี่ยวรั้งให้ผู้ป่วยทนทุกเวทนาเกินความจำเป็น ซึ่งในทัศนคติของฝ่ายผู้ป่วยและครอบครัว ความเชื่อทางศาสนาและท่าทีของผู้ป่วยและญาติที่มีต่อความตาย จะเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้การรักษายาบาลสามารถรู้ว่าจะมีบทบาทและช่วยเหลือผู้ป่วยในวาระสุดท้ายของชีวิตได้อย่างไร (แสง บุญเฉลิมวิภาส, 2560)

3.5) การจัดสรรทรัพยากร (Allocation of resources)

หมายถึงการจัดสรรทรัพยากรทางการแพทย์ที่สำคัญและจำเป็นให้แก่ผู้ป่วย ประเด็นขัดแย้งทางจริยธรรมคือใครจะเป็นผู้เลือกว่าผู้ป่วยคนใดควรได้รับการจัดสรรทรัพยากรก่อนหลังเมื่อมีทรัพยากรอยู่อย่างจำกัด

4. ประเด็นทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับผู้ป่วยใกล้ตาย

เป็นหน้าที่ตามกฎหมายและจริยธรรมแห่งวิชาชีพที่พยาบาลจะต้องดูแลผู้ป่วยให้ดี และเสียชีวิตด้วยความสงบ หากบกพร่องต่อหน้าที่ดังกล่าว อาจกลายเป็นความผิดฐานทอดทิ้งผู้ป่วยได้ หากการกระทำนั้นต้องตามบทบัญญัติในประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 307 ซึ่งบัญญัติว่า¹⁰

“ผู้ใดมีหน้าที่ตามกฎหมายหรือตามสัญญา ต้องดูแลผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้ เพราะอายุ ความเจ็บป่วย การพิการหรือจิตพิการ ทอดทิ้งผู้ซึ่งพึ่งตนเองมิได้นั้นเสียโดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกิน 3 ปี หรือปรับไม่เกินหกพันบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ”

ความผิดดังกล่าวเป็นความผิดที่ก่ออันตราย กล่าวคือ ถ้าการทอดทิ้งเป็นไปโดยประการที่น่าจะเป็นเหตุให้เกิดอันตรายแก่ชีวิต ก็ถือเป็นความผิดฐานนี้แล้วแต่ถ้าหากการทอดทิ้งนั้นเป็นผลให้เกิดอันตรายแก่ชีวิตโดยตรง ความรับผิดชอบที่เกิดขึ้น จะเป็นความผิดต่อชีวิต ก่อให้เกิดความผิดทั้งทางแพ่งและอาญาด้วย แม้แต่ผู้ป่วยที่มีคำสั่ง DNR (do not resuscitate) คือ “ไม่ต้องช่วยฟื้นชีวิต” ซึ่งหมายถึงไม่ต้องใช้เทคโนโลยีต่างๆ มาช่วย แต่การ

ดูแลรักษาพยาบาลโดยทั่วไปยังคงต้องมียู่ นั่นคือมิได้หมายความว่าไม่มีการรักษา ดังนั้นหน้าที่ตามกฎหมายที่จะต้องดูแลรักษาและป้องกันมิให้เกิดอันตรายต่อผู้ป่วยจึงยังคงต้องมียู่

กรณีการให้ผู้ป่วยระยะท้าย ใกล้ตายหรือสิ้นหวังถึงแก่ความตายด้วยความสงบ (Euthanasia) หรือตายดี (good death) หมายถึง การให้ผู้ป่วยที่ทนทุกข์ทรมานจากโรคที่ไม่อาจรักษาหายได้ ได้ตายลงโดยไม่เจ็บปวด เพื่อให้พ้นจากความทุกข์ทรมานนั้น ในทางปรัชญาเรียกว่า “การุณยฆาต” หรือ กรณีที่ผู้ป่วยขอร้องให้แพทย์ยุติการรักษาหรือช่วยให้ผู้ป่วยได้ตายก่อนเวลาเพื่อให้หลุดพ้นจากความทุกข์ทรมาน เรียกว่า “เมตตามรณะ” (Mercy killing) ยังเป็นเรื่องที่มีความคิดเห็นแตกต่างกันมาก Euthanasia แบ่งเป็น 2 กรณี

1) Passive Euthanasia กรณีที่แพทย์ปล่อยให้ผู้ป่วยถึงแก่ความตายตามธรรมชาติ โดยไม่นำเครื่องมือต่าง ๆ จากเทคโนโลยีสมัยใหม่มาช่วยยืดชีวิตผู้ป่วยอีก

2) Active Euthanasia กรณีที่แพทย์ฉีดยา หรือให้ยาเพื่อให้ผู้ป่วยตายโดยไม่เจ็บปวดหรือการหยุดเครื่องช่วย เพื่อให้ผู้ป่วยตายอย่างสงบ ในกรณีนี้อาจถือเป็นการเร่งการตาย และเป็นการกระทำโดยตรง เหตุผลที่จะยกมาสนับสนุนว่าการกระทำดังกล่าว ไม่ผิดจึงยังมีข้อโต้แย้งอยู่

นอกจากนี้ Euthanasia ยังอาจแบ่งเป็นตามความสมัครใจของผู้ป่วย ดังนี้¹⁸

1) Voluntary Euthanasia เป็นการให้แพทย์ฉีดยาให้ตนเองหลับโดย ไม่ต้องตื่นขึ้นมาพบความทุกข์ทรมาน หรือให้ยุติการรักษาพยาบาลตนเอง จึงเป็นการกระทำตามประสงค์ของผู้ป่วย ผู้ป่วยตัดสินใจด้วยสติสัมปชัญญะที่สมบูรณ์

2) Involuntary Euthanasia ญาติมีความประสงค์ให้แพทย์ยุติการรักษาและยุติการยืดชีวิตผู้ป่วย เพราะเห็นว่าไม่มีประโยชน์แก่ผู้ป่วย แต่กลับทำให้ผู้ป่วยทุกข์ทรมาน การตัดสินใจของทีมสุขภาพต้องอยู่บนพื้นฐานเจตนาดีต่อผู้ป่วย ความเมตตาที่มีต่อผู้ป่วย

ผู้ป่วยในระยะท้ายหรือใกล้ตาย การมีชีวิตอยู่โดยส่วนใหญ่ เปรียบเหมือนผัก เหมือนต้นไม้ หรือตุ๊กตาที่มีเพียงลมหายใจ เป็นชีวิตที่ไม่สามารถตอบสนองหรือรับรู้สิ่งใด ๆ รอบตัวได้ การมีชีวิตเช่นนี้ ไม่ใช่เป็นการอยู่อย่างมีศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ตามรัฐธรรมนูญ การยืดชีวิตของคนให้ดำรงอยู่เพียงลมหายใจจากเครื่องมือสมัยใหม่ที่ประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมา เพียงเพื่อให้เห็นว่า ยังมีชีวิตอยู่นั้น ไม่เกิดประโยชน์กับผู้ป่วยและญาติ นอกจากความทุกข์ทรมานจากสภาพอันไม่พึงประสงค์แล้ว ค่าใช้จ่ายทางการแพทย์เพื่อรักษาชีวิต ค่าใช้จ่ายในการยืดชีวิต ไม่เพียงเป็นภาระของญาติผู้ป่วยเท่านั้น แต่ยังทำให้ผู้ป่วยรายอื่นที่สมควรได้รับการรักษาขาดโอกาสไปด้วย

ด้วยเหตุนี้ จึงได้มีแนวคิดที่จะยุติการรักษาที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดชีวิตออกไปโดยไม่มีทางรักษาให้ผู้ป่วยหายจากโรค กลับมาใช้ชีวิตเหมือนหรือได้ใกล้เคียงกับคนปกติได้ โดยมีการตรากฎหมายให้บุคคลแสดงเจตนาที่จะปฏิเสธการรักษาในวาระสุดท้ายของชีวิต (Living Will) ได้ ซึ่งปัจจุบันประเทศไทยมีพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ (พ.ศ.2550 ประกาศ ณ วันที่ 3 มีนาคม พ.ศ.2550: 10) “มาตรา 12 บุคคลมีสิทธิทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้”

พินัยกรรมชีวิตกับการดูแลผู้ป่วยใกล้ตาย

พินัยกรรมชีวิต (Living Will) หมายถึง หนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยื้อการตายในวาระสุดท้ายของตนหรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยได้ (มาตรา 12 ของพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2550) ดังนั้น พินัยกรรมชีวิตคือเอกสารหรือหนังสือที่เขียนแสดงความปรารถนาหรือเป็นการสื่อสารกับบุคคลในครอบครัวหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องให้เข้าใจถึงความต้องการในวาระสุดท้ายของชีวิต ไม่ว่าจะเป็นการเลือกวิธีการรักษาในวาระสุดท้าย การจัดการงานศพ

โดยเมื่อปี พ.ศ. 2550 ประเทศไทยได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ กฎหมายฉบับนี้เกี่ยวข้องกับการทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขในวาระสุดท้ายของชีวิต ซึ่งในต่างประเทศเรียกว่า การทำ Living Will หรือ Advance Directive¹² เป็นการเปิดโอกาสให้คนไทยใช้สิทธิการตาย

ได้โดยมีกฎกระทรวงออกมารับรองกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการดำเนินการตามหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขที่เป็นไปเพียงเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิต หรือเพื่อยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย ในปีพ.ศ.๒๕๕๓ ตามมาตรา ๑๒ วรรค ๒ แห่งพระราชบัญญัติสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๕๐ มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ ๒๐ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๕๔ และเสนอรูปแบบการแสดงเจตนาล่วงหน้าสำหรับการตายอย่างมีศักดิ์ศรีของตน โดยมีสาระสำคัญของกฎหมาย คือ การเคารพสิทธิของผู้ป่วย และคุ้มครองบุคลากรสุขภาพที่กระทำตามเจตนาของผู้ป่วย โดยเน้นการแสดงเจตนาปฏิเสธการรักษาต่างๆ ในวาระสุดท้ายของชีวิตเป็นลายลักษณ์อักษรไว้เป็นหลักฐานให้ชัดเจน

ประโยชน์ของการทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์รับการรักษา

เอกสารที่จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติเรื่องความต้องการครั้งสุดท้ายของชีวิต (Living Will) ได้อธิบายประโยชน์ของการทำหนังสือดังกล่าวไว้โดยสรุปว่า

1. จะทำให้แพทย์ และญาติทราบ เป็นการช่วยลดความขัดแย้งระหว่างแพทย์กับญาติในการวางแผนการรักษา เมื่อผู้ป่วยไม่อยู่ในสภาพที่แสดงเจตนาได้
2. ทำให้ผู้ป่วยระยะสุดท้ายไม่ต้องทนทุกข์ทรมานจากการใช้เครื่องมือต่าง ๆ เช่น การเจาะคอ การใส่ท่อช่วยหายใจ การปั๊มที่ช่วยยืดการตายออกไปซึ่งที่ไม่ช่วยให้ผู้ป่วยมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น
3. ทำให้ผู้ป่วยและญาติไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายสูงหรือค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นในการรักษา จนกระทั่งถึงต้องขายทรัพย์สินจนสิ้นเนื้อประดาตัวมาเป็นค่ารักษา
4. เปิดโอกาสให้ผู้ป่วยมีการสื่อสารและเล่าลาคคนในครอบครัวในขณะที่มีสติสัมปชัญญะอยู่

รูปแบบของการทำหนังสือแสดงเจตนาไม่ประสงค์รับการรักษา

การทำหนังสือแสดงเจตนาแบ่งได้เป็น 2 รูปแบบคือ

1. ผู้ป่วยทำหนังสือแสดงเจตนาด้วยตนเองไม่ว่าจะเขียนหรือพิมพ์ หรือ ใช้แบบตามตัวอย่างที่กำหนด
2. การแสดงเจตนาด้วยวาจาต่อแพทย์ พยาบาล หรือญาติผู้ใกล้ชิดโดยไม่จำเป็นต้องทำเป็นหนังสือหรืออาจจะให้ผู้อื่นช่วยเขียนหรือพิมพ์แทน

หนังสือแสดงเจตนาที่ผู้ทำควรมีอายุเกิน 18 ปีที่สามารถตัดสินใจด้วยตัวเองได้ และสามารถเปลี่ยนแปลงแก้ไข หรือระงับยกเลิกได้ตลอดเวลา โดยต้องแจ้งการแก้ไขกับแพทย์ที่เคยได้รับการแจ้งไว้ก่อนแล้ว

สาระสำคัญของการนำใช้ หนังสือแสดงเจตนาของบุคคลที่ไม่ประสงค์จะรับบริการสาธารณสุขเพื่อยืดการตายในวาระสุดท้ายของชีวิตหรือยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยดังนี้¹¹

สามารถทำได้ตั้งแต่ยังมีสติสัมปชัญญะ โดยแจ้งความต้องการดังกล่าวไว้กับแพทย์หรือสถานพยาบาล ทั้งนี้ กฎหมายบังคับว่า แพทย์ต้องอธิบายภาวะความเป็นไปของโรคขณะนั้น พร้อมตอบทุกคำถามของคนไข้จนแน่ใจว่าเข้าใจตรงกันเพื่อให้คำยืนยันหรือปฏิเสธก่อนจะทำหนังสือดังกล่าว ส่วนกรณีที่บุคคลแสดงเจตนาไม่มีสติสัมปชัญญะดีพอจะสื่อสารได้ แต่ทำหนังสือไว้แล้วเกิดความสงสัยในเนื้อหาข้อความและกำหนดบุคคลอื่นเป็นผู้อธิบายเจตนารมณ์แท้จริงของเจ้าของหนังสือดังกล่าว แพทย์ต้องอธิบายภาวะความเป็นไปของโรคให้บุคคลดังกล่าวทราบและแจ้งรายละเอียดหนังสือแสดงเจตนาที่คนไข้เขียนไว้ก่อนที่จะทำตามหนังสือดังกล่าวด้วย (กิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์, 2558) แบบแสดงเจตนาไม่ต้องการยืดชีวิตหรือยุติการทรมานจากความเจ็บป่วยนั้น กฎหมายไม่ได้กำหนดรูปแบบไว้ ซึ่งหมายความว่า บุคคลสามารถแสดงเจตนาด้วยวาจาหรือด้วยหนังสือก็ได้ ทั้งนี้ เพื่อป้องกันความเข้าใจผิดระหว่างญาติคนไข้กับบุคลากรทางการแพทย์หรือสถานพยาบาล สำนักงานประกันสุขภาพแห่งชาติจึงจัดทำแบบแสดงเจตนาของบุคคลเป็นเอกสารหนังสือกรณีไม่ต้องการให้ยืดชีวิตหรือยุติการทรมานจากการเจ็บป่วยซึ่งมีรายการตามที่กฎหมายระบุไว้ครบถ้วน แล้วยังระบุวิธีช่วยชีวิตที่คนไข้ต้องการใช้หรือไม่

ใช้ อีกด้วย ไม่ว่าด้วยวาจาหรือโดยหนังสือ ควรต้องมีพยานรับรู้การแสดงเจตนานั้น (สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2564)

นอกจากทำหนังสือแสดงเจตนาหรือทำโดยวาจา ก็ต้องมอบเอกสารดังกล่าวหรือบอกให้คณะแพทย์รับทราบ ปัญหาทางปฏิบัติคือ ถ้าแสดงเจตนาด้วยวาจาก็จะถกเถียงในภายหลังกับญาติที่ไม่เคยรู้หรือไม่รับรู้เจตนารมณ์ของคนไข้มาก่อน อันจะทำให้การทำงานของแพทย์ลำบากใจ ดังนั้น การแสดงเจตนาโดยวาจาของคนไข้ที่มีสติสัมปชัญญะขอเสนอให้มีหลักฐานเพิ่มเติมชัดเจนโดยถ่ายวิดีโอคำพูดของคนไข้ไว้ยืนยันเจตนารมณ์อีกชั้นหนึ่ง ทั้งนี้ เพื่อช่วยเหลือคณะแพทย์ทำงานง่ายขึ้นและญาติพี่น้องไม่แคลงใจการทำงานของแพทย์ด้วย

ดังนั้น สิทธิที่คนไข้พึงรู้กรณีต้องการแสดงเจตนาไม่ประสงค์ให้ยืดการตายในวาระสุดท้ายแห่งชีวิต หรือ ยุติการทรมานจากการเจ็บป่วย คือ การอธิบายภาวะแห่งโรค ความทรมานจากโรคร้าย วาระสุดท้ายของผู้เป็นโรคร้ายนั้น รายละเอียดหรือข้อมูลการเจ็บป่วยของตนเอง ความเห็นของแพทย์ ประกอบการตัดสินใจ แบบแสดงเจตนาประเภทนี้ขอได้จากทุกโรงพยาบาลทั้งรัฐและเอกชน โรงพยาบาลควรแนะนำให้ผู้ป่วยและญาติหาข้อมูลประเมินอาการของตนให้มากที่สุด สรรวจอารมณ์ความรู้สึกของตนว่ามั่นคง ไม่ท้อแท้ เข้าใจสภาพจริงหรือความต้องการแท้จริงของตนเอง (Davis A.J, Aroskar MA, 1991)

สรุป

การดูแลผู้ป่วยระยะท้าย หรือ ใกล้ตาย บุคลากรด้านสุขภาพควรคำนึงถึงสิทธิของผู้ป่วย และให้การปกป้อง พิทักษ์สิทธิผู้ป่วย เพื่อช่วยให้ได้รับความยุติธรรม และได้รับการดูแลที่ถูกต้องคงไว้ซึ่งศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ นอกจากนั้นในการดูแลผู้ป่วยระยะท้ายหรือใกล้ตายมักเกิดสถานการณ์ที่ทำให้บุคคลที่เกี่ยวข้องทั้งแพทย์ พยาบาล รวมทั้งผู้ป่วย ญาติผู้ป่วย หรือครอบครัวผู้ป่วย เกิดความคับข้องใจหรือขัดแย้งในตนเองในประเด็นต่าง ๆ ตามความเชื่อในคุณค่าการรักษาพยาบาล การมีชีวิต การเจ็บป่วย และการตายนำไปสู่ข้อขัดแย้งทางจริยธรรมต่าง ๆ ตามมา เช่น การบอกความจริงกับผู้ป่วย ประเด็นควรพยายามช่วยยืดชีวิตหรือยุติการรักษา หรือ ประเด็น Euthanasia รวมถึงพินัยกรรมชีวิต เป็นต้น นอกจากนี้ยังเกิดข้อพิพาทในเรื่องสิทธิเสรีภาพของผู้ป่วยระยะสุดท้ายว่าพวกเขาได้รับความยุติธรรมที่สมบูรณ์หรือไม่ อย่างไรก็ตาม กฎหมายการคุ้มครองสิทธิเสรีภาพในประเทศไทยยังคงยืนยันปกป้องสิทธิให้กับประชาชนทุก ๆ กลุ่ม ซึ่งการทำงานระหว่างแพทย์ พยาบาล และนักกฎหมายที่จะต้องทำงานร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการปกป้องสิทธิในการดูแลรักษาผู้ป่วยระยะสุดท้าย หรือการปกป้องสิทธิประโยชน์ที่พึงจะได้รับการช่วยเหลือจากรัฐบาลอย่างเป็นธรรมมากที่สุด

บรรณานุกรม

- กิตติพงศ์ อรุณพัฒน์พงศ์. (2558). การทำพินัยกรรมชีวิต (Living Will) สำคัญอย่างไร. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: http://thaitribune.org/contents/detail/307?content_id=16670: (2564, 28 กรกฎาคม).
- สิวลี ศรีไธ. (2556). **จริยศาสตร์สำหรับพยาบาล**. (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- แสวง บุญเฉลิมวิภาส. (2560). **กฎหมายและข้อควรระวังของผู้ป่วยประกอบวิชาชีพแพทย์ พยาบาล**. [ออนไลน์], (พิมพ์ครั้งที่ 8 แก้ไขเพิ่มเติม), กรุงเทพมหานคร: บริษัทสำนักพิมพ์วิญญูชน จำกัด.
- สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2542) **หนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล**. เข้าถึงได้จาก : <http://www.thailivingwill.in.th/content/หนังสือแสดงเจตนาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาลในวาระสุดท้าย-of-ชีวิต>: (2564, 28 กรกฎาคม)
- สำนักงานวิจัยและพัฒนากำลังคนด้านสุขภาพ. (2562). **สิทธิการปฏิเสธการรักษาในระยะสุดท้ายของชีวิต กับปัญหาในทางปฏิบัติของบุคลากร**. [ออนไลน์], เข้าถึงได้จาก: <https://hrdo.org/>. (2564, 20 กรกฎาคม).
- Aiken TD, Catalano JT. (1994). **Legal, ethical and political issues in nursing**. Philadelphia: F.A. Davis Company.
- Davis A.J, Aroskar MA. (1991). **Ethical dilemmas and nursing practice**. Norwalk: Appleton & Lange.
- High DM. Truth Telling. (1989). Confidentiality, and the dying patient: New dilemmas for the nurse. **Nurse Forum**. 24(1): 5-10.
- Johnstone, M. J. (1995). **Bioethics: A nursing perspective**. (4th ed.) Sydney: Harcourt Brace.
- Jovanovich. McDaniel C. (1998). **Enhancing nurses' ethical practice: Development of a clinical ethics program**. **Nursing Clinic North America**; 33(2): 299-311.
- Tschudin. (1988). **Nursing the patient with cancer**. Cambridge: Pentrice Hall.

บทวิเคราะห์ผลกระทบของการระบาดของไวรัสโควิด-19 ที่มีต่อธุรกิจสายการบิน
และแนวโน้มธุรกิจสายการบินในอนาคตหลังการระบาด

ANALYSIS OF IMPACT OF COVID-19 PANDEMIC ON AIRLINES BUSINESS AND
FUTURE TREND OF AIRLINES BUSINESS IN THE POST PANDEMIC PERIOD

สิรินดา คลีสุนทร*
Sirinada Kleesunthron*

*วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
College of innovative management, Valaya Alongkorn Rajabhat University
under The Royal Patronage.
E-mail: sirinada@vru.ac.th

Received : October 22, 2021

Revised : March 15, 2022

Accepted : June 30, 2022

บทคัดย่อ

การแพร่ระบาดมีส่งผลกระทบต่อทุกอุตสาหกรรม ธุรกิจสายการบินเป็นหนึ่งในธุรกิจแรก ๆ ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก ซึ่งเกิดจากข้อจำกัดการเดินทางและนโยบายการปิดพรมแดนในแต่ละประเทศ เนื่องด้วยสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ออกมาตรการระยะสั้นและระยะยาวเพื่อจำกัดและป้องกันการแพร่กระจายของการติดเชื้อดังกล่าว บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์วิกฤตการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีตและผลกระทบต่ออุตสาหกรรมการบิน ผลกระทบของ COVID-19 ต่อธุรกิจสายการบิน แนวโน้มธุรกิจสายการบินหลังการระบาดใหญ่ และมาตรการระยะสั้นและระยะยาวอันเนื่องมาจากการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสดังกล่าว ดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ผลกระทบของสถานการณ์การระบาดของ COVID-19 แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ รายได้ อุตสาหกรรมการบิน และการบริหารสายการบิน การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นมีหลายมิติดังนี้ 1. ดำเนินการตามนโยบายการให้บริการผู้โดยสารที่สนามบิน 2. เพื่อให้บริการเทคโนโลยีแก่ผู้โดยสาร 3. ดำเนินนโยบายสนับสนุนความปลอดภัยด้านสุขภาพ

คำสำคัญ

โควิด-19 ธุรกิจสายการบิน ผลกระทบของการระบาดใหญ่ของโควิด-19

ABSTRACT

The COVID-19 outbreak affects all industries. The airline business is one of the first businesses which has heavily been affected because of the traveling limitations and border closing policies in various countries. Due to the COVID-19 pandemic, relevant departments have issued both short-term and long-term measures to limit and prevent the spread of the infection. The purpose of the current academic paper is to analyze crises that occurred in the past and their effects on the aviation industry, including the impacts of COVID-19 on airlines businesses, the trend of airlines businesses after the COVID-19 pandemic and the short-term and long-term measures owing to the outbreak of COVID-19. As mentioned, the effects of the COVID-19 pandemic towards the airline businesses can be divided into 2 categories: The first category relates to the revenues of the aviation industry and the second one relates to the airline management. Those two categories of the airline business effects have brought the major changes to the industries in the following dimensions: First, there has been a policy to control the airline passengers at the airport; second, the modern technology has been proposed and used in the airline businesses for safety. Third, the policy for health safety has been promoted and strictly operated.

KEYWORDS

COVID-19; Airlines Businesses; Impact of covid-19 pandemic

Introduction

There was the first coronavirus epidemic in late December 2019 that first originated in the People's Republic of China's Hubei Province Coronavirus: (2019 nCoV). COVID-19, namely Coronavirus disease, is a type of virus that causes various symptoms ranging from the common cold to serious illnesses including Middle East Respiratory Syndrome (MERS-CoV) and Severe Acute Respiratory Syndrome (SARS-CoV). After the 2003 SARS and 2012 MERS outbreaks, COVID-19, one of the Coronavirus disease's nodes, has been the third enormous outbreak that occurred in the first two decades of the 21st century. The outbreak of COVID-19 has significantly affected the travel of the global population. This is because to limit travel can help reduce disease transmission. It was defined as the primary measure for controlling disease transmission. The epidemic of COVID-19 can be limited or halted from person to person if the learning processes protecting from and curing the disease include how to adapt oneself during the outbreak and these will be proposed to the public. In addition, searching for update information can help analyze the crisis of COVID-19 epidemic, properly respond to it, predict what will happen and solve the problems caused by COVID-19 quickly. In the 21st century, the aviation industry has experienced various major crises such as the 9/11 attacks in 2001 which forced the United States to restrict its airspace. Such a restriction was like the current situation of COVID-19. Additionally, in 2003, there was the epidemic of the SARS virus which caused 8,000 infected patients and almost 800 people killed in the United States. According to The World Tourism Organization, (UNWTO)

it was claimed that, besides affecting travel limits around the world, disease epidemics impacted the global financial crisis in 2008 and the global stock market crisis in 2016. This impacted the price of gold and world fuel. It was also revealed that the recovery from SARS took five months and that of 9/11 took six months including that of the global economic crisis 10 months. However, those crises took shorter recovery time than the COVID-19 epidemic, which has affected the world for more than two years.

The impact of COVID-19 on the airline business

Although the aviation industry has been through many major crises, the outbreak of COVID-19 is more severe than any previous crises because of its global nature and how it directly and indirectly is affecting all kinds of industries. It is because COVID-19 is directly related to the world economy. The International Civil Aviation Organization (ICAO), the Association of Airports International (ACI), and UNWTO cooperated to produce business operations Reports, which examine the impact of COVID-19 on business operations (UNWTO). The World Trade Organization (WTO), an international trade organization, and the International Monetary Fund (IMF) found that if the COVID-19 epidemic situation had been controlled, the expenditure of people would have increased in 2019-2020. If this had been possible, there would be an 80% increase in the international passenger aviation traffic. However, the COVID-19 epidemic could not be controlled, so the revenues from airports were reduced by 45 percent, and those from the global airline business declined around 76 billion dollars. The frequency of domestic and international passenger traffic (RPK) was decreased by 48%. According to the frequency, the tourism industry had got \$450-billion income. The international trade volumes decreased by 32%, while global gross domestic product (GDP) was decreased by 3%. According to the assumptions, the COVID-19 epidemic has had a substantial impact on the economy, trade, travel, and tourism. According to the research report by UNWTO released on April 28, 2020, it was revealed that 100% of the world's countries have had international travel restrictions, and 72% have closed borders for international travel. To close the borders and restrict the global travel, based on the nation's law, they have directly affected the tourism industry. Due to the COVID-19 pandemic, not only the airline businesses were affected hard, but the aircraft manufacturers were also directly affected. Airbus and Boeing have had to decrease their production of the aircraft models because of the travelling limit and fewer aircraft orders. Even though the COVID-19 crisis has recovered, there has been the layoff among the crews.

Besides the epidemic of COVID-19 affecting the global economy, it may take quite a long time to recover the aviation industry and air traffic businesses from the crisis. However, it is still expected that the domestic flights may probably be recovered faster than the international routes. During the COVID-19 crisis, almost all countries closed their borders. If anyone would like to enter the country, state quarantine has been required based on the measures of the countries. Due to the state quarantine, both domestic and international tourists have been delayed by the quarantine period. In addition, those who have worked for the positions related to aviation industries, for instances; passenger or customer service officers have been laid off or offered

unpaid leave. Such a layoff has particularly affected the low-skilled employees. Even though the epidemic of COVID-19 has abated and travelling restrictions have been rescinded, the aviation industry workforce has still been impacted.

The aviation industry's growth and situation after the COVID-19 epidemic

The air transportation is claimed to be the safest mode of transportation. Even though there has been the epidemic of COVID-19, the air transportation is claimed to be safer than other types of public transportation and is the preferable transportation for passengers. According to The International Air Transport Association (IATA) analysis, although COVID-19 can be spread for many reasons, it was claimed that the COVID-19 spread in the cabin of aircraft is better prevented than in other types of transportation. This is because the passengers are separately seated facing straight in rows (which is not convenient enough to communicate face-to-face). In addition, the spread of viruses is delayed by airflow from the ceiling to the floor. In comparison to other enclosed environments, the airflow rate is high. The efficiency of in-flight air filters is very high.

According to the improvement of the air quality in the cabin, there is a lot of fresh air circulation. As a result, the infection from the interior of an airplane is much more likely to spread by contact or pre-flight contact than infection from the seats on an aircraft. The circulation in the cabin is like the partitions between the rows. Since safety comes first in air transport, it will be neatly and carefully operated further. To ensure the safe flight, aviation will implement both short- and long-term measures. The short-term solutions are most likely to be employed early on. It is social distancing, with the idea that airlines will leave seats in the middle row on planes to reduce the spread of germs. Many concepts, on the other hand, are objected to the middle seat being empty. However, according to the IATA research, to empty the middle seat, such as in "Social Distancing," may cause substantial economic damage for the airline. Due to emptying the middle seat, many airlines can't make it because they may be unable to recover the cost of such measures. Moreover, the price of airline tickets may be increased. If social distancing is employed in air travel, many passengers may not be able to travel by plane because of the cost being higher. Emptying the middle seat on planes, flights are estimated to increase in cost by 43 percent to 54 percent in 2020 compared to 2019, depending on the location.

Although the COVID-19 epidemic has abated, passengers and crew members must wear masks or other face-covering equipment for the entire visit. This will reduce the risk of illness. During the early phases of the epidemic's resumption of air travel, such measures will be widely employed. Other measures that will be implemented temporarily include temperature monitoring of passengers and airport operators, keeping distance between passengers and operators at every step of check-in to boarding. If there is a vaccine against such a disease, the COVID-19 Immunity. Data Identification Measure may be inserted into the passport for use in screening before entering and leaving countries. Vaccinations should be checked before entering or departing any country, especially after an outbreak since it helps reduce the risk of becoming infected or dying. Pre-flight and post-embarkation safety checks, on the other hand, are a requirement for all countries. According to Annex 9 clause 2.1, "Countries/states must adjust replace self-optimal measures pre-launch safety checks on both inbound and outbound flights." However, during a health-related

emergency, each country is required to implement additional WHO proposals as outlined in Annex 9, Article 2.5, which states: "If, in the event of a need to address a health risk or emergency, countries/states must consider additional health measures form" (ICAO, 2018). They must comply by the International Health Regulations of 2005, including Article 43, which specifies that when deciding to take additional measures, the reasons must be considered, a) scientific principles, b) scientific evidence of human health issues, as indicated by documentation or information from WHO or international organizations, c) specific WHO advice (ICAO, 2018).

During the COVID-19 epidemic, WHO informed that body temperature testing before entering or departing airports was insufficient to stop spreading the disease. This is because the virus result or a high fever may not show on the indicator. While traveling or while infected, a person's fever may go unnoticed. Checking everyone's temperature as they enter and depart airports is also a high-value commitment. To follow the operation effectively, all passengers should show their health certification including individual contact information for both arrival and departure. According to the WHO's claim, the risk analysis and/or the additional evaluation for passengers is required. The long-term solutions must be considered, not just for the protection of public health, but also for all countries. However, to follow the solution spends a high amount of the budget and slows the speed of service at each location. As a result, government and organization cooperation is essential to achieve maximum efficiency in resolving the epidemic and preventing future epidemics. At the international level, it is essential to join hands for developing a proper strategy (Tew et al., 2008). The pandemics situations can affect in a single country, but the disease has already spread across borders. Consequently, a coordinated regional and international response is likely to be required. It is beneficial in reducing the impact of future public health and improving governments' ability to respond correctly to situations.

Conclusion

According to the history of aviation, it was found that the aviation industry can always be recovered. There have been major crises in the 21st century, such as the 9/11, the infected disease outbreak, and the global economic crisis. The major outbreak that has an immediate impact on the aviation sector has been the COVID-19 pandemic. It has differed from previous crisis in term of stopping the travelling around the world. Due to the safety policy about closing the borders of each country, it has badly affected the economy in many countries. The airline industry was the first to be hit hard, with some carriers being bankrupt or facing substantial financial difficulties. Although there has been such a crisis, the tendency of the low-cost airlines can probably survive better than the normal airline businesses. The crisis about the COVID-19 epidemic has made various airline businesses limit the travelling although the risk of disease infection in the aircraft cabin was confirmed to be lower risk than other kinds of transport. To always wear a medical mask in public, on the other hand, is being employed to further reduce the risk of infection. Even though the flight distancing measures have been operated to help to prevent the spread of infection least, they much affect the benefits and costs of the airlines leading to huge business loss. Measures such as those should be employed in the shortest period to reduce the burden of higher costs. Various airlines have also experienced difficulties about securing passengers and providing a comfortable flight experience. As a result, they must

emphasize both the qualified services and public health. The airlines should train their crews to be accustomed to the new normal to help reduce the interpersonal contact during the time of being onboard. Cleanliness, social distancing, as well as more modern technology have been introduced for the check-in or boarding processes. There is also other safety policies to help decrease the virus spread, for instances; reducing the food and beverage services onboard, and providing free-of-charge medical masks and hand sanitizer to the passengers. In addition, they must be able to show a health document when traveling. These measures can probably enable good flying for passengers. As mentioned, the effects of the COVID-19 pandemic towards the airline businesses can be divided into 2 categories: The first category relates to the revenues of the aviation industry, and the second one relates to the airline management. Those two categories of the airline business effect have brought the major changes to the industries in the dimensions of:

1. There has been a policy to control the airline passengers at the airport. They are informed and reminded to follow the travelling guidelines of Centers for Disease Control and Prevention (CDC) as well as the local and the state advisories regarding COVID-19. Such a policy was started on February 2, 2021. In addition, all airline passengers must be informed to always wear a face mask when being onboard and are asked to show a medical ID verification. They must walk past the thermometer for security screen of the fever. Moreover, they are also encouraged to: maintain the social distance of six feet while being at the checkpoint, remove belts and all personal items from your pockets such as wallets, keys or phones before you enter the checkpoint and place them in the carry-on bags (but this does not apply to TSA PreCheck® members), always keep good hygiene, such as cleaning hands regularly, and arrive at the airport early to allow adequate time for checking bags, completing security screening and getting to the departure gate. COVID-19 has affected almost operations across the airport environment so the passengers may spend more time during preflight processes. In case the airline crews or the passengers probably contact with the COVID infected persons, they must be tested for COVID-19, then follow the guidelines based on the healthcare provider or the local health department (United State Government, 2022).

2. The modern technology has been proposed and used in the airline businesses for the safety. Besides the Transportation Security Administration (TSA) as the security transportation systems, there are also other examples of technologies being used that brings changes in the airline businesses as follows: 1) The Computed Tomography (CT) produces high-quality, 3-D images for a more thorough visual analysis of a bag's contents. 2) The Enhanced Advanced Imaging Technology (eAIT) provides the safety screens passengers without physical contact. The technology helps display things such as weapons and explosives, which may be hidden under a passenger's clothing. 3) The Credential Authentication Technology (CAT) machines automatically verify identification documents presented by passengers during the security screening processes (United State Government, 2022).

3. The policy for health safety has been promoted and strictly operated. Besides the Transportation Security Administration (TSA) serving as the security transportation systems for airlines crews and passengers, TSA also closely contacts with the medical professions. In addition, the airline businesses follow the travelling guidelines of Centers for Disease Control and Prevention (CDC) as well as various government agencies (United State Government, 2022).

REFERENCES

- Bangkok Post. (2020). **Worse than 9/11: Coronavirus threatens global airline industry.** [Online], Available: <https://www.bangkokpost.com/worse-than-9-11-coronavirusthreatens-global-airline-industry>.
- Bangkok Post. (2020). **Boeing to cut staff, plane output as pandemic batters airline industry.** [Online], Available: <https://www.bangkokpost.com/world/boeing-to-cut-staff-plane-output-as-pandemic-batters-airline-industry>. (2020, 18 March).
- Bangkok Post. (2020). **Air Canada to rehire 16,500 workers laid off due To pandemic.** [Online], Available: <https://www.bangkokpost.com/world/1896340/air-canada-to-rehire-16-500-workers-laidoff-due-to-pandemic>. (2020, 18 March).
- BBC News. (2020). **British Airways to cut up to 12,000 jobs as air travel collapses.** [Online], Available: <https://www.bbc.com/news/business-52462660>. (2020, 18 March).
- Laoprahm J. (2018). Casual Factors of Perceived Quality of Service Quality, Satisfaction, and Loyalty towards Low-Cost Airlines' Services in Thailand. **International Thai Tourism Journal**. 14(2), 124-154.
- United State Government. (2022). **Coronavirus (COVID-19) information.** [Online], Available: <https://www.tsa.gov/coronavirus>. (2020, 11 February).

ภาคผนวก

วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วิทยาลัยอโงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn

หลักเกณฑ์การส่งบทความ

ชื่อวารสาร : วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
Journal of Humanities and Social Sciences Valaya Alongkorn
ISSN (Online) 2730-1516
ISSN (Print) 2408-1205 (สงวนลิขสิทธิ์)

กำหนดเผยแพร่ : 2 ฉบับ ต่อ ปี (ราย 6 เดือน)
ฉบับที่ 1 มกราคม – มิถุนายน
ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม

เจ้าของ : คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

วัตถุประสงค์ :

1. เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของนักวิจัย นักวิชาการและผู้สนใจทั่วไป

2. เพื่อเผยแพร่ผลงานบทความวิจัยและบทความวิชาการ เพื่อการพัฒนาพื้นที่ในระดับจังหวัด กลุ่มจังหวัด ตำบล หมู่บ้านหรือชุมชน แก่นักวิจัย นักวิชาการและบุคคลทั่วไปได้เสนองานผลงานวิจัยสู่สาธารณะ

3. เพื่อส่งเสริมความร่วมมือในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้และผลงานทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ การศึกษา บริหารธุรกิจ การท่องเที่ยวและการบริการ และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องรวมถึงประสบการณ์ในการวิจัยระหว่างสถาบันขอเขตเนื้อหา : บทความวิจัยและบทความวิชาการทางด้านสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ได้แก่สาขาวิชาจิตวิทยา สังคมวิทยา มานุษยวิทยา ประวัติศาสตร์ นิติศาสตร์ รัฐศาสตร์และสาขาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

โครงสร้างของบทความประกอบด้วย

1. หลักเกณฑ์ทั่วไป

1.1 บทความวิชาการที่จะเสนอเพื่อตีพิมพ์ในวารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ ต้องเป็นบทความวิชาการ หรือบทความวิจัย หรือผลงานอื่นที่เกี่ยวข้องกับสาขาสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ที่ไม่เคยตีพิมพ์ หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน

1.2 บทความวิชาการจะได้รับการตีพิมพ์ เมื่อผ่านการพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิ และได้รับความเห็นชอบจากกองบรรณาธิการ (ยกเว้นบทความพิเศษ)

2. การเตรียมต้นฉบับ

กองบรรณาธิการจะรับพิจารณากลับกรองเฉพาะต้นฉบับที่เป็นไปตามข้อกำหนดดังต่อไปนี้

2.1 ต้นฉบับ เป็นต้นฉบับพิมพ์ใช้ภาษาไทยอย่างเดียว หรือภาษาอังกฤษอย่างเดียว ภาษาที่ใช้ควรถูกต้องตามหลักภาษา ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกินหลังตัวอักษร ความยาวไม่เกิน 10 หน้า A4 ระบุเลขหน้าให้ชัดเจนบริเวณด้านบนขวาของหน้ากระดาษ

- บทความภาษาไทยใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14

- บทความภาษาอังกฤษใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK ขนาด 14

*ให้ดูรายละเอียดเพิ่มเติมที่ข้อ 4 รูปแบบการพิมพ์

2.2 ชื่อเรื่อง ควรกระชับและตรงกับเนื้อเรื่อง

2.3 ชื่อผู้เขียน ใช้ชื่อเต็ม โดยไม่ระบุชั้นยศ บรรดาศักดิ์ คำนำหน้านาม

2.4 สถานที่ทำงานของผู้เขียน ระบุสังกัดทั้งภาษาไทย และภาษาอังกฤษ สามารถติดต่อได้สะดวก และ E-Mail

2.5 บทคัดย่อ ให้ทำทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยสรุปสาระสำคัญของบทความอย่างครบถ้วนและมีความยาวไม่เกิน 300 คำ ระบุคำสำคัญ (Keyword) จำนวนไม่เกิน 5 คำ

2.6 เนื้อหา การนำเสนอเนื้อหาทางวิจัย ควรสอดคล้องกับกระบวนการวิจัยและครอบคลุมดังนี้

บทนำ อธิบายความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ ขอบเขตของการวิจัย สมมติฐาน (ถ้ามี) หรือคำถามการวิจัย อาจรวมถึงการตรวจสอบเอกสารไว้ในการอธิบายความสำคัญของปัญหา

การตรวจสอบเอกสาร เป็นการสังเคราะห์สาระจากวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแสดงแนวความคิด ทฤษฎี และข้อมูลที่มีส่วนสัมพันธ์กับเรื่องที่วิจัย และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย ระบุวิธีการเก็บข้อมูลและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล รวมไปถึงระยะเวลาที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ปี พ.ศ. ที่ทำการวิจัย

ผลของการวิจัย แสดงผลของการวิจัยและข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้จากการศึกษาวิจัยนั้น ๆ อาจมีภาพตารางและแผนภูมิประกอบ ทั้งนี้อาจวิจารณ์ผลการวิจัยด้วยแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารได้

บทสรุป วิจารณ์ และข้อเสนอแนะ เป็นการสรุปผลที่ได้รับจากการวิจัยรวมถึงการอภิปรายผลด้วยแนวคิดที่ได้จากการตรวจสอบเอกสาร และให้ข้อเสนอแนะบนพื้นฐานของผลงานวิจัย

2.7 ภาพประกอบและตาราง ควรมีเฉพาะที่จำเป็น และมีหมายเลขกำกับภาพตามลำดับ ภาพจะต้องชัดเจนแสดงเนื้อหาสำคัญของเรื่อง ควรเป็นภาพที่สื่อความหมายได้ เมื่อพิมพ์เป็นขาว - ดำ คำอธิบายภาพประกอบและตารางให้ใช้ข้อความกะทัดรัด ชัดเจน

2.8 การอ้างอิงและบรรณานุกรม การอ้างอิงในเนื้อหาและบรรณานุกรมท้ายบทความทุกรายการ จะต้องตรงกัน โดยอ้างอิงเฉพาะส่วนที่มีความสัมพันธ์โดยตรง วิธีการเขียนอ้างอิงและบรรณานุกรมจะต้องถูกต้องตามหลักเกณฑ์ในการเขียนอ้างอิงตามที่กำหนด จะต้องมีการละเอียดสำคัญเกี่ยวกับเอกสารไว้ครบถ้วน เพื่อความสะดวกในการติดตามเอกสารที่ผู้เขียนได้อ้างอิงไว้

*การอ้างอิงในเนื้อหาควรใช้รูปแบบเดียวกันโดยสม่ำเสมอ โดยใช้ระบบชื่อและปี

2.8.1 การเรียงลำดับเอกสาร เรียงตามลำดับอักษรชื่อผู้เขียนโดยไม่ต้องมีเลขกำกับ เริ่มด้วยรายชื่อเอกสารภาษาไทย และต่อด้วยรายชื่อเอกสารภาษาต่างประเทศ ใช้คำว่า บรรณานุกรม

2.8.2 บรรณานุกรมที่เป็นภาษาไทย ชื่อผู้เขียนใช้ชื่อเต็ม-นามสกุล และให้แปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นภาษาอังกฤษเพิ่มเติมต่อท้ายในหัวข้อ REFERENCES โดยเขียนแบบเดียวกับข้อ 2.8.3 และ 2.8.4

*ดูตัวอย่างในข้อที่ 5 การแปลบรรณานุกรมจากภาษาไทยเป็นอังกฤษ

2.8.3 บรรณานุกรมที่เป็นภาษาต่างประเทศ ชื่อผู้เขียนให้อ้างนามสกุลก่อน โดยเขียนเป็นคำเต็มและตามด้วยชื่ออื่นๆ ซึ่งย่อเฉพาะอักษรตัวแรกในกรณีชื่อที่มีคำขึ้นต้น ด้วยคำว่า Van de, der, von ให้เขียนเต็มหน้าหน้าชื่อสกุล

2.8.4 การอ้างอิงและบรรณานุกรมที่เป็นภาษาต่างประเทศ ใช้รูปแบบ APA style (American Psychological Association) ซึ่งผู้เขียนสามารถเลือกใช้ APA Sixth Edition ได้จาก Reference ใน Microsoft Word 2007 หรือสูงกว่า

2.9 ข้อเสนอแนะในการใช้ภาษา

2.9.1 ใช้ภาษาที่ถูกต้อง เข้าใจง่ายและกะทัดรัด

2.9.2 ใช้คำศัพท์ตามพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถานและประกาศของราชบัณฑิตยสถาน

2.9.3 การใช้ศัพท์บัญญัติทางวิชาการ ควรใช้ควบคู่กับศัพท์ภาษาอังกฤษ

2.9.4 การเขียนชื่อเฉพาะหรือคำแปลจากภาษาต่างประเทศที่ปรากฏเป็นครั้งแรกในบทความ หากจำเป็นก็ควรพิมพ์ภาษาเดิมของชื่อนั้นๆกำกับไว้ในวงเล็บ เช่น ไทรบุรี (Kedah) เคปเวอร์ด (Cape Verde) เป็นต้น

2.9.5 ไม่ควรใช้ภาษาต่างประเทศในกรณีที่มีคำไทยใช้แพร่หลายอยู่แล้ว

2.9.6 รักษาความสม่ำเสมอในการใช้คำศัพท์การใช้ตัวย่อโดยตลอดทั้งบทความ

2.9.7 การตรวจแก้ไขต้นฉบับ กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ตรวจแก้ไขต้นฉบับที่ส่งมาพิมพ์ หากเรื่องตามแต่จะเห็นสมควร ในกรณีที่จำเป็นจะส่งต้นฉบับเดิมหรือฉบับที่แก้ไขแล้วกลับคืนมายังผู้เขียนเพื่อขอความเห็นชอบ

2.9.8 ระยะเวลาในการดำเนินงาน กองบรรณาธิการจะดำเนินการตั้งแต่รับเรื่องจนถึงพร้อมตีพิมพ์ ใช้เวลาประมาณ 3 เดือน (ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับระยะเวลาที่ผู้เขียนใช้ในการแก้ไขตามข้อคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิด้วย)

3. เงื่อนไขการตีพิมพ์

3.1 ผลงาน หรือบทความวิชาการที่จะเสนอเพื่อตีพิมพ์ต้องเป็นผลงานที่ไม่เคยลงตีพิมพ์หรือเผยแพร่ที่ไหนมาก่อน (และไม่อยู่ในระหว่างการพิจารณาเพื่อตีพิมพ์ในวารสารอื่น ๆ)

3.2 วารสารฉบับนี้ ไม่มีการเรียกเก็บค่าบำรุง ค่าธรรมเนียม หรือค่าใช้จ่ายอื่นใดทั้งสิ้น

3.3 ผู้เสนอบทความต้องดำเนินการแก้ไข หรือปรับปรุงผลงานตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิ และส่งคืนกองบรรณาธิการวารสารภายในเวลาที่กำหนดหากผู้เสนอไม่ดำเนินการ หรือดำเนินการไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด

3.4 กองบรรณาธิการจะไม่คืนต้นฉบับและแผ่นบันทึกข้อมูลให้แก่เจ้าของบทความ ทุกกรณี

4. รูปแบบการจัดพิมพ์ มีการกำหนดรูปแบบการพิมพ์ ดังนี้ (โปรดดูในตาราง)

4.1 บทความภาษาไทย ให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

4.2 บทความภาษาอังกฤษ ให้ใช้ตัวอักษร TH SarabunPSK

รายการ	ลักษณะตัวอักษร	รูปแบบการพิมพ์	ขนาดตัวอักษร
ชื่อบทความ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
ชื่อผู้แต่ง	เอน	ชิดขวา	16
บทคัดย่อ	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	18
หัวข้อแบ่งตอน	เน้น	ชิดซ้าย	18
หัวข้อย่อย	เน้น	ใช้หมายเลขกำกับ	16
บทความ	ปกติ	-	16
การเน้นความในบทความ	เน้น	-	16
ข้อความในตาราง	ปกติ	-	14
ข้อความอ้างอิง	เอน	-	14
เอกสารอ้างอิง	เน้น	กลางหน้ากระดาษ	20

4.3 การจัดพิมพ์ กำหนดระยะขอบกระดาษ ดังนี้

ด้านบน 1.5 นิ้ว ด้านล่าง 1.5 นิ้ว

ด้านซ้าย 2.0 นิ้ว ด้านขวา 1.0 นิ้ว

5. การส่งบทความเพื่อตีพิมพ์

5.1. ส่งต้นฉบับด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ ถึง กองบรรณาธิการวารสารมนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ อาคาร 8 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลขที่ 1 หมู่ 20 ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

5.2 ส่งต้นฉบับ (Attached file) ทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ ถึง คุณกฤตนันท์ ในจิต

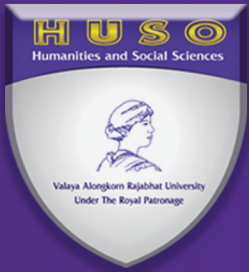
E-mail: huso_published@vru.ac.th โทร 0 2529 3914 ต่อ 12

โทรศัพท์มือถือ 06 4958 4951

อันเนื่องมาจากปกหลัง

ตราสัญลักษณ์ 90 ปี วไลยอลงกรณ์ ซึ่งออกแบบโดย ผู้ช่วยศาสตราจารย์เดียนฉายผู้ชนะ
ภูประเสริฐ อาจารย์ประจำสาขาวิชาทัศนศิลป์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เพื่อเฉลิมฉลองในวาระ
โอกาสการสถาปนาสถาบันครบ 90 ปี จากโรงเรียนฝึกหัดครูเพชรบุรีวิทยาลงกรณ์ สู่ มหาวิทยาลัยราชภัฏ
วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ พ.ศ. 2475 - 2565

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

ข้อมูลติดต่อ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี

เบอร์โทรศัพท์: 0 2529 3914 ต่อ 139-146, 02-529-0674-7 ต่อ 139-146

ที่อยู่ : เลขที่ 1 หมู่ 20 ต.คลองหนึ่ง อ.คลองหลวง จ.ปทุมธานี 13180